

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 10 του 'Απριλίου 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οικονόμου αριθ 4 — ΑΡΙΘ. 143

ΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Κάπου διαβάσαμε αυτές τις μέρες πώς ο Ντεληγιάννης τώρα που ξεμπερδεψε με τον καθαρισμό των άμαρτων εκλογών θα ρηχτεί με τα μούτρα στις οικονομίες. 'Αποφάσισε, λέει, πιά με τα σωστά του να σώσει το Κράτος, και πρώτοι πρώτοι οι φτωχοί ειρηνοδίκες θα πλερώσουν τα έξοδα της καινούριας αυτής δημοκρατίας του — και θα το δείτε παρακάτω γιατί πρόκειται για δημοκρατία κι όχι για απόφαση σοβαρή—αφού εκατό Ειρηνοδίκες καταργιούνται κι εκατό φτωχοί φαμελίτες πετιούνται στους δρόμους σαν τα ψωριάκια σκυλιά.

Το ίδιο είχε φοβηθεί κι ο Κορφιάτης ψευτοκόντες και καταχαρήκαμε στα γκρεμιστάκια από την 'Εξουσία, γιατί έτσι δε μπόρεσε να πραγματοποιήσει την απάνθρωπη αυτή φοβέρα του. Να όμως που κι ο καλός σου ο Ντεληγιάννης τα ίδια ξαναμασάει. Να που κι αυτός ο μελοδραματικός σωτήρας, που δλο έρχεται να νορθώσει τα κακώς κείμενα και που δλο γκρεμίζει, τι από τύχης βρίσκεται ακόμα άγκρεμιστο, να λαιπών που κι αυτός τώρα στα γεράματα τάποφάσισε να μάθει τη μπαρμπεροσύνη στών φτωχών υπαλλήλων τον κασιδιάρικο μιστό.

Για οικονομίες σοβαρές δε μπορεί να γίνει λόγος, το είπαμε. Οικονομίες από την μιά μεριά μιανής δεκάρας, και σπατάλη από την άλλη χίλιω δραχμώ για τις κομματικές ανάγκες, δε λέγεται οικονομία. Περιορίσει πρώτα τις δούτερες, κι 'επειτα βάλει χέρι και στις πρώτες. Κατάργησε πρώτα τις κομματικές ανάγκες και ύστερα έλα, αφέντη, να μου πάρεις το ψωμί από το στόμα, και ύστερα έλα να μου μιλήσεις για πατρίδα και για εθνικές ανάγκες.

Όσο δέν το κάνεις το πρώτο, όσο δε μου φέρνεις έτσι τίμια, είσαι κλέφτης που έρχεται να μου κλέψεις το ψωμί μου, όχι παληκαρία στηθος με στηθος, μά δόλια κι αναντρα, φορώντας τη μουτσούνα της 'Εθνικής 'Ανάγκης και κρύβοντας στο σεντούκι σου την άλλη μουτσούνα της Κομματικής 'Ανάγκης που τη φορείς στα μοιράζεις τα πλιάτσικα με τάλλα τα σταυράδερφια σου.

Όσο ραγιαδες κι αν είναι οι φτωχοί ειρηνοδίκες που πρόκειται να κοπούν αύριο μεθαύριο, προσφέροντας τον εαυτό τους θυσία στον κομματικό Μολώχ, πρέπει τέτια γλώσσα να μιλήσουν και πρέπει το κάτου κάτου να δείξουν κι αυτοί πώς είναι άνθρωποι ζωντανοί και πώς με τα δόντια και με τα νύχια θα υπερασπιστούν το ψωμί τους που ζητάει σήμερα νάν τεύς τ' αρπάξει το Κόμμα από το στόμα τους. 'Ο Ραγιαδισμός μας έφερε εδώ που βρισκόμαστε.

Καιρός νάν τον πετάξουμε από πάνω μας και καιρός να δείξουμε στους πολιτικούς Κοζάκους μας πώς δε σκοτώνουμε και δε σκοτωνόμαστε μονάχα για να βγει ο δεινά κι ο τάδες σκουριασμένος καλιστενεκός βουλευτής. Τι περιμένουμε; Το μαχαίρι έφτασε πιά στο κόκκαλο και σε λίγο ο Κομματισμός θα πεθάνει από άσντία γιατί δε θάχει πιά να φάει τίποτα από μας. Θα μας έχει και χωνεμένους ακόμα.

'Η Βουλή είναι σαν τη μηχανή: όσο δουλεύει, θέλει νερό και κάρβουνο. 'Εμείς της τα δίνουμε και τα δύο, κι 'έτσι η Κομματική αυτή μηχανή μπορεί και βγάξει άλυσσίδες για τα χέρια μας και σκοινιά για το λαιμό μας.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΟΙ ΜΕΣΑ ΠΛΑΝΗΤΕΣ

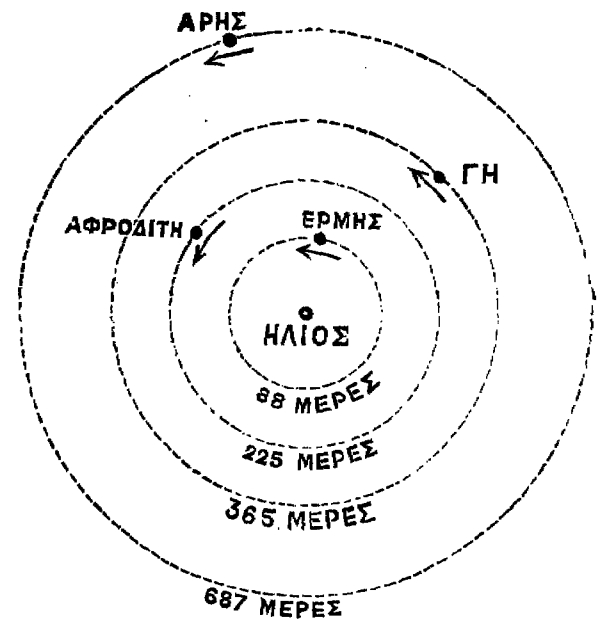
Δε μπορούμε να συλλογιστούμε τον 'Ηλιο ή το Φεγγάρι ως κόσμους στη σημασία που η Γη μας είναι κόσμος, μά υπάρχουν μικρά σώματα που τ'α λέν πλανήτες, κι 'αφτά υμιάζουν το δικό μας πλανήτη, δηλ. τη Γη, κατά πολλούς τρόπους. Οι πλανήτες 'αφτοι μαζί με τη Γη μας είναι 'αχτώ, κι 'επειτα έχει ένα σωρό 'αλλους μικρούς κι 'ασημαντους. 'Ο ένας από τους 'αχτώ, η 'Αφροδίτη, έχει κοντά το ίδιο μέγεθος όπως η Γη: 'αλλοι δνδ, δηλαδή ο 'Ερμής κι' ο 'Αρης, είναι αρκετά μικρότεροι: οι τέσσερις πάλι 'αλλοι—ο Δίας, ο Κρόνος, ο Ουρανός, κι' ο Ποσειδών—είναι πολύ μεγαλύτεροι. Τους τρεις πρώτους που είπαμε—τον 'Ερμή, την 'Αφροδίτη, και τον 'Αρη—μαζί με τη Γη, τους λένε Μέσα πλανήτες.

Οι πλανήτες είναι 'αλοι από την ίδια μεγάλη φαμίλια που τήν 'αρίζει ο 'Ηλιος. 'Η 'Αφροδίτη κι' η Γη είναι 'α να πούμε τα δίδυμα της φαμίλιας και στο μέγεθος και στο μάκρος της μέρας τους. 'Ο 'Ερμής κι' ο 'Αρης είναι τα μωρά της φαμίλιας. Οι μεγάλοι 'αδερφοί είναι ο Δίας κι' ο Κρόνος. 'Ολοι τρέχουν δλόγουρα από τον 'Ηλιο, και δανείζονται φως και ζέστα από τις 'αχτίδες του. Καλά θά εΐτανε να ζυγώναμε τ' 'αδέρφια μας και να μαθαίναμε κάτι τι της γεωγραφίας τους: μά δυστυχώς είναι μιλλιούνια μίλια μακριά, τουλάχιστο δεκα φορές πιο μακριά από το Φεγγάρι. Μερικά τους όμως συστατικά και φυσικά τ'α ξέρουμε, κι' 'αφτά τώρα θα προσπαθήσω να σας ξηγήσω.

Θά μας κάνει τη χάρη όποιος διαβάσει 'αφτά τα λόγια να μας χαράξει ένα μικρό 'αχνάρι του 'Ηλιου και τών πλανητών. Πολλά 'ανεργα δε χρειάζονται: ένας διαβήτης μ' ένα μολύβι στο ένα του σκέλι,

κι' ένα μέτρος με δάχτυλα και μέρη δαχτύλων σημάδεμένα 'απάνου, φάνουν. Το 'αχνάρι το θέλουμε για να μας δώσει μια ιδέα πώς είναι το μέγεθος κι' η τοποθεσία της φαμίλιας που 'ενα 'απ'τα παιδιά της είναι η Γη μας.

Το 'αχνάρι εδω που σας δίνω δέν είναι με μέτρα

τόσο μεγάλα όσο θα σας πω τώρα να κάνετε το δικό σας, μά έχει την ίδια αναλογία, και παρακαλώ το δικό σας νάν το χαράξετε με την ίδια μορφή. Κι' η δουλιά πρέπει να γίνει σωστά και παστρικά, κι' 'επειτα για να σας καταστήσει πρόχειρο το τί είναι το ήλιακό μας σύστημα, καλύτερα να καρφώστε το 'αχνάρι σε μέρος όπου πέφτει το μάτι σας συχνά.

Πρώτα άνοιξε το διαβήτη ένα δάχτυλο, και γράψε έναν κύκλο. Βάλε μια κουκκίδα σε κάπιο μέρος του κύκλου και γράψε κοντά της με παστρικά γράμματα ΕΡΜΗΣ, και στο κάτου μέρος του κύκλου 88 μέρες. Στο κέντρο γράψε 'αλλη κουκκίδα με τα γράμματα ΗΛΙΟΣ. 'Ο κύκλος αυτός παρασταίνει τη στράτα που πηγαίνει ο 'Ερμής ταξιδέβοντας δλόγουρα από τον 'Ηλιο σε 88 μέρες. 'Επειτα άνοιξε το διαβήτη 1 3)4 δάχτυλα, μετρώντας το διάστημα το 'απ' τ'όνα σκέλι στ' 'αλλο σωστά με το μέτρος σου. Τόν κύκλο τώρα που θα γράψης βάζοντας το ένα σκέλι στον 'Ηλιο 'απάνου, 'αφτός θά δείχνει το 'ανάλογο μέγεθος της στράτας της 'Αφροδίτης, κι' από κάτου του γράφεις 225 μέρες, που τόσες θέλει 'αφτός ο πλανήτης για να κάνει έναν κύκλο δλόγουρα από τον 'Ηλιο. Σημάδεψε και σ' 'αφτόν τον κύκλο 'απάνου μια κουκκίδα με τ' όνομα ΑΦΡΟΔΙΤΗ. 'Επειτα έχεις να χαράξεις έναν 'αλλον κύκλο με άνοιγμα του διαβήτη 2 1)2 δάχτυλα και να γράφεις 365 μέρες και ΓΗ, κι' 'αφτός ο κύκλος είναι η στράτα του δικού μας πλα-

νήτη. Τώρα μᾶς μένει ἀκόμα ἓνας κύκλος νὰ χαράξουμε καὶ τότε χαράζουμε μ' ἀνοιγμα 4 δάχτυλα, γράφοντας ΑΡΗΣ καὶ 687 μέρες, καὶ τότε πιά μ' ἀφτούς τοὺς πλανῆτες τελιώνει τὸ μέσα μέρος τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος.

Γιὰ νὰ καταλάβεις τὴν ἀλαργάδα τοῦ κάθε πλανήτη ἀπὸ τὸν ἥλιο, ὁ πιὸ ἐφκόλος τρόπος εἶναι νὰ τὴ συγκρίνεις μὲ τῆς Γῆς. Ἡ Γῆ εἶναι 93,000,000 μίλια μακριὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο, καὶ γράψαμε τὴ στράτα τῆς μ' ἀνοιγμα—ἢ μὲ ἀχτίδα, ὅπως λένε οἱ μαθηματικοί—2 1)2 δάχτυλα. Τώρα πὲς πὼς θέλεις νὰ βρεῖς τὴν ἀλαργάδα τοῦ Ἑρμῆ πὺ χάραξες τὴ στράτα τοῦ μὲ ἀχτίδα ἓνα δάχτυλο. Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ κάνεις ἀφτὴ τὴν ἀπλή ἀναλογία. Ἀφοῦ 2 1)2 δάχτυλα ἀναλογοῦνε μὲ 93,000,000 μίλια, τὸ ἓνα δάχτυλο μὲ πόσα μίλια ἀναλογεῖ; Ἀμέσως βρίσκεις πὼς ἀναλογεῖ μὲ 37,000,000 μίλια, καὶ ἀφτὴ εἶναι ἡ ἀλαργάδα τοῦ Ἑρμῆ.

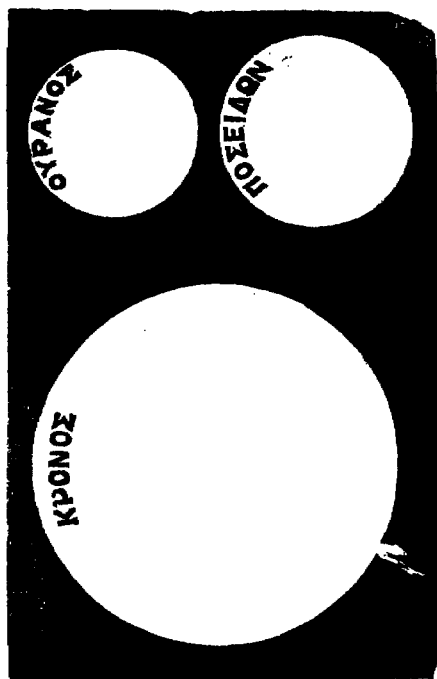
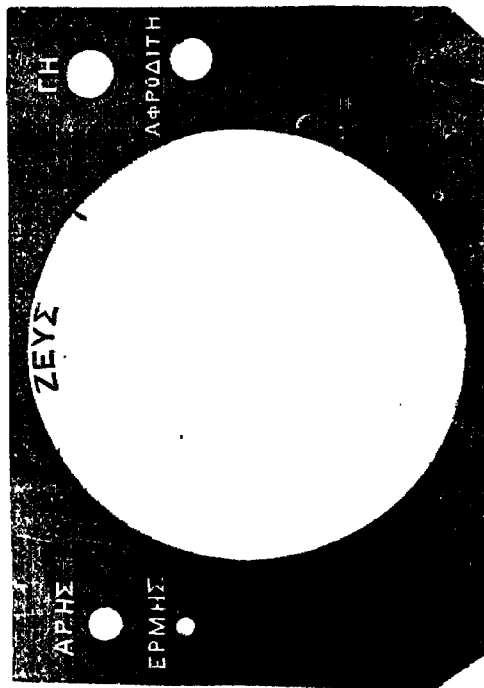
Παρατηρήστε τώρα πὼς ἓνας ἀπὸ τοὺς πλανῆτες πὺ σημαδέψαμε γυρίζει ὄξω ἀπὸ τῆς Γῆς τὴ στράτα, καὶ πὼς οἱ ἄλλοι διὸ γυρίζουνε μέσα τῆς. Καὶ παρατηρήστε ἀκόμα ἀπὸ τίς μέρες τίς σημαδεμένες κοντὰ στοὺς κύκλους πὼς ὅσο πιὸ ἀλάργα εἶναι ὁ κάθε πλανήτη ἀπὸ τὸν ἥλιο, τόσο περισσότερο καιρὸ θέλει νὰ κάνει τὸ γύρο του. Ἴσως δὲ θ' ἀπορήσετε, ἀφοῦ ὁ δρόμος εἶναι μακρινώτερος ὅσο πιὸ μεγάλη ἡ στράτα. Ἀφτὸς ὅμως ὁ λόγος μόνος του δὲν τὸ ξηγᾷ τὸ γιατί μεγαλώνει ὁ καιρὸς τοῦ γύρου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὅσο πιὸ μακριὰ ὁ πλανήτη ἀπὸ τὸν ἥλιο, τόσο σιγότερα περπατᾷ, καὶ ἔτσι γιὰ διπλὸ λόγῳ ἡ μεγαλύτερη στράτα θέλει καὶ περισσότερο καιρὸ. Ὁ δρόμος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὡς στὴ Λεψίνα εἶναι μακρότερος παρὰ ἀπ' τὴν Ἀθήνα στὸν Περαιᾶ, καὶ λοιπὸν τὸ ταξίδι μὲ τὸ σιδηρόδρομο ὡς στὴ Λεψίνα θέλει πιὸ πολὺν καιρὸ παρὰ μὲ τὸ σιδηρόδρομο ὡς στὸν Περαιᾶ. Ὑπόθεσε ὅμως πὼς σύγκρινες τὸ σιδηροδρομικὸ ταξίδι ὡς στὸν Περαιᾶ μὲ τὸ ταξίδι ὄχι τὸ σιδηροδρομικὸ, παρὰ τὸ ἀμαξωτὸ, ὡς στὴ Λεψίνα, τότες ἡ συγκριτικὴ ἀργάδα τοῦ ἀμαξιοῦ θὰ εἶταν καὶ ἀφτὴ ἓνας λόγος παραπάνου πὺ θᾶκανε τὸ ταξίδι τῆς Λεψίνας πολὺ πιὸ ἀργότερο ἀπὸ τοῦ Περαιᾶ. Τὸν Ἄρη ἔτσι μπορεῖς νὰ τὸν παραβάλλεις μ' ἀμάξι πὺ πάει ὡς στὴ Λεψίνα μακριὰ, ἐνῶ ὁ Ἑρμῆς μίξζει μὲ τραῖνο πὺ κάνει τὸ πολὺ κοντινότερο ταξίδι ὡς στὸν Περαιᾶ.

Ἐφκόλα τὸ μαθαίνουμε ἀπὸ τὸ ἀχνάρι μᾶς πὼς ὁ Ἑρμῆς τρέχει γρηγορώτερα ἀπὸ τὸν Ἄρη. Γιατὶ οἱ ἀχτίδες τῶν κύκλων τοὺς εἶναι τοῦ ἑνὸς ἓνα δάχτυλο καὶ τοῦ ἄλλου τέσσερεις, καὶ λοιπὸν ὁ ὄλογυρος τῆς στράτας τοῦ Ἄρη πρέπει νὰ εἶναι τέσσερεις φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ὄλογυρο τοῦ Ἑρμῆ. Ἐτσι ἂν οἱ διὸ πλανῆτες ἔτρεχαν καὶ οἱ διὸ τὸ ἴδιο, τότες ὁ Ἄρης θὰ ἔθελε τετραδιπλο καιρὸ ἀπὸ τὸν Ἑρμῆ γιὰ νὰ κάνει τὸ γύρο του, καὶ ἀφοῦ 4 φορές 88 κάνει 352, ὁ Ἄρης ἔπρεπε νὰ τελιώνει τὸ γύρο του σὲ 352 μέρες. Ὡς τόσο ἀφτὸς θέλει ἄλλες τόσες μέρες, δηλαδὴ ὄχι λιγώτερες ἀπὸ 687, πὺ θὰ πεί πὼς κατὰ μέσον ὄρο περπατεῖ μὲ τὴ μισὴ γρηγοράδα πὺ περπατᾷ ὁ Ἑρμῆς.

Μὲ τὸ πρῶτο μᾶς ἀχνάρι δείξαμε τὸ συγκριτικὸ μᾶκρος τῆς στράτας τοῦ κάθε πλανήτη. Τώρα καλὸ εἶναι νὰ κάνουμε ἓνα ἄλλο ἀχνάρι καὶ νὰ δείξουμε τὸ συγκριτικὸ μέγεθος κάθε σφαίρας. Ὁ Ἑρμῆς εἶναι ὁ μικρότερός τοὺς ὀλωνῶν, καὶ τὸν παρασταίνουμε μὲ κύκλο χαραγμένο μὲ μισοῦ δαχτύλου ἀνοιγμα τοῦ διαβήτη. Ἡ Γῆ καὶ ἡ Ἀφροδίτη τόσο μιάζουνε στὸ μέγεθος (ἀληθινὰ ἡ Γῆ εἶναι μιά

στάλα μεγαλύτερη τῆς Ἀφροδίτης), πὺ δὲν εἶναι καὶ τόση ἀνάγκη νὰ δείξουμε τὴ διαφορὰ τοὺς, ὥστε τίς παρασταίνουμε καὶ τίς διὸ μὲ κύκλους χαραγμένους μὲ ἀχτίδα 1 3)4 δάχτυλα. Ὁ Ἄρης εἶναι καθὼς τὸν Ἑρμῆ, σφαῖρα μικρότερη τῆς Γῆς, καὶ ὁ κύκλος πὺ θὰν τὸν παραστήσει πρέπει νὰ ἔχει ἀχτίδα 3)4 τοῦ δαχτύλου. Πρέπει νὰ χαράξτε τοὺς κύκλους ἀφτούς παστρικά, καὶ μὲ λίγο ἴσκιον νὰ τοὺς κάνετε ἔτσι πὺ νὰ φαίνονται σὰ σφαῖρες. Καλύτερα ἀκόμα ἂν κάνετε τύπους, φροντίζοντας ὁ διάμετρος τοῦ καθενὸς νὰ εἶναι ἴσος μὲ τοῦ ἀνάλογου τοῦ κύκλου.

Συγκριτικὴ παράσταση τῶν 8 μεγάλων πλανητῶν, σὰς δίνει ἡ ἀκόλουθη ζουγραφία.

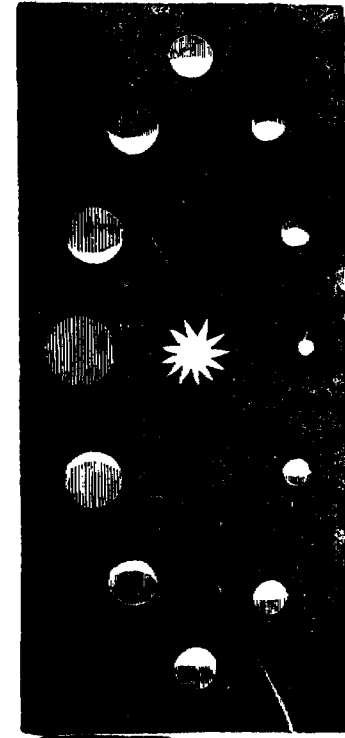

ΕΡΜΗΣ

Χρειάζεται ἐπίτηδες κόπος ἂ θέλεις νὰ δεῖς τὸν Ἑρμῆ, γιατί τὸν περισσότερο καιρὸ δὲ φαίνεται καθόλου. Κάποτες μπορεῖς ἴσως νὰ τὸν δεῖς μιά ματιὰ, μὰ πρέπει γοργὰ νὰ τὸν κοιτάξεις ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἢ νὰ σηκωθείς κωρὶς πρῶτ' πρῶτ' καὶ νὰ τὸν κοιτάξεις πρὶ βγεῖ ὁ ἥλιος. Τρέχει πάντα καταπὸδι τοῦ ἡλίου καὶ λοιπὸν πρέπει διπλά του νὰ τὸν ζητήσεις, δηλαδὴ χαμηλὰ κοντὰ στὴ λουρίδα καὶ ἢ δυτικὰ τὸ βράδυ ἢ ἀνατολικὰ τὴν ἀβγὴ. Μάλιστα εἶναι τόσο κοντὰ στὸν ἥλιο πὺ τὸ πιὸ συχνὰ δὲ φαίνεται καὶ καθόλου.

Σὰν κάθε ἄλλο πλανήτη ὁ Ἑρμῆς φωτίζεται ἀπὸ τοῦ ἡλίου τίς ἀχτίδες, καὶ μὲ τὸ τηλεσκόπι

δείχνει ἀλλαγίες καθὼς τὸ Φεγγάρι. Τὸ ἀχνάρι μᾶς δείχνει τὰ διαφορὰ τοῦ φαινομενικὰ μέγεθος σὲ διαφορετικὰ μέρη τῆς στράτας του. Καὶ φυσικὰ ὅσο πιὸ κοντὰ βρίσκεται στὴ Γῆ, τόσο φαίνεται πιὸ μεγαλύτερος.

Ἀφοῦ βλέπουμε τὸν Ἑρμῆ τόσο σπάνια—καὶ τότε ἀκόμα εἶναι δρόμο πολὺ μακριὰ—δὲ φαίνεται παραξενὸ πὼς μπορούμε νὰ πούμε τὸ βάρος του; Κι' ἂν εἴχαμε κατάλληλη ζυγαριὰ καὶ βάρια, πάλι τί θὰ χρησιμέβαινε θὰ ρωτήσετε, ἀφοῦ τὸ σῶμα πὺ εἶναι νὰ ζυγιστεῖ βρίσκεται μιλιοῦνις μίλια ἀλάργα; Νὰν τὸν ἀγγίζουμε δίχως ἄλλο ἀδύνατο, μὰ

οἱ Ἀστρονόμοι ἔχουνε λογιῆς τῶν λογιῶν τρόπους νὰ ζυγίσουν τίς μεγάλες ἀφτὲς σφαῖρες καὶ χωρὶς νὰν τίς ἀγγίζου. Νὰ σὰς πῶ τώρα πόσες ὀκάδες εἶναι καὶ πόσα καντάρια, τίποτα δὲ θὰ καταλάβετε· ἀφτὸς ὁ τρόπος δὲ δίνει ἰδέα τοῦ βάρους του. Ὁ καλύτερος πάντα τρόπος εἶναι νὰ συγκρίνεις τὰ μεγάλα ἀφτὰ σῶματα τ' οὐρανοῦ μὲ τὸν πλανήτη μᾶς, καὶ νὰ πείς πόσο μεγαλύτερὰ του εἶναι ἢ μικρότερα. Ἐτσι ζετᾶζοντας, τὸν Ἑρμῆ λέμε πὼς εἶναι μικρὸ σῶμα, μικρότερο πολὺ ἀπὸ τὴ Γῆ, καὶ ὄχι τόσο πυκνὸ. Τὸ βάρος τοῦ εἶναι τὸ εικοστὸ πέμπτο τῆς Γῆς.

Γιὰ νὰ σὰς δείξω ἀφτὸ πὼς τὸ βρήκαμε, θὰ σὰς πῶ μιά ἱστορίτσα, καὶ ἡ ἱστορίτσα θὰ σὰς ξηγήσει ἓναν ἀπ' τοὺς πολλοὺς καὶ ἀλλόκοτους τρόπους πὺ σοφίζονται οἱ ἀστρονόμοι σὰ θέλου νὰ ζήσουν μακριὰ σῶματα μέσα στὸ χῶρο.

Μιά φορά καὶ ἓναν καιρὸ εἶταν, ἡ καλύτερα ὑπάρχει ἀκόμα καὶ τώρα στὸν οὐρανὸ ἓνας μικροῦτσικος Κομήτης πὺ ὄλο πιλαλάει στὰ τέσσερα. Ἐχει τ' ὄνομα τοῦ Ἀστρονόμου πὺ τὸν πρωτοεῖδε καὶ λέγεται Ἑγκες. Εἶναι πολὺ θολὸς καὶ φτενός, μὰ γιὰ τοὺς Ἀστρονόμους ἔχει ἀξία καὶ πάντα τὸν περιμένουν προσεχτικὰ μὲ τὰ τηλεσκόπια τοὺς· γιατί δίχως τηλεσκόπι δὲ φαίνεται ὁ καμμενούλης. Ὁ Ἑγκες κάνει μακρινὰ ταξίδια μέσα στὸ χῶρο, τόσο ἀλάργα πὺ χάνεται καὶ μένει χαμένος διὸ καὶ τρία χρόνια. Ὅλον ἀφτὴν τὸν καιρὸ τρέχει ἀφτὸς στὰ τέσσερα μὲ καταπληχτικὴ γρηγοράδα. Σὰ φτάσει στὴν ἄκρη τοῦ ταξιδιοῦ του, βίρα πίσω κατὰ μᾶς καὶ μᾶς ἔρχεται τρεχάτος ἀπὸ ἄλλο δρόμο· μὰ τότε βλέπουμε δὲν τότε βλέπουμε, καὶ δῶσ' του ἀρχίζει πάλι τὸ γοργὸ του ταξίδι καὶ δὲν ξαναφαίνεται παρὰ σὲ τρία χρόνια περασμένα, ὅτα νὰ σου τον μᾶς παρουσιάζεται πάλι, καὶ πάλι μᾶς ξαναφίθει ὅπως πρὶν.

Τολοῖπὸν ἓνας ἀστρονόμος καὶ ἓνας μαθηματικὸς εἶτανε μεγάλοι φίλοι, καὶ βοηθοῦσε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στὴ δουλιὰ του. Ὁ ἀστρονόμος πρόσεξε τὸ μικρὸ μᾶς Ἑγκε, σημαδέψε σωστὰ πὺ καὶ πὺ εἶταν κάθε νύχτα σὰ φαινόνταν, καὶ ὕστερα δηγήθηκε τοῦ μαθηματικοῦ τὰ ὅσα εἶδε. Ἐχοντας ἀφτὴ τὴν πληροφορία ὁ μαθηματικὸς ξῖνει τὰ μολύβια του καὶ καταπιάνεται κατὰ μακρινούς καὶ μπερδεμένους λογαριασμούς, ὡς πὺ τέλος βρῆκε τὸν τρόπο νὰ κάνει πίνακα πὺ δειχνε τὰ ταξίδια τοῦ Ἑγκε. Καὶ τὸ πὼς εἶταν ἀληθινὸς ὁ πίνακας τοῦ τὸ ἀπόδειχεν μὲ τρόπο ἀλάθετο, γιατί προφήτεβε. Προφήτεβε καὶ ἔλεγε τοῦ μαθηματικοῦ ἀπαράλλαχτα τὴ μέρα καὶ τὴν ὥρα πὺ θὰ ξαναφανεῖ ὁ Κομήτης· καὶ μάλι-

στα του ὄριζε κούλας κατὰ πῶς σημάδι τ' οὐρανοῦ πρέπει νὰ σκοπέψει τὸ τηλεσκόπι του γιὰ νὰ τόνε χαιρετίσει σὺν πρωτοφανεί. Σὺν ἔφτανε ἡ ὥρα, ἐβρίσκαν πὼς ὁ μαθηματικὸς ἀληθινὰ τὰ προφήτεψε· γιὰτὶ νὰ τὸς ὁ Κομήτης στὴν ὥρα του καὶ στὸν ἀστερισμὸ μάλιστα πού ὄρισε ὁ μαθηματικὸς.

Ἀπὸ ἔτυχε ξανά καὶ ξανά, καὶ οἱ διὸ φίλοι ἔτριβαν τὰ χέρια τους καταχαρούμενοι πού ἀνακάλυψαν τάξη καὶ νόμο στὰ ταξίδια τοῦ Ἔγκε, ἔταν ἄξια φαντάσου τὴν τρεμάρα τους σὰ βρήκανε μιὰ βολὰ πὼς ὁ Ἔγκε τους γέλασε. Φάνηκε, εἶναι ἀλήθεια, μὰ ἔμως ἄργησε λιγάκι, κι' ἐπειτα ὄχι στὸ σημάδι πού τὸν καρτεροῦσαν. Λίγο νὰ γίνουν ἀπὸ διὸ χωριὰ οἱ διὸ φίλοι. Ὁ ἀστρονόμος κατηγοροῦσε τὸ μαθηματικὸ πὼς ἔκανε λογαριασμούς τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, κι' ὁ μαθηματικὸς ἀπάντησε πὼς ἐκεῖνος καλύτερα νὰ παστρίψει τὰ ματογιάλια του. Καὶ λένε πὼς θὰ ξίνιζε πολὺ τότες ἡ λογοτριβή, μὰ ἄξια τους συνεπέθηκε νὰ ρωτήσουν τὸν ἴδιον τὸν Ἔγκε καὶ νὰν τοῦ ζητήσουν λόγο. Ὁ μαθηματικὸς ἔχει δικούς του τρόπους νὰ ρωτᾷ πού δὲ μπορῶ νὰ σὰς ξηγήσω· ἔτσι τὸ τί ἔκανε θὰ σὰς τὸ παραστήσω μὲ μιὰ τάχα κουβέντα τοῦ μαθηματικοῦ καὶ τοῦ Κομήτη.

— Ἀργησες, τοῦ λέει ὁ μαθηματικὸς. Δὲ φάνηκες τὴν ὥρα πού σε καρτεροῦσα μῆτε ὅπου ἔπρεπε, καὶ νὰ καὶ τώρα πού σου μιλῶ δὲν πιλαλῶς σωστά. Δὲν εἶναι καμώματα ἀφτά, καὶ περιμένα νὰ μοῦ δώσεις λόγο.

Ὁ μαθηματικὸς, βλέπετε, εἶχε πεποιθήση πὼς κάτι ἔτριξε ἀγνωστὸ του. Γιατὶ οἱ μαθηματικοὶ ἔχουν τοῦτο τὸ προτέρημα, πὼς εἶναι οἱ μόνοι στὸν κόσμον πού ποτὲς τους δὲ λαθεῖουν. Ὅταν τοῦ μαθηματικοῦ τοῦ δώσεις ὅλους τοὺς παρατηρησιμὸς πού ἔκανες καὶ κάνοντας τοὺς λογαριασμούς του σοῦ πει πὼς ὁ κομήτης τὴν τάδε ὥρα θὰ προβάλει στὸ τάδε μέρος, ὁ κομήτης ἀδύνατο, θὰ προβάλει. Ἄ δὲν προβάλει, τότες θὰ πει πὼς κάτι ἄλλο περιστατικὸ ἐπιρραίνει τὸν κομήτη, πού δὲν τοῦ τῶπος πρὶν καταπιαστῆ τοὺς ἀριθμούς του.

Ὁ κομήτης μας λοιπόν, σὺν κάθε ἄλλος φταιχτής, ἀμέσως ἄρχισε νὰ τὰ μασκ καὶ νὰ ρήχνει τὸ φταιζιμο στοὺς ἄλλους.

— Τί φταίω, εἶπε. Ἐγὼ πῆγαινα ἤσυχον στὴ δουλιὰ μου σὺν πάντα. Βῆμα βῆμα τραβοῦσα τὴν στράτα μου, πού τὴν ξέρεις δὲ τόσο σοφά, καὶ θάφταναν στὴν ὥρα μου ἐκεῖ πού μὲ καρτεροῦσες, μὰ νὰ! δὲ μ' ἄφισαν ἤσυχον. Γιατὶ μιὰ στιγμή, τὴν ὥρα πού δὲ μ' ἐβλεπες, τῶφερε ἡ ἐφκὴ νὰ ζυγώσω ἕναν πλανητῆ—τῆς γνωριμίας σου νομίζω—ἀφτόν πού λέγεται Ἐρμῆς. Ἐγὼ μαζί του πάρε δῶσε δὲν εἶχα. Ἡ μόνη μου συλλογὴ εἶταν πὼς νὰ τραβήξω ὀμπρός. Μὰ ἀφτός ὁ βλογημένος ἄρχισε νὰ μοῦ βάζει ἀμπόδια, κι' εἶδα κι' ἔπαθα νὰν τὸν ξεφορτωθῶ. Προσπάθησα νὰ κερδίσω τὴν ὥρα πού χασομέρησα, μὰ δὲν τὸ κατόρθωσα, κι' ἔτσι ἄργησα μιὰ στάλα, καὶ μάλιστα βγήκα καὶ λιγούλακι ἀπὸ τὴν στράτα μου.

Ὁ ἀστρονόμος κι' ὁ μαθηματικὸς, δύσπιστοι ἄνθρωποι, πήραν νὰ βροῦν τὴν ἀλήθεια. Σεδιάλυναν τί ἔκανε ὁ Ἐρμῆς· καὶ βλέποντας πού βρισκότανε τότες, εἶδαν πὼς ὁ κομήτης δὲν τοὺς γελούσε, γιὰτὶ ἀληθινὰ εἶχε περάσει τὸν Ἐρμῆ ἀπὸ πολὺ κοντά. Ὁ ἀστρονόμος νόμισε τὴν δουλιὰ τελιωμένη κι' ἤθελε ἐπειτα νὰ κοιτάξει ἄλλες φροντίδες· μὰ ὁ μαθηματικὸς ὄχι, παρὰ τοῦ εἶπε :

— Μιὰ στιγμή δὲ, πατριώτη. Ὁ γνωστὸς ὁ ἄνθρωπος, σὺν τοῦ τύχει τίποτα παράξενον, κάτι ζητᾷ

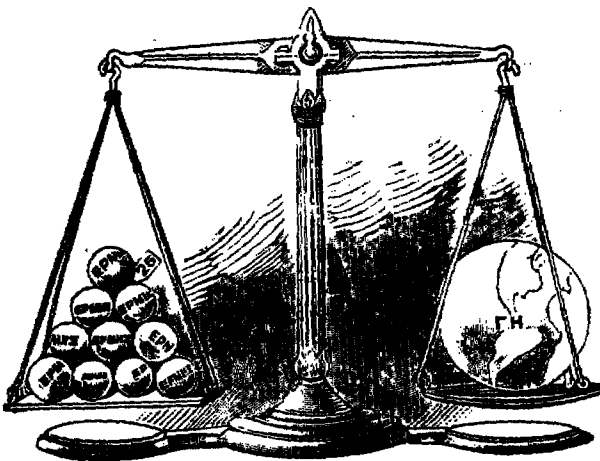
νὰ βρεῖ, κάτι νὰ μάθει. Ἄς δοῦμε μὰς μαθαίνει τίποτα τὸ πάθημα τοῦ συφοριασμένου ἀφτοῦ τοῦ Ἔγκε; Εἶπαμε πὼς ἔπρεπε νὰ βρεθῆ ἔδῳ. Μὰ δὲν εἶναι ἔδῳ, παρὰ ἐκεῖ. Γιὰ στάσου τώρα νὰ μετρήσουμε τὴν ἀλαργάδα ἀπὸ δῶ πού εἶναι ὡς ἐκεῖ πού ἔπρεπε νὰ φανεῖ. Μέτρησέ τη μὲ τὰ σύνεργά σου.

Κι' ὁ ἀστρονόμος τὴν μέτρησε, μουμουρίζοντας ὁμῶς πὼς τί σημαίνει, ἡ ἀλαργάδα δείχνει μοναχὰ ὡς πόσο ἔφταιξε ὁ Ἔγκε.

— Σωστά, σωστά, τοῦ κάνει ὁ μαθηματικὸς. Μὰ μὴν ξεχνᾷς ὁμῶς πὼς τὴν ἀφορμὴ τὴν ἔδωκε ὁ Ἐρμῆς. Ὅσο πῶς μεγάλος καὶ βαρὺς ὁ Ἐρμῆς, τόσο πῶς μεγαλύτερη ἡ δυνάμη του νὰ βάλει σκάνταλα, καὶ τόσο πῶς πολὺ μπορούσε νὰ πειράξει τὸν καημένο τὸν Ἔγκε καὶ νὰ ταραξεί τὸ δρόμο του. Μετρήσαμε πόσος εἶναι ὁ παραστρατισμὸς του. Μὰ ἂν εἶταν βαρύτερος ὁ Ἐρμῆς, ὁ παραστρατισμὸς τοῦ κομήτη θὰ εἶταν λιγότερος, κι' ἀνάποδα δὲν εἶναι ἔτσι :

Ἐνα παράδειγμα θὰ σὰς δείξει τί τρέχει. Ὑπόθεσε πὼς ἕνα καράβι ἀρμενίζει ἀπὸ τὸν Περαιὰ ὡς τοὺς Κορφοὺς, καὶ πὼς μὲ καλὸν καιρὸ τὸ ταξίδι του τὸ κάνει σὲ μιὰ βδομάδα. Ἄν ὁμῶς στὴ μέση τοῦ ταξιδιοῦ ἀπαντήσῃ φουρτοῦνα καὶ τὸ βγάξῃ ἀπὸ τὸ δρόμο του, τότες τί θὰ γίνῃ; Τί ἄλλο παρὰ θὰ χασομερίσει, καὶ τὸ ταξίδι του θὰ βαστάξῃ πῶς πολὺ. Ἄν ὁ ἀέρας εἶναι λίγος, δὲ θὰ πειράξῃ πολὺ· μὰ ἕνας δυνατούτατος ἀέρας μπορεῖ νὰ ἀργοπορήσῃ τὸ καράβι ὡς μιὰ μέρα, καὶ μιὰ καλὴ φουρτοῦνα ἀνάλογα μὲ τὴν δυνάμη της μπορεῖ ἴσως νὰ φέρεῖ ἄργητα καὶ διὸ καὶ τρεῖς καὶ τέσσερις μέρες.

Ἐτσι λοιπόν ἡ χασομεριά τοῦ καραβιοῦ μπορεῖ νὰ μὰς δώσει τὸ μέτρος τῆς ἔρμης τοῦ ἀέρα. Ἄπαράλλαχτα κι' ὅταν ὁ Κομήτης ξαναφάνηκε ὕστερα ἀπὸ τριῶν χρονῶν ταξίδι μέσα στὸ χῶρον, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὥρων πού ἄργησε ἔδωκε τοῦ μαθηματικοῦ τὸ μέρος τῆς φουρτοῦνας πού πέρασε, κι' ἡ φουρτοῦνα ἀφτὴ ἦταν τὸ τραβήγμα ἀπὸ τὸν Ἐρμῆ. Μὰ ξέριουμε πὼς τὸ τραβήγμα ἀπὸ ἕνα σῶμα εἶναι ἀνάλογο μὲ τὸ βάρος του. Ἡ ἀργοπορία λοιπόν, ὄντας ἀποτέλεσμα τοῦ τραβήγματος, ἔδωκε τοῦ μαθηματικοῦ τὸ μέτρος τοῦ βάρους τοῦ Ἐρμῆ. Νὰ σὰς πῶ ὅλους τοὺς κόπους πού ἔπρεπε νὰ κάνει ὁ μαθηματικὸς ὅσο νὰ ξακριθῶσει τοῦ πλανήτη τὸ βάρος, δὲν εἶναι ἀνάγκη. Εἶτανε μακρινὴ καὶ μπελαλίδικη δουλιὰ, μὰ οἱ λογαριασμοὶ του τέλος τοῦ βρήκαν τὴν ἀπάντησιν, κι' εἶδειξαν πὼς ὁ Ἐρμῆς εἶναι ἀλαφρὺ σῶμα συγκριτικὰ μὲ τὴν Γῆ. Δηλαδή εἰκοσιπέντε σφαῖρες ἰσόβαρες ἡ καθεμιὰ μὲ τὸν Ἐρμῆ δὲ βαρύνουν περισσότερο παρ' ὅσο μόνη της ἡ Γῆ.

Θὰ νομίστε ἴσως πὼς ἀφτός εἶταν πολὺ μακρινὸς καὶ πολὺπλανος τρόπος νὰ ζιάσει κανεὶς. Καὶ βέβαια, τέτιον τρόπο δὲ σὰς συστήνω γιὰ κάθε μέρα. Ὁ μπακάλης φυσικὰ θὰν τὰ φέρεῖ στενά ἂν τοῦ πείτε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἔγκε νὰ ζιάσει μιὰ

ὄκα ζάχαρη. Μὰ πὼς ἔχουμε νὰ ζιάσουμε ἕνα ὀλόκληρον βουνό, ἡ κανένη σῶμα ὡς 50,000 φορές μεγαλύτερο ἀπὸ βουνό, τότες εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ σοφιστοῦμε λογιῆς τῶν λογῶν μηχανισμούς. Ἐνας τους εἶναι κι' ἀφτός, δηλαδή μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἔγκε. Κι' ἂ διατάζετε πὼς τέτιον ζιάσιμο δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ σωστά, σὰς λέω πὼς ὑπάρχουν κι' ἄλλοι τρόποι πολλοί, μὰ πὼς ὅλοι δίνουν ἀπαράλλαχτο ἀποτέλεσμα.

A. H.

ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(Μεταφρασμένα ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Bergk τοῦ 1843)

ΤΟΥ ΜΙΜΝΕΡΜΟΥ

I. NANNQ

(Ἀπόσπ. 1)

Τί εἶν' ἡ ζωὴ καὶ τί ἡ γὰρ χωρὶς χρυσοῦ Ἀφροδίτης; Κάλιο ἂς πεθάνω τῇ στιγμή, πού πιά δὲ θὰ μὲ νοιάξῃ Γι' ἀγάπης κρυφοσμίξιμο καὶ γι' ἀγκαλιὰ καὶ δῶρα Νόστιμα· ἂν βέβαια τὸν ἀνθὸ λιμπίζονται τῆς νιότης Γυναῖκες καὶ ἄντρες· μὰ ὅταν πιά τὰ πολυπικρανα ἔρθουν Γεράματα, πού ἀνώφελο καὶ ἄσκημο ἀντάμα κάνουν Τὸν ἄντρα, πάντοτε οἱ πικρὲς φροντίδες τυραγοῦνε Τὸ νοῦ του, καὶ οὔτε χαιρέται τοῦ ἡλίου τὸ φῶς θωρώντας. Μόνε εἶναι τῶν παιδιῶν ὄχτρος καὶ ἀνοστος στίς γυναῖκες. Τόσο δυσκολοῦσταχτα γεράματα ὁ Θεὸς δίνει.

(Ἀπόσπ. 2)

Ὅμοιοι κ' ἐμεῖς μ' ὅσα γεννάει φύλλα ἡ λουλουδιὰρα Ἄνοιξη, σὺν ξαναρχινᾷ νὰ μεγαλῶνῃ ἡ μέρα, Λίγον καιρὸ χαιρόμαστε τὰ λούλουδα τῆς νιότης, Χωρὶς νὰ δοῦμε ὅπο τοὺς θεοὺς καλὸ ἢ κακό· κ' οἱ Τύχες Οἱ μαῦρες στέκουν δίπλα μας κρατῶντα ἡ μιά τὸ τέλος Τῶν πικραμένων γερατιῶν κ' ἡ ἄλλη τοῦ θανάτου· Μὰ καὶ τῆς νιότης ὁ καρπὸς τόσο λιγοφτουράει, Ὅσο τὸ φῶς του πᾶ στὴ γῆς καὶ ὁ γῆλιος διασκορπᾷ. Ὅμως καὶ τοῦτο σὺν διαβῆς τὸ σύνορον τῆς νιότης, Ἄμέσως κάλιο πέθανε παρὰ νὰ ζῆς ἀκόμη· Γιατὶ βάσαν' ἀρίφνητα μὲς στὴν καρδιὰ γεννιοῦνται· Ἄλλοτε χάνεται τὸ βίος καὶ ἀλύπητα πλακόνουν Τῆς φτώχιας οἱ τυράγνητες· καὶ πάλι ἄλλος δὲν ἔχει Παιδιά, κ' ἐνῶ περισσότερο στὴ γῆς αὐτὰ ποθοῦσε Στὸν Ἄδην πηγαίνει ἀκλήρος· καὶ καρδιολυώτρα ἀρρώστια Ἄλλον παιδεύει, καὶ ἄνθρωπος κανένας δὲν ὑπάρχει, Πού συφορὲς ἀμέτρητες νὰ μὴν τοῦ δίνῃ ὁ Δίας.

(Ἀπόσπ. 3)

(Σ' ὄλο μου τώρα τὸ κορμὶ ποτάμι τρέχει ὁ ἔβρος Κι ἀναταράζουμαι βαθιά, σύντας θωρῶ τὴν νιότη· Πρόσχαρη καὶ ὁμορφὴ μαζί· πού νάηταν καὶ ἄλλη ἀκόμη). Ὅμως τὰ νιάτα τ' ἀκριβὰ λίγον καιρὸ βαστοῦνε Σὺν δναίρο· καὶ τάσκημα καὶ πολυπικραμένα Γεράματα μονοστιγμὴ ψηλοκρεμιούν· αἱ πάνου Στὴν κεφαλὴ διατίμαστα καὶ μισερὰ συνάμα, Ἢοῦ ἀγνώριστο τὸν ἄνθρωπο τὸν κάνουν καὶ χαλοῦνε, Σὺν ἀπλωθοῦν τριγύρω τους, τὰ μάτια καὶ τὰ φρένα.

(Ἀπόσπ. 4)

Ἄμποτες δίχως ἀρρωστίες καὶ πικραμένες ἔγνοιες Σηναχρονίτη νὰ μὲ βρῆ ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου.

HA. H. ΒΟΥΤΣΙΕΡΙΑΝΣ

ΜΙΚΡΟΚΟΣΜ'ΟΙ

ΑΠΟ ΠΑΙΔΟ

— Μάννα, μὲ κακογέννητες! Κατάρτα μου έγινε τὸ κοιλοπρόνομά σου. Κ' ἦρθε ἡ Κατάρτα μάγισσα κ' ἡ Θλίψη κ' ἡ Ἀρρώστεια, καὶ στὸ προσκέφαλό μου κάθισαν. Κι' ὅταν σηκώθηκα καὶ πήρα τὸ δρόμο τῆς ζωῆς, ἐκείνες μ' ἀκοιούθησαν. Καὶ δὲν ἀφῆσαν πειὰ τὴ συντροφιά μου. Ἀπὸ τότε, ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ γεννήθηκα, ἔχω μαζί τους ἀγριὸν πόλεμο. Γυρεύω νὰ λευτερωθῶ. Καὶ παραδίνομαι στὰ χέρια τους, ἀδύνατος καὶ νικημένος.

Ἡ ζωὴ μου φεύγει ἀπὸ κάθε πόρο τῆς ψυχῆς μου. Νοιώθω ἀτέλειωτο τὸ λιγοθύμισμα ποῦ νοιώθει κάθε πνοὴ τὰ μεσημέρια. Διψῶ τὸ δρόσιμα ἀγνωστῆς πηγῆς, ποῦ ἡ δόξα μου, ἀν καὶ τὴ μαντεύει γύρω της, δὲν τὴ βρίσκει. Ἀπόκρυφο λιποῦρι βράζει μέσα μου. Ἡ νύχτα; Μὲ παγώνει. Κ' οἱ ἀδύες καὶ τὰ ἠλιοδύσματα στερεύνουνε γιὰ μένα τῆς χαρῆς τους.

— Τὰ μάγια στὸ πάθος σου δὲν ἔχουν πέραση, οὔτε τὰ γιατρικά. Γνώρισα καλά ἐγὼ τὸν πατέρα σου. Ἦταν ἀρματωλός. Ἦτανε πειράτης! Ἡ ζωὴ του ἔλυσε στὸν πόλεμο. Τὸ κορμί του ψήθηκε στὴ φωτιά. Τὰ μάτια του διψοῦσαν αἷμα. Ἀγριεμένοι πόθοι, δνεῖρα παράβολα περνοῦσαν ἀπὸ τὴν ψυχὴ του. Κι' ὅ,τι ἀποφάσιζε, ὅς ἦταν ὑπεράνθρωπο, ἤθελε νὰ τ' ἀπολάβῃ. Καὶ κνηγοῦσε τὸ σκοπὸ του μὲ τὴν ὁρμὴ τοῦ ξεροπόταμου, ποῦ ἡ βροχοπλημύρα τὸ φουσκώνει.

Ἦταν ἄνθρωπος ἀταίριαστος. Σκληρὸς καὶ πολυχαϊδευτής. Ἡ ὁρμὴ του θάνατος. Σὲ τέτοια στιγμή τὸν ἀντίκρισα καὶ τρόμαξα. Ἦγε νὰ μὲ πεθάνῃ ὁ κεραυνὸς του. Κ' ἔρριξα ἐσένα, ἀγουρογέννητο, φτωχό μου ἀγόρι! Πόσο σ' ἀγάπησε κ' ἔλπιε νὰ τοῦ μοιάσης! Πέθανε μὲ τὸν πόνο πῶς δὲ θὰ σὲ χαρῆ παληκάρη μὲ τὸ σπαθὶ στὸ πλάγι του! Καὶ δὲ σὲ χάρηκε! Μῆτε καὶ τοῦμοιασες, ἀλοί!

Παιδί μου, εἶσαι τὸ γέννημα τ' ἀνάξιο ἐκείνου τ' ἀντριωμένου. Φταῖς ἐσύ.

Ο ΑΛΥΤΙΣΤΟΣ

Γνώρισα ἓνα δικαστὴ αὐστηρόν, τὸ στόλισμα τῶν

δικαστῶν. Ἡ τρομάρα τοῦ ἀθῶου ποῦ ἔπεφτε στὰ χέρια του. Τὸ σιμάχτρο κάθε ἐνόχου.

Ἐνῶ περνοῦσε τὸ δρόμο ψηλός, λιγρός, ὀλίσιος σὰ μονοκόμματος, θὰ πίστευες πῶς ἦταν τῆς ἴδιας τῆς ἱερῆς Δικαιοσύνης ἢ σεβάσμιμα πατερίτσα, ποῦ κατάμαυρα ντυμένη ἔβγαυε περίπατο.

Ἐβγαυε περίπατο ὄχι σ' ἀνοιχτά, μῆτε στὰ ξέφωτα πλατύδρομα ὁ δικαστής. Ἀγαποῦσε τὰ στενά τὰ κατατόπια. Ἦταν ἄνθρωπος λοξός· ἦτανε μονόπλευρος.

Ἐίχε κ' ἄλλη ἀδυναμία ὁ δικαστής. Ἀγαποῦσε τῆς μισοκλεισμένης θύρας. Οἱ θύρες οἱ δροῦνοιχτες δὲν τοῦ ἄρεγαν. Οἱ μισοκλεισμένες τὸν τραβοῦσαν. Κ' ἤξερε νὰ γλιστρή ἀνάμεσὸ τους τεχνικά κ' ἀθόρυβα ὅπως θὰ γλιστροῦσε γάτα. Καὶ δὲν εἶχε μῆτε τ' ἀνήουχο ἐκείνο δελτασμα τῆς γάτας ποῦ περναεὶ μισοκλεισμένη θύρα.

Ἐτυχε νὰ λάβω τὴν ἀνάγκη κάποτε τοῦ δικαστῆ. Θέλησα νὰ τὸν παρακαλέσω γιὰ μιὰ παλιόγρια, ποῦ γύρευε τὸ δίκιο τῆς κλαίοντας στοὺς δρόμους. Ὁ δικαστὴς ἀγριωπὸς μὲ δέχτηκε στὴ θύρα του, μισάνοιχτη.

— Ἐέρω γιατί ἦρθες! μοῦ φάναξε βλέποντας ἀπὸ μέσα. Ἡ καρδιά μου εἶναι σφαιλιστὴ σὲ κάθε χάρη! Μάταια τὰ παρακάλια! Καὶ φτηνά τὰ δίκρια!

Δειλός, περίμενα νὰ μοῦ κλείσῃ τὴ θύρα κατὰ πρόσωπο. Κι' ὅμως τὴν ἀφῆσε μισοκλεισμένη, σὰ φάκα ποῦ φοβέριζε. Καὶ δὲν τὴν ἔκλεισε, ἴσως γιατί δὲν εἶχε τίποτα νὰ πιάσῃ.

Μιὰ νύχτα πάλι, στὸ σκοτάδι μέσα, περνοῦντας ἀπὸ δρόμο ἐρημικόν, εἶδα τὸ δικαστὴ νὰ βγαίῃ ἀπὸ μιὰ μισανοιγμένη θύρα μὲ προφύλαξη. Ἐμοιαζε σὰν ἴσκιος ἀσάρκους· καὶ προχωροῦσε κ' ἔσβυνε· καὶ γίνονταν ἀχνὸς ἀπὸ μπροστά μου. Ἐτρεξα καὶ τὸν ἔφτασα.

— Καθὼς βλέπω, τοῦ εἶπα σιγά, ἦρε ἀκρόαση στὴν καρδιά σου ἢ χάρη ποῦ ἔχει καὶ νὰ δώσῃ κάτι. Ἐκεῖ δὲν κάθεται μιὰ ζωτοχήρα ποῦ θέλει νὰ πάρῃ διαζύγιο;

ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ

Μέτωπο πλατὺ, ἀρβανίτικο. Ἀφτιά μεγάλα, κρομασὰ — ἀγνωστο ἀπὸ ποῦ κρέμονται καὶ βαστοῦνε. Μύτη πλαβική. Σκλάβου κορμοστασιά, γιατί βαραινε ἀκόμα ἀπάνου τῆς ὁ ἴσκιος τοῦ Γιαντίσαρου καὶ

τοῦ Σπαχῆ. Αἷμα ἑλληνικό, θρομμμένο μὲ τὰ μύραθα τοῦ Μαραθῶνα. Νοῦς ὀμηρικὸς!

Καὶ γυρίζει ὁ σύντροφός μου, Ἐλληνας ποῦ ἔχει τ' ὄνομά του καύκημα, καὶ δὲ βρίσκει ἄλλη δουλειὰ στὰ καφφενεῖα, παρὰ νὰ μιλή γιὰ τὴν καταγωγὴ του τὴν εὐγενική καὶ γιὰ τοὺς παλιούς του τοὺς πρόγονους.

Ὅχι τοὺς ταπεινὸς ἐκείνους, ποῦ τραγουδῶντας τὰ φτωχικά τους τὰ τραγούδια, πολέμαγαν ὄσο ζοῦσαν μὲ τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ τοὺς ἄλλους, ποῦ εἶναι μακρὰ ἀπὸ μᾶς τόσο στὰ χρόνια ὄσο καὶ στὴ δόξα. Ἐχουν ὄμως τὸ χάρισμα πῶς μίλησαν τὴ γλῶσσα ἐκείνη, τὴν ἀθάνατη, τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων ἴσα ἴσα!

Κ' ἓνα κακὸ μονάχα μᾶς ἔκαμαν τὰ χρόνια τῆς σκληραίας. Μᾶς χάλασαν αὐτὴ τὴ γλῶσσα. Ἄς ὄφεται κ' ὁ Φράγκος κ' ὁ Ἀρβανίτης κ' ὁ Γιαντίσαρος! Κι' ὁ ἴδιος ὁ Σπαχῆς, ποῦ ἔπαιρνε τὴ νύφη καὶ τὴ χαιρόνταν πρωτότερα ἀπὸ τὸ γαμπρό. Αὐτοὶ μᾶς χάλασαν τὴ γλῶσσα μας, τὴ γλῶσσα τὴν παμπάλαιη καὶ τόσο νεῖα. Γλῶσσα παρθένα. Καὶ τώρα γλῶσσα χαλασμένη.

Ἦρπει λοιπόν, ἀν εἶμαστε ἄξιοι νὰ λεγώμαστε Ἐλληνας, νὰ τὴ γυρίσωμε στὴν παλιὰ τῆς ὀμορφιά, κ' ἀκόμα καὶ στὴν παρθενιά της, μὲ τὸ στανιό. αὐτὴ τὴ γλῶσσα. Γιατ' εἶναι ἡ μόνη μας ντροπὴ στῆς δόξες μας τῆς τόσες αὐτὴ ἡ γλῶσσα. Κι' ἀν εἶμαστε ἄξιοι νὰ λεγώμαστε Ἐλληνας, Ἦρπει πρώτα κ' ἀρχῆς νὰ ἐξελληνίσωμε τὴ γλῶσσα μας. Κ' ἔτσι μοναχὰ θὰ ἐξελληνιστοῦμε διότιελα κ' ἐμεῖς. Καὶ θὰ γίνωμε Ἐλληνας ἀληθινοί. Ἐλληνας καθαροὶ καὶ ξεκαθαρισμένοι. Καὶ τῶν προγόνων μας σωστοὶ ἀπόγονοι. Τὰ χρόνια μοναχὰ ποῦ πέρασαν θὰ μᾶς μποδίσουν νὰ γίνωμε κ' οἱ ἴδιοι πρόγονοί μας!

Ἐτσι μιλοῦσε ὁ σύντροφός μου, ἓνας ἀπὸ τοὺς Ἐλληνας τοὺς καθαρούς, ποῦ βόσκουνε νυχτόμερα στὰ καφφενεῖα.

ΟΠΟΙΟΝ ΠΑΡῆ Ο ΧΑΡΟΣ

Οἱ κλέφτες ἔχουν σύναξη. Στὸν Ἀηλιᾶ στὸν πλάτανο ἔστρωσαν τὸ τραπέζι. Κ' ἔφαγαν κ' ἤπιαν. Κ' ὕστερα ἴστρωσαν καὶ στὸ τραγούδι. Καὶ κλάψανε τὸν πόνο τους. Κ' εἶπαν τὰ παράπονά τους.

Στὸ ξάναμμα τοῦ τραγουδιοῦ πευτεῖται ὀρθὸς ὁ Καπετάνος. Τραβᾶει ἀπ' τὸ ζουνάρι τὴν πιστόλα καὶ

Ἡ ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(Ἀπὸ τὸ «Mercure de France» 1 τοῦ Ἀπριλίη 1905)

Ὁ φιλελληνισμὸς εἶναι γαλλικὴ μόδα, μόδα περασμένη, σὰν ὄλες οἱ αὐτόματες κι ὄχι πολὺ στοχαστικὲς μανιές ποῦ εἶναι στὸ χαραχτήρα μας.

Ἐλληνας, Ἴταλός, Πολωνός, Ἰρλαντίζος, Μπόεροι, καθένας ἀπὸ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς μὲ τὴν ἀράδα του, καὶ στὴν ὥρα του, χάρηκε, σ' ἐμᾶς ἐδῶ, δημοτικότητα. Ἡ γενναιοψυχία μας εἶναι σὰ μιὰ πόρτα ποῦ ἀνοίγοκλεῖ, φτάνει μονάχα νὰ ξέρῃς νάμπης μέσα, σὰν τύχη καὶ σ' ἀνοιχτῆ. Ὅποιος δὲ μᾶς νοιώθει, εὐκόλα βρίσκει ἀφορμὴ παραπόνου ἀπὸ μέρους μας. Μολαταῦτα, κάθε ποῦ τὸ φέρν' ἡ ὥρα, δείχνουμε τὸ ἀσθημά μας, ἀδιαφώρευτο, τόσο ὀρημτικά, ποῦ, δίκαια ἢ ἄδικα, μιὰ παράδοση ξετιλύχτηκε γιὰ λογαριασμὸ μας καὶ μᾶς διαλαλεῖ καὶ μᾶς καθιερώνει ὑπερασπιζόμεστε τὴν Ἀνθρωπότητα.

Ὅμως ὁ φιλελληνισμὸς μας, ἐξαιρετικά, δείχτη-

κε πὶὸ μακρόζωος, ἂν ὄχι μέσα στὸ λαό, τοῦλάχιστο ἀνάμεσα στοὺς λεγόμενους γραμματισμένους· γιατί εἶναι καὶ πὶὸ δύσκολος νὰ ξεδιαλυθῆ μέσα στὴν ψυχὴ μας.

Βίβαια πῶς καὶ τώρα, σὰν πάντα, τὸ θέμελο τοῦ φιλελληνισμοῦ μας εἶναι ἡ εὐαισθησία· ὄμως ἡ εὐαισθησία αὐτὴ δὲν πήγαζε ἀπὸ μόνες τῆς ἀτυχίης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ· ἔτσι βαστιέται, γιατί θρέφεται πρὸ παντός ἀπὸ τὴ λατρεία ποῦ καθένας, ὅπωςδῆποτε μορφωμένος, χρεὸς του νομίζει νάχη γιὰ τὴν Ἀρχαιότητα.

Δὲ μᾶς συγχινῶνε πιά σχεδὸν οἱ ἱστορίες τῆς σκληρωμένης Ἑλλάδας· κι ἀνίσως μένουμε ἀκόμα κάπως συγκαταβατικοὶ πρὸς τοὺς νέους Ἐλληνας, αὐτὸ τὸ κάνουμε μόνο γιὰ νὰ φαινόμεστε εὐγενικοὶ πρὸς ἀνθρώπους ποῦ μᾶς διαλέξαν ἀποκλειστικά γιὰ δασκάλους τους.

Μὰ πρόθυμα, μεταξύ μας, τοὺς κακολογοῦμε διασκεδάζοντας, ἔτσι ἀπὸ πείσμα γιατί δὲν εἶδαμε ἀκόμα ν' ἀναστηθῶν ἀνάμεσὸ τους Περικλῆδες καὶ Θεμιστοκλῆδες, Αἰσχύλος κ' Εὐριπίδης.

Μερικοὶ, ποῦ μᾶς λένε πῶς ταξίδεψαν κι ὄλας, βρίσκουνε τοὺς Τούρκους καλῆτερους, καὶ δὲ βρίσκουν ἓνα λόγο γιὰ τὸ Μορεάς, ἴσως γιατί εἶναι γερός ποιητής.

Καὶ ξεθυμαίνου, ἐγκωμιάζοντας τὸν Ὀμηρο, ποῦ πολλοὶ Γάλλοι δὲν τὸν ἔχουνε διαβάσει ἢ τὸν περᾶσανε μονάχα σὲ μετάφραση.

Οἱ πὶὸ πολλοὶ Γάλλοι, θαυμαστὲς τῶν Ἀρχαίων ἀπὸ τυφλὸ χρεὸς, μῆτε ποῦ γνωρίζουν μῆτε ποῦ καταλαβαίνου τοὺς Ἐλληνας, καὶ πολλοὶ ρωτοῦν ἀκόμα ἂν οἱ σημερινοὶ Ἐλληνας εἶναι οἱ νόμιμοι ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν, ἢ ἂν δὲν εἶναι πὶὸ πολὺ, σὰν τὴ ρωμαϊκὴ γλῶσσα τους, τὸ παρδαλὸ ἀνακάτωμα δυσκολοπροσδιόριστων φυλῶν, ἀράδ' ἀράδα, καταχτητῶν καὶ ὑποδουλωμένων.

Καὶ μόλις ποῦ γνωρίζουν πῶς οἱ Ἐλληνας ἄλλη γλῶσσα μιλάνε κι ἄλλη γλῶσσα γράφουν. Τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ μᾶς φανερώθηκε μόνο ἀπὸ τῆς πρόσφατες ταρχῆς ποῦ προξένησε ἢ μετάφραση τοῦ Εὐαγγελίου στὴ δημοτικὴ.

Ἦρπει πάντα νὰ εὐχαριστήσωμε τὴν τύχη καὶ τὸν κύριο Εὐστάθιο Ἰωάννου ποῦ ἔκκαμε, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1900, νὰ μιλήσῃ ὁ Λοτὶ γιὰ τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ζήτημα.

Χάρη νάχη ὁ ταξιδιώτης ἀκαδημαϊκὸς μὲ τὴν πάγκοσμία φήμη του, ὄλοι πιά θὰ γνωρίζουν πῶς ἓνας πόλεμος ἀκατάπαυτος χωρίζει ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους· ἀφορμὴ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ποῦ ταιριάζει νὰ ἀκολουθῆσῃ ἢ Ἑλλάδα γιὰ νὰ τραβῆξῃ

μ' ἓνα πῆδημα βρίσκεται στή μέση τοῦ τραπέζιου.

— Ὅποιον πάρη ὁ Χάρος! φωνάζει ὁ Καπετάνος.

Καί μὲ τὸ λύκο σηκωμένον εἰσιμαίεται νὰ χορεύῃ τὸ θανάσιμο χορὸ κ' ἔπειτα νὰ ρίξῃ στὸ σαρό. Κι' ὅποιον πάρη ὁ Χάρος! Ἐὶν' ἀπὸ τὰ κλέφτικα συνήθεια αὐτὸ τὸ τραγικὸ παιγνίδι.

Κανένας δὲν ταραζέται. Κ' ἐνῶ κρατιέται τὸ τραγούδι, ἀκούγεται ἄλλη βροντερῆ φωνή. Μιλοῦσε ὁ δεύτερος τῆς συντροφιάς. Κόπηγε τώρα τὸ τραγούδι. Ὅλοι προσέχουν στὸ λεβέντη τὸν περὶ ἀγαπημένον τους.

— Ὅποιον πάρη ὁ Χάρος! Καλῶς νὰ μ' εὔρη, Καπετάνε! Τὸν καρτερῶ!

Ὁ Καπετάνος εἶναι κίτρινος σὰν τὸ φλουρί. Τ' ὄπλο μένει ἀνεργὸ στὸ χέρι του.

— Καί πῶς τὸ ξέρεις; λέει μὲ φωνὴ ξοφνημένη.

— Τὸ θάνατό μου δὲ ζητᾷς; Δὲ μὲ βάνεις μπροστὰ πάντα στὸν πόλεμο; Καί θέλεις ἢ νὰ σκοτωθῶ, ἢ νὰ πέσω σκλάβος στὰ χέρια τῶν δειτῶν. Ἀντίπροχτε στὸ γιουῦσι, ποῦ πρῶτος πήγαίνα, ἓνα βόλι ἀπὸ πίσω μου καψάλισε τὰ μαλλιά. Μοῦ τῶστευες ἐσὺ, τὸ ξέρω. Θέλεις νὰ μὲ σβύσης ἀπ' τὰ μάτια σου. Γιατ' εἶσαι φιονερός. Κ' εἶς ἄψυχος. Τὰ καλύτερα παληκάρια ἐσὺ τᾶφαγες. Θέλεις νὰ φᾶς κ' ἐμένα. Ἐδῶ εἶμαι!

Ὁρθὸ τὸ παληκάρι, ἔχει τὸ χέρι στὸ σπαθὶ καὶ περιμένει. Ὁ Καπετάνος τὸν ἀντικρύζει μὲ λύσσα μιὰ στιγμή. Μπαίνουν στή μέση πολλοὶ καὶ προλαβαίνουν τὸ κακό. Καί καθίζουν πάλι τὸ πρωτοπαληκάρο στὸν τόπο του.

— Ἐμπρός! Καί τὴ χαρὰ μας! Ὅποιον πάρη ὁ Χάρος! λέει πρόσχαρα ἓνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους.

Τώρα δυὸ τρεῖς φωνὲς ὑψώνονται βαρεῖες καὶ μὲ κρυφὸ φοβέρισμα.

— Ὅποιον πάρη ὁ Χάρος, ναί! Ἀλλὰ νὰ προσέξῃ ἓναν μοναχὰ μὴν πάρη. Αὐτὸς εἶν' ὄξω ἀπὸ τὸ θάνατο! Πρέπει νὰ ζήσῃ.

— Αὐτὸς ποῦ ξέρει ὁ Καπετάνος.

— Νὰ κυτᾶξῃ καλά! Μιὰ τρίχα νὰ μὴν τοῦ πειραχθῇ!

Ὁ Καπετάνος ὄφρωνος, ἀσάλευτος, νεκρὸς ἢ ζωντανός, φέρνει σιγὰ στὸ ζουνάρι τὴν πιστόλα. Τὰ μάτια του δὲν πιστεύουν ὅσα βλέπουν. Νομίζει πῶς ἔχασε ἀκόμα καὶ τὸ νοῦ του. Ἀπιστῆ ἢ συντροφιά; Δὲν τὸν θέλει καπετάνο πειά; Τὸ πρωτοπαληκάρο, αὐτὸ τὰ κάνει ὅλα! Ἀ!

Τραβάει τὸ σπαθὶ καὶ χύνεται ἀπάνου στὸ λε-

βέντη. Ἴσως θὰ μπορούσε νὰ τὸν ἐκδικηθῇ κ' αὐτὸν, καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους φεύγοντας. Τὴν ἴδια στιγμή δέκα πιστόλες βρόντησαν. Κι' ὁ Καπετάνος ἔπεσε πλατὺς ἀνάμεσα στοῦ τραπέζιου τὰ σκορπισμένα ἀπομεινάκια.

Ἦστερα οἱ κλέφτες σιωπηλοὶ χαιρέτησαν τὸν καινούριον Καπετάνο τους.

Γ. ΒΑΣΙΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ ΚΙΝΙΝΟΥ

Ὁ κ. Πατρικίος γυρίζοντας ἀπὸ τὴς Βρυξέλλες, ποῦ πῆγε γιὰ τὸ συνέδριον τῆς ὑγιεινῆς ὡς ἀντιπρόσωπος θαρρῶ τῆς Κυβερνήσεως, μὰς ξεφούρνισε καὶ μιὰ καινούργια ἰδέα. Νὰ φέρῃ τὸ Κράτος ἀπὸ τὴν Ἑβρώπη Κινίνο πρώτης ποιότητος καὶ νὰ τὸ πουλῇ ἀνόθευτο καὶ φτηνὰ στὸν κοσμάκη τῆς Ἑλλάδος, ποῦ ποθαίνει (15 χιλ.) κάθε χρόνο καὶ ὑποφέρει (200 χιλ.) ἀπὸ θέρμες, πρὸ πάντων οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί. (Ἰατρ. Μηνύτορας 18 Μαρτίου 1905).

Δὲν εἶναι παράξενο, νὰ μπεῖ σὲ ἐνέργεια ἡ λαμπρὴ ἀφτ' ἰδέα, καὶ νὰ δοῦμε τὴν Κυβέρνηση τοῦ προτύπου βασιλείου καὶ ἔμπορο καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς νὰ ζυγίζουσι μὲ τὰ δράμια καὶ τὰ σπυριά τὸ κινίνο στὴς πολιτεῖες καὶ τὰ χωριά τῆς κακομοίρας Ἑλλάδος, μὲ τὴν πεποίθησιν κ' ἴσως καὶ βεβαιότητα πῶς δὲ θὰ πεθαίνουσι πιά, οὔτε θὰ εἶναι τόσοσι νταλακίκαρδες ὅσοι εἶναι τώρα, ἀλλὰ θὰ μείνουσι στοὺς πέντε ἢ καὶ στοὺς δέκα ἓνας, καὶ νὰ ὁ χρυσὸς αἰῶνας γιὰ τὸ Ρωμέικο.

Βέβαια ἂν εἶτανε, νὰ γιατρεθοῦντανε μὲ τὸ κινίνο οἱ θέρμες, δὲ θὰ πεθαίνανε 15 χιλ. κοσμάκης οὔτε θάτανε 200 χιλ. νταλακίκαριδες στὴν ἔρημ τὴν Ἑλλάδα μ' οὐλα τὰ μελλιούνια τὴς δραχμῆς, ποῦ φέβγουνε κάθε χρόνο στὴν Ἑβρώπη γιὰ τὸ κινίνο, γιὰτ' ἂς μείνει σίγουρος ὁ κ. Πατρικίος πῶς οἱ ἔμποροι τὴ δουλειὰ τους τὴν ξέρουνε καλύτερα ἀπ' τὴν Κυβέρνηση καὶ τὴς ἐπιτροπῆς τῆς, (ποῦ τὴς εἶδαμε χίλιες φορές ὡς τώρα πῶς τὰ φριάνουσι σὰν πᾶν στὴν Ἑβρώπη), καὶ πῶς φέρουνε καὶ πουλοῦνε καθαρὸ κινίνο πολὺ καθαρώτερο καὶ ἀνόθευτο ἀπὸ κείνο ποῦ θᾶφερνε καμμιά Κυβερνητικὴ ἐπιτροπῆ,

καὶ ποῦ θὰ πουλοῦσανε οἱ ὑπάλληλοι στοὺς χωρικούς, (καὶ καμμιά ἀμφισβόλια δὲν εἶναι πῶς στοὺς ἀντικυβερνητικούς θὰ τὸ δίνανε ἀνκατωμένο μὲ ἀλέβρι ἢ ὅ,τι ἄλλο γιὰ νὰ τοὺς μάθουνε νὰ ἀντιπολέβουσι μὲ τὸ δικίον τους τὴν πατρικὴ τους Κυβέρνηση), μὰ δυστυχῶς τὸ κινίνο δὲν τὴς γιατρεῖει τὴς θέρμες, μονάχα τὴν τσέπη μας ἀλαφραίνει, καὶ γιατὸ κάθε τόσο καὶ λιγάκι βγαίνει κ' ἓνα καινούργιο γιατρικὸ γι' αὐτὴς τὴς ἀρρώστιας. Νὰ δὰ ποῦ κ' ἡ Πατρίς τῶν φώτων καὶ τῆς Ἰατρικῆς ἐρέβρηκε καὶ τὴν Ἀντιπλασμοδίνην, ποῦ γιατρεῖει κόσμο καὶ κοσμάκη στὸν κατακαυμένο τὸ Μωριά καὶ στή Θεσσαλία καὶ τὴ μικρὰ Ἀσία, κ' ἂν περάσῃ καὶ τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα, ἀντίο φτώχεια καὶ γιὰ σου κ. Τσαμαλῆ Ἑλληνα Πελετιέ!

Κ' ἀφόντας τὸ κινίνο δὲν τὴς γιατρεῖει τὴς θέρμες, καλὸ εἶτανε, νὰ τᾶφίναμε στοὺς Φραντζέζους ποῦ τὸ βρήκανε, κ' ἐμεῖς νὰ ρωπούταμε τοὺς ἀρχαιολόγους, ποῦ μὰς ἤρθανε, μὲ τί γιατρεῖαν τὴς θέρμες οἱ πρόγονοί μας, γιὰτ' ἡ κ' ἐκεῖνοι τὴς εἶχανε τὴς καταραμένους. Μὰ ἂν ποῦνε πῶς δὲν εἶναι γιατροί, ἂς μὰς ζηγήσουσι τοῦλάχιστο, τί θέλει νὰ πεῖ ὁ Ἰπποκράτης λέγοντας ἄΩφελεῖ δὲ (τὸ λουτρὸν) ἐν περιπνευμονήσῃ μᾶλλον ἢ ἐν καύσῃσι τὸ ἐπίταν» ποῦ ἐγὼ θαρρῶ, πῶς ζηγιέται ἔτσι δὰ: «Τὸ λουτρὸν φελαίει πῶς πολὺ στὴς περιπνευμονίαις καὶ πρὸ πάντων σὴς κάψες—θέρμες, λοιμικῆς. Κι' ἂς τοὺς παρακαλέσουσι, νὰ μὰς ζηγήσουσι ἀκόμα μὲ τί γιατρεῖτηκε ὁ Μυλασσέας Ἰούλιος Ἀπελλᾶς, ποῦτανε νταλακίκαρδος θαρρῶ (πολλάκις εἰς νόσους ἐμπίπτων καὶ ἀπεψίαις χρώμενος) στὸ Ἀσκληπιεῖον τῆς Ἐπίδαυρος ἀπ' τοὺς παπάδες τοῦ Ἀσκληπιεῖου ποῦ τὸν βάνανε ἀφῶ πῆχανε τὴς βίβλιές τους, κ' ἔγραψε πῶς γιατρεῖτηκε σὲ μιὰ πλάκα, ποῦ τὴ βρήκε 25 τῶρα χρόνια ὁ κ. Καθαδίνας, γιὰτ' ἡ κ' ἄρτος μὲ κᾶτι νερά καταγινότανε σὰν τὸν ἀπόγονό του, Παπῶ Κναίπ (κ' ἂς μὴν εἶτανε Ρωμῖος ὁ μακαρίτης) καὶ σὰν τοὺς διαβόλους τοὺς Γκατωζέζους ποῦ λούζονται δυὸ καὶ τρεῖς φορές τὴ μέρα, ποῦ δὲν τὸ κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἀπόγονοί τους οὔτε σὺλλη μας τὴ ζωὴ, καὶ ἔστερα δροσεροὶ καὶ φρέσκοι βάνουνε τοὺς Ρούσσους μπροστὰ, καὶ βαστοῦνε πολεμῶντας 12 καὶ 14 μέρες ἀκατάπαρτα.

Ἐ καὶ νᾶτανε τὰ κρουσταλένια μας τὰ νερά τὸ γιατρικὸ στὴς θέρμες! Δὲ θάτανε θεῖο πρᾶμα, νὰ φαινόντανε κ' ἐδῶ ἀκόμα τί εἶτανε ὁ κόσμος ἐκεῖνος—οἱ πρόγονοί μας—ποῦ ὁ λαὸς τὸν ξέρει καλύτερα ἀπ' τοὺς γραμματισμένους καὶ τοὺς γιατροὺς του

ἴσα στὸν προορισμὸ τῆς.

Σ' ἓνα φωτεινὸ ἄρθρο ποῦ τυπώθηκε κάποτε στή «Revue de Paris», ὁ Ψυχάρης, μπασμένος μεσ' ἀπὸ τοὺς πρώτους στὴν ὑπόθεση, ξεχώριζε σοφὰ τὸ ζήτημα σὲ ὅλα του τὰ καθεκαστα. Ὁλόκληρο τὸ ἑλληνικὸ ἔργο του δὲν εἶναι παρὰ ἓνα ζωντανὸ ζεδιάλυμα ἀπὸ προηγήτερα, ἀπάνου στὸ ζήτημα τοῦτο. Ζεδιάλυμα ποῦ παίρνει κάπως τὴν ἄλλη ἀκρη, λένε οἱ Ἕλληνες, ὅμως ζεδιάλυμα πάντα πρὸς τὰ μελλόμενα.

Ὅσο ἀσήμαντο κ' ἂν φαίνεται τὸ γεγονὸς τῶν ταραχῶν ποῦ σημειῶναι παραπάνω καὶ ποῦ μίλησε γι' αὐτὸ ὄλος ὁ τύπος, πάντα τὴν κεντρίζει τὴν περιέργεια· βλέπετε, πρόκειται γιὰ λαὸ ποῦ τῶνομά του θὰ πῆ Χάρη καὶ θὰ πῆ Ὁμορφιά, καὶ ποῦ ἀκόμα μὰς κάνει τόσα νὰ καρτεροῦμε ἀπ' αὐτόν. Μὰ καὶ γι' αὐτὸ κανεὶς δὲν καταλαβαίνει τί λόγο εἶχε τὸ ἀντιδημοτικιστικὸ κίνημα.

Καὶ μολαταῦτα λίγη προσοχὴ χρειάζεται γιὰ νὰ παραμερίσουμε κάθε προκατάληψη, γεννημένη ἀπὸ μιὰν ἀπογοήτευση παραπολύ γλήγορη, κ' ἀπὸ κάποια ψεγάδια ἀχώριστα μὲ τὴ φυλὴ τοῦ Ὀδυσσεῖα. Τὴν προκατάληψη αὐτὴ θᾶφτανε νὰ τὴ διαλύσῃ κ' ἓνας μόνος κόκκος ἐπιστημονικοῦ νοῦ.

Γιὰ νὰ πιστέψουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἀφελίστατα,

πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ ξαναστυλωθῇ ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα μὲς' ἀπὸ τὰ χαλάσματα τῆς, στὸ πείσμα κάθε φυσικοῦ ζετυλιγμοῦ (ἐνῶ κ' ἐμεῖς ἀπὸ τέτοιο ζετύλιγμα βγήκαμε) πλανέσαμε τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς ρίξαμε στὸν ἄτυχον τοῦτο δρόμο τοῦ γυρισμοῦ πρὸς τὰ περασμένα.

Κι' ἀπ' αὐτοῦ πῆγασε τὸ κακὸ ποῦ ὁ ἀκοραϊσμὸς προξένησε στή γλῶσσα.

Ἡ ζωντανὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει τὰ φιλολογικὰ τῆς μνημεῖα. Ἐχει τὰ ποιήματά τῆς. Τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Βαλαωρίτη, τοῦ Βηλαρά, καὶ τὴν ἐργασία τῆς νέας γενεᾶς τῶν δημοτικιστῶν ἢ καὶ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀνακατωμένης γλώσσας· μὰ δὲν εἶχε ἡ Ἑλλάδα, ὅσο ποῦ νὰ φανοῦνε οἱ δοκιμῆς τοῦ Φιλῆντα καὶ τοῦ Ροντάκη, γραμματικὴ τῆς ρωμαϊκῆς γλώσσας.

Καὶ στή Γαλλία ἀκόμα, ποῦ ἡ νέα ἑλληνικὴ διδάσκαται ἐπίσημα, πρῶτος ὁ κ. Pernot προσδιώρισε σὲ βιβλίον τοὺς φωνητικούς, γραμματικούς καὶ συνταχτικούς νόμους τῆς γλώσσας ποῦ μιλιέται, τόσο διαφορετικῆς ἀπὸ τὴ γλῶσσα ποῦ γράφεται.

Καὶ μολαταῦτα ἡ ρωμαϊκὴ αὐτὴ γλῶσσα ἢ τόσο κακολογημένη, φαίνεται, σὲ ὅποιο λάβῃ τὸν κόπο νὰ τὴν ἐξετάσῃ ἀμερόληπτα, ἢ μόνον γνήσια θυγατέρα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἢ μόνον ἀναμφι-

σβήτητη κληρονόμος τῶν δοξασιμένων Προγόνων. Μόνον πῶς μὲ ὅλη τῆς αὐτὴ τὴ συγγένεια, ἢ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι ἀνεξάρτητη, γιὰτ' εἶναι γλῶσσα ζωντανὴ καὶ σημερινή, γιὰτ' ἐβλάστησε ἀπὸ τὰ πολλὰ μπουλιάσματα τῆς Ἰστορίας ἀπάνου στὸν παλιὸ κορμὸ, ποῦ ὁ χυμὸς του κυκλοφορεῖ μέσα στὸ νέα δέντρο, καὶ μένει, ζωτικὸς.

Τῆς εὐγενικῆς καταγωγῆς τῶν νέων Ἑλλήνων ἢ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι ὁ καλύτερος τίτλος. Ἀρχίζουν νὰ τὸ ἀναγνωρίζουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ· μὰ εἶναι κάποια ζητήματα ποῦ οἱ θεωρίαις κκαὶ τὰ λύνουν κ' ἔχουν ἀνάγκη νὰ ὠριμάσουν ἀπὸ τὸν καιρὸ. Μόνον ἓνας Ἕλληνας μπορεῖ νὰ αἰσθῆται πῶς ἐνοχλοῦν μερικὰ τέτοια ζεδιάλυματα, μὲ ὅλη τους τὴ φαινομενικὴ λογικὴ.

Β'.

Ἡ ἱστορία τῶν νεώτερων ἐθνῶν ἀνοίγει μ' ἓνα κυριώτατο φαινόμενον. Μὲ τὴν πολιτικὴν μεταμόρφωση συμπίπτει ἡ μεταμόρφωση ἢ γλωσσικὴ.

Παντοῦ ὅπου κυριάρχησε ὁ ρωμαϊκὸς νόμος, στερέωσε καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς λατινικῆς γλώσσας τῆς κυριαρχῆς· ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τὴ ζωτικὴ τῆς δυναμὴ τὴ χρωστέει στὸν πολιτισμὸ καὶ στή μόρφωση

ἀκόμα, γιατί κάνει γονέος πρὸς γονέο ὅ,τι κάνανε ἐκεῖνοι; Πηγαίνετε στὴ Μάβρη θάλασσα, νὰ δῆτε πῶς γικτρέβουνε τοὺς χαβάδες—θέρμες, κάψες· μὲ τὰ ζεστά νερά, μὲ τὰ πουκάμισα βουτηγμένα σὲ γκαουρτι ἀνακατωμένο μὲ σκόρδα κοπανισμένα καὶ νερό, ποὺ τὰ φοροῦνε κατάσκακα στοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς σκεπάζουνε ὑστερὶς γιὰ νὰ ἰδρῶσουνε. Δὲ μοιάζει ἀφτὴ ἡ γιατριά μ' ἐκεῖνα ποὺ κάνανε τοῦ φίλου μας τοῦ Ἀπελλά οἱ παπάδες τοῦ Ἀσκληπιού; Δυστυχῶς δὲν εἶμαι ἀρχαιολόγος οὔτε καθηγητῆς, καὶ γιαφτὸ σωμαίνω, καὶ γυρέβω τὴν ἐξήγησιν ἀπ' τοὺς εἰδικούς.

ΚΩΣΤ. ΔΑΝΑΡΑΣ

Γιατρός βραβευμένος ἀπ' τὴ Γρατρικὴ Ἀκαδημία τοῦ Παρισιῦ

ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ

Μοῦ γράφεις σ' ἕνα σου βιβλίον: — «Γιὰ νᾶξης θάρρος καὶ νὰ μᾶς δίνης». Στὰ λόγια σου αὐτὰ τὰ λίγα δλάκαιρη ἡ ψυχὴ σου, ἡ μεγάλη σου ψυχὴ. Στὸ μεγάλο ἀγῶνα, ποῦ τόσο παλληκαριάτικα ἔχεις ἀναλάβῃ, στὸν εὐγενικό της καρδιάς σου πόθο νὰ ἰδῆς γλήγορα ξαπλωμένη στὴν Ἑλλάδα διη τὴ σωτήρια ἰδέα τῆς ἀληθινῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας, στὴν ἰδέα, ποῦ θρόνο ψηλὸ τῆς ἔχεις στήσῃ, ὄχι, τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει.

Παλληκῆρι στὴν πέννα, παλληκῆρι στὴν ψυχὴ.

Καὶ ἂν κινυμᾶ φορὰ λόγια φριμακερὰ κ' ἀδιάντροπα ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη σου Ἑλλάδα, ἀπὸ τὰ μαγεμένα της Πατρίδας σου ἀκρογῆλια, σοῦ στέλνουν ταπεινοὶ τῆς ψευτιάς δοῦλοι, κείνοι ποῦ μονάχα γιὰ τὸ δικό τους συμφέρον δουλεύουν, ἀδιαφορῶντας γιὰ ὅλα, ἀφοῦ ἀδιαφοροῦν, ἂν μὲ τὰ λόγια τους ἐκεῖνα ντροπιάζεται δλάκαιρο τὸ ἔθνος, καὶ σοῦ πλημμυρίζουν μὲ πόνο καὶ ἀπογοήτευση τὴ μεγάλη σου καρδιά, γλήγορα ξαναλαβαίνεις τὸ θάρρος, γιατί, «μεγαλοιδεάτης σὺ, μονάχα στὴν ἰδέα προσέχεις καὶ κείνη μονάχα θυματίζεις, γιατί, χείμαρρος σὺ ὀρηκτικός, ξεπερνᾷς καὶ παρασέρνεις στὴν ὀρμὴν καὶ γληγοράδα σου τὰ μικρὰ καὶ υποτένια μπόδια τοῦ δοξαμένου σου δρόμου.

Τ' εἶναι μπροστά σου τὰ ταπεινὰ ρυάκια;

Ὅχι, τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει, γιατί δὲ σοῦ λείπει ἡ πεποίθησις.

ποῦ σκόρπισε.

Παντοῦ ὅπου ξαπλώθηκαν οἱ βάρβαροι, κόβοντας τὰ φορέματά τους ἀπάνου στὰ κουρέλια τῆς αυτοκρατορικῆς πορφύρας, πρόβαλαν, ἀφοῦ μιὰ φορὰ γιὰ πάντα λύθηκαν οἱ ἀρχαῖοι πολιτικοὶ δεσμοί, νέες γλώσσες, ἀσυνείδητα σύμβολα ποῦ παράσταναν νέες συνήθειες.

Ἀλλὰ καθὼς ἡ ἑλληνικὴ ἀντιστάθηκεν, οὐσιαστικά, τῆς ρωμαϊκῆς ἐπιδρομῆς, ἔτσι καὶ ἡ λατινικὴ δὲ χάθηκε ὀλίγιστα, καθὼς χαθῆκαν ἄλλοτε τὰ πρωτόγονα Ἰβηρικὰ καὶ Γαλατικὰ ἰδιώματα. Ἐξ ἐναντίας στερεώθηκε ὡς ἕνα εἶδος προγονικοῦ δεσμοῦ, ὅμως μεταμορφωμένη σύμφωνα μὲ τὴν κίνησιν καὶ μὲ τὴ ζωὴ τῶν νέων λαῶν, τῶν λαῶν ποῦ τραβούσανε μπροστά, ρυθμισμένοι ἀπὸ τὸ ζετύλιμά τους τὸ αὐτόνομο. Μὰ ποῖος ὁ λόγος ὁ βαθὺς καὶ ἡ ἀρχὴ μιᾶς τέτοιας τελειωτικῆς ἀλλαγῆς;

Σημεῖωσα παραπάνου τὴν ἀναμφισβήτητη συγγένεια ποῦ μᾶς δείχνουν οἱ πολιτικὲς μεταβολὲς ἐνὸς λαοῦ καὶ ἡ γλώσσα ποῦ δημιουργεῖ. Ἡ γλώσσα εἶναι γιὰ τὸ κοινὸ αἶσθημα τῶν ἀτόμων ποῦ ἀποτελοῦν ἕνα λαὸ ὅ,τι ἡ φωτογραφικὴ πλάκα γιὰ τὸ ἀντικείμενον ποῦ καρφώνει ἀπάνω της τὴ διαβατικὴ του παράστασις.

Ἡ γλώσσα εἶναι ἱστορικὴ ἀσυνείδητη πράξις,

Φρόνος, μῖσος καὶ ταπεινὴ φιλοδοξία ἐσταύρωσαν τὸ Χριστὸ μὰ δὲν ἐκοίτωσαν τὴν ἰδέα. Ἐξῆσε ἡ ἰδέα καὶ γίνηκε θρησκεία. Φρόνος, ἀτομικὸ συμφέρον, ταπεινὴ φιλοδοξία καὶ ἀμάθεια μὲ σνοκφαντίες ζητοῦν νὰ πνίξουν τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀθάνατη καὶ ζῆ σὺ τὸ ξέρεις καλύτερα ἀπ' ὅλους μας, κ' ὅσο ζητοῦν νὰ τὴν κρύβουν, ἢ νὰ τὴν μασκαρέφουν ἐκεῖνοι, ποῦ τὴ φοβοῦνται, δὲ θ' ἀρρήρη νὰ δείξῃ στὸν κόσμον ὅλον ἔλοφάνερα τὴν ὁμορφὴν καὶ μαγεμένη της ὄψη, καὶ κατατρεγμένη σήμερα μὰ αὔριο Βασιλίωσα, θὰ θρονιαστῆ στὸ λογιμὸ καὶ οἰς καρδιὰς τοῦ κόσμου διου.

Θρησκεία κ' ἡ γλώσσα μας, δεύτερη θρησκεία!

Ὅχι, τὸ θάρρος δὲ μᾶς λείπει, μᾶς λείπει ἡ ἔνωση, κ' ἡ θρησκεία μας ἐκείνη πρέπει νὰ μᾶς ἐνώσῃ.

Σὺ, μᾶς ἔδρες, μὰ δάσκαλός μας σὺ, σὺ ἐνώσέ μας.

Τὸ θάρρος δὲ σοῦ λείπει.

Κέρκυρα 21/3/05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Ἄχ! Πές το σὺ. Πές το ἀθῶο πλάσμα χαριτωμένο, ἐσὺ ἄκακο παιδί, γλυκόλαλο, ποῦ στέκεσαι δειλὸ καὶ τρέμεις. Δὲ βλέπεις πόση μαγεῖα καὶ δόξα σὲ τριγυρίζει; Δὲ βλέπεις πέρα τὸν κάμπο ποῦ δροσοπρασινίζει μαλακός, τρυφερός καὶ μυρωδάτος σὰν τὸν κόρφο σου; Γιὰ κοίταξε κ' αὐτὰ τὰ γρολλούλουντα ποῦ σὲ χαίρετοῦνε καὶ σὲ καλημερίζουν κόκκινα, ἀγνά καὶ δροσερὰ, σὰν τὸ ροδαλὸ τὸ εὐωδιασμένο χειλάκι σου. Πῶς! ἡ ψυχὴ σου νέκρωσε στὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης, τῆς παντοτινῆς καὶ παρθενικῆς ἀγάπης; Γιατί δὲν αἰσθάνεσαι καὶ σὺ τ' ὠραιότερο τραγούδι τοῦ κόσμου; Τάχα δὲ βλέπεις τὴν νεκρανάστασιν τῆς φύσης, ποῦ τὰ πάντα στεφανώνει μὲ ζωὴ, δύναμιν, εὐωδιά, χρώματα καὶ πρασιναδα; Παντοτεινὰ λοιπὸν τὸ θάνατο θὰ θυμᾶσαι; Παντοτεινὰ ὁ νοῦς σου θὰ τρέχῃ στὰ σκοτεινὰ καὶ βαθιὰ ὄνειρα τῆς λησμονησιᾶς;

Πές το, ἄχ πές το, σὺ ἀθῶο πλάσμα κ' ἄς μὴ τρέμῃ στὸ νοῦ σου ὁ φόβος τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς λησμονησιᾶς. Ὅλα τώρα σ' ἀγαποῦνε καὶ ὅλα σοῦ γελοῦνε. Ὅλα θέλουνε κάτι νὰ σοῦ ποῦν, κάτι νὰ

σοῦ χαρίσουν καὶ σὺ τρέμεις. Μὴν εἶσαι δειλὴ, γιατί ὁ ψεύτης ἔρωτας δὲ σοῦ χαμογελάει, οὔτε ἡ ὄχιὰ σοῦ χαρίζει τριαντάφυλλα. Εἶναι ἡ παρθενικὴ φύσις ποῦ τώρα νεκραναστεμένη σοῦ μιλεῖ καὶ σοῦ δίνει γιὰ χάρισμα τὸ γλυκόπνοο φιλὶ τῆς ἀγάπης. Ἐλα γιὰ νὰ στολίσῃ τὸ κορμί σου μὲ κάθε χρῶμα κ' εὐωδιά, μὲ κάθε λογῆς τριαντάφυλλο καὶ κρίνο. Θέλει ὅλα τὰ λούλουδα τῆς ἀνοιξῆς νὰ τὰ σκορπίσῃ στὸ δρόμο τῆς ζωῆς σου ποῦ μ' ἀνοιγμένα φύλλα σοῦ γελοῦνε καὶ σοῦ φάλλουν τὴν ἀγάπην. Θέλουν νὰ σοῦ δώσουν ἕνα φιλὶ οὐράνιο καὶ μυστικὸ ποῦ μ' αὐτὸ ν' ἀγγιζοῦν τὴ ψυχὴ σου, τὸ λούλουδο τῆς ὁμορφίτσας σου. Ἄκακο παιδί, τί στέκεσαι δειλὸ καὶ τρέμεις; Δὲν ἀκούεις τίς μελωδίες ποῦ φτιάνουν τὰ πουλιὰ στὰ ἰσκιωμένα καὶ δροσερὰ δάση γιὰ τὸ φιλὶ καὶ γιὰ τὸν ἔρωτα τῆς ἀγάπης; Δὲν τὰ βλέπεις πῶς πᾶνε καὶ χάνονται σὰν τὰ νιάτα καὶ τὴ ζωὴ;...

Ἄνοιξε Ἐκείνη τὰ ἐκφραστικά της τὰ μάτια τὰ ὑπέρλαμπρα, σήκωσε τὰ φρύδια της τὰ μαλακὰ καὶ μὲ κοίταξε. Τὰ ξανθόμαλλά της ἔπλεχαν σὰν ἀχιθίδες στοὺς ὤμους της, καὶ τὸ πρόσωπό της τὸ μαγικὸ ἔφεγγε ζωῆς ἀχιτίδα. Ἐβούρζε τὰ ροδαλὰ χειλάκια της τ' ὠραῖο πλάσμα καὶ μὲ φίλησε. Μ' ἐφίλησε γλυκὰ, ἀθῶα, παρθενικὰ.

Ἐλαμψε κ' ἐγέλασε ὅλη ἡ φύσις, στὰ φιλιὰ τῆς ἀγάπης, ποῦ μοῦ χάρισα Ἐκείνη.

Κέρκυρα

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Κρουμπάχερ δημοσιεύθηκε τιμητικώτατο σημεῖωμα γιὰ τὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμά γραμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κ. Κρουμπάχερ. Στὸ σημεῖωμα αὐτὸ τὰ «Γράμματα» κρίνονται ὡς «ἕνα λαμπρὸ βιβλίον ποῦ ἀσχολεῖται μὲ τὴν εἰσαγωγὴν του καὶ μὲ μερικά φιλολογικὸ-ἱστορικὰ του μὲ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα καὶ συντελεῖ στὴν πρακτικὴ τὴ λύσιν του γιὰτ' εἶναι γραμμένο στὴ δημοτικὴ γλώσσα». Ὁ σοφὸς Βυζαντινολόγος δηλώνει πῶς πᾶ δὲ θάπαντῆσει σὲ καμιά ἐπίθεσιν κ' ἐπίκρισιν ἐναντίον του—ἀπὸ τοὺς καμαρωμένους πατριῶτες μας δά!—ποῦ πληθαίνουν, λέει, σὰν τὰ κουνέλια!..

καὶ οἱ ἦχοι ποῦ τὴν ἀποτελοῦνε συμβολίζουν, ὅλα μαζί, κάποιον χαραχτήρα.

Ἀπὸ τὴ σύγκρουσιν τῶν αἰσθημάτων βαθεῖς ἀλλαγὲς παίρνουν ἡ ἐνέργεια τῆς ζωῆς καὶ τὰ κληρονομικὰ μας ψυχόρμητα, καὶ ἐπηρεάζονται δυνατὰ καὶ ἀθελά μας οἱ ἐκφραστικοὶ τρόποι μας, ἐπομένως καὶ ἡ γλώσσα, καὶ στὸν τονισμό καὶ στὸν ὀργανισμό τῶν ὀνομάτων.

Ὁ ἄνθρωπος, ἄντρας ἢ γυναίκα, δὲν εἶναι ὁ ἴδιος, ὕστερ' ἀπὸ ἕνα πάθημα, ὅπως εἶτανε καὶ πρὶν χύσῃ δάκρυα. Πῶς μπόρεῖ εἶναι λαός, ἀφοῦ σκλαβωθῆ, νὰ ξαναγίνῃ καθὼς εἶτανε προτοῦ σκλαβωθῆ; Καὶ τί ξεπεσμός εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς τὴ δική του τὴ ζωὴ;

Κάθε γλωσσικὴ μεταμόρφωσις ἀρχίζει λοιπὸν ἀπὸ φηγογολογικὲς ποικιλίες ποῦ τίς φέρνει ἡ διαφορετικὴ ζωὴ τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ.

Κ' ἔτσι ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ γλώσσα, δημοτικὴ ἢ καθαρεύουσα, εἶναι καθὼς καὶ οἱ νεολατινικὲς γλώσσες, μιὰ γλώσσα καινούρια· γιατί, μὲ ὅλο τους τὸ ὀρθογραφικὸ σύστημα, οἱ λέξεις, κ' αἰτῆς ποῦ παίρνονται σήμερα ἀνάλλαγα ἀπὸ τὴν ἀρχαία, ἔχουνε χάσῃ τὴν παλιὰ τους προφορὰ.

Πολύ σωστά ὁ κ. Pernot τὰ εἶπε αὐτὰ στὸν πρόλογο τῆς «Νεοελληνικῆς γραμματικῆς» του· ὁ

ποιος τόνε διαβάσῃ, ἔχει τὸ κλειδί τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας μὲ τοὺς σχηματισμούς της καὶ μὲ τίς συνήθειες της.

Μῆσα στὴν ἀπλὴ αὐτὴ ἐπιθεώρησιν ἡ ρωμαϊκὴ γλώσσα φαίνεται, ἀγνάντια στὴς προσπάθειες τῶν καθαρολόγων, ἡ μόνη λογικὴ γλώσσα, δηλονότι ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ ταίριαξῃ μῆσα τῆς ἀρμονικῆς τοὺς τωρινούς ἦχους. Μ' αὐτὸ δὲν θέλομε νὰ πούμε πῶς δὲν ἔχουν ἀξία καὶ μερικὸ ἀπ' ὅσους γράφουνε στὴν καθαρεύουσα· κάθε ἄλλο· ὁ λόγος μας ἐδῶ γιὰ τὴ γραμματικὴ μόνον.

Ὅμως ἡ καθαρεύουσα, θέλοντας σώνει καὶ καλὰ νὰ φυλάξῃ κάποια συμπλέγματα συμφῶνων ποῦ χάθησαν ἢ ἀλλάξανε, κοπιάζει μάταια, καὶ κοπανίζει στὸν ἀέρα· γιατί ἡ ἀρχαία γλώσσα δὲν μπόρεῖ νὰ ἀποκατασταθῇ τελειωτικά, παρὰ μονάχ' ἂν ἀνασταίνονταν στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἔχι οἱ λέξεις μοναχὰ, μὰ καὶ οἱ ὀθόγγοι ποῦ τίς ἀποτελοῦν.

Μὰ ὅσο κ' ἂν δὲν θέλουν νὰ τὸ παραδεχτοῦνε μερικὸ κομπογιαννίτες τῆς γλωσσολογίας, εἶναι σήμερα ἀποδειγμένο μὲ τὸ παραπάνου γιὰ ὅλους πῶς μῆτε τὸ δ, μῆτε τὸ β, μῆτε τὸ γ, μῆτε τὸ η, μῆτε τὸ εἰ, μῆτε τὸ οἰ, λ.χ. δὲν προφέρονται σήμερον, καθὼς τὰ προφέραν ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια.

Λίγο λίγο, ὕστερ' ἀπὸ τὸν ἔρχομό τοῦ χριστιαν-

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10.—Για το Έξω-
τερικό φρ αρ. 10

20 λεφτά το φύλλο λεφτά 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στα κιάσκια της Πλατείας
Συντάγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οί-
κονομικών, Σταθμού Τροχιοδρόμου (Ο-
φθαλματρείο) Σταθμού ύπογειου Σιδηρο-
δρόμου (Ομόνοια) στο καπνοπωλείο Μανω-
λακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Έξάρχεια),
στο βιβλιοπωλείο «Έστιας» Γ. Κολάρου.

Στόν Πειραιά: Καπνοπωλείο Γ. Ξηρού.
δδ. Βουβουλίνας αρ. 1, σιμά στην Τρούμπα
'Η συντροπή πληρώνεται μπροστά κ'
είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΔΙΓΟ

Ακόμα κι ο Μιστριώτης θά'λεγε—μπορεί και νάν το
πίστεψε, μά δέν τό ελπε, είναι ή αλήθεια—πώς τό
μαξιλάριμα της περασμένης Κυριακής στο Στάδιο
έβγνε από «εγναθέτους» τού κ. Ραϊνάχ.

Και νά δάτε διαολεμένη σύμπτωση. Τό Σάβ-
βατο άπαντώντας μ' ένα από τά κοπέλια του, στην
«'Αμρόπολη» σ' όσες γνωστικές κ' επιστημονικές
παράτηρησες έκανε ο Γάλλος σοφός, για την παρά-
σταση της «'Αντιγόνης», έλεγε ψευδολογώντας κατά
την άγίαρευτη συνήθεια του πως «ή μεσαία τάξις
έννοει την γλώσσαν τού Σοφοκλέους και δύναται
νά μαρτυρήσασιν τούτο χιλιάδες θεαταί, ολίγες δεκά-
μεις χειροκροτήσασιν τός ιδέας τού ποιητού
και ούχι την ευστοχον υπόκρισιν».

νισμού, ως τό 12ο αιώνα, με την ενέργεια λογής
λογής Ιστορικών αλλαγών, μία εξέλιξη άκολούθησε,
και δέ στίκεται στο χέρι κανενός νά ξαναγυρίσιν
πίσω τό ρέμα ενός τέτοιου ποταμιού.

Μπορεί νά γράφουν πάντα αρχαία ελληνικά, κα-
θώς γράφουν ακόμα λατινικά, έτσι από καθαρό ντι-
λειτατισμό, τό πράγμα δέν έχει σημασία, και στί-
κετ' έξω από την αλήθεια της εποχής.

Έγώ θά συγκρίνω τέτοιες φαντασμαρές με την
πρόληψη που θέλει τή ρίμα για τό μάτι (άφου ρίμα
για τό μάτι δέν υπάρχει). Σε καμιά εποχή της
ζωής της ή Ελλάδα δέν έχασε την ήρωική συνεί-
δηση τού έαυτού της, όμοια και ή ελληνική γλώσσα
ποτέ δέν έχασε τον καθαυτό ελληνικό χαρακτήρα της.
Έπαθε βέβαια βαθείς μεταβολές, σύμφωνα με τό
φθολογολογικό της ζετύλιγμα, και στο τυπικό και
στη σύνταξη, μά πάντα σύμφωνα με τον ελληνικό
νού και με τό ήμνηκό πνεύμα, τό μαρτυρούν τά
θαυμαστά δημοτικά τραγούδια, άληθινά ταίρια τού
αρχαίου έπους. Από την άλλη τή μεριά οι έφημε-
ρίδες μπάσανε στον πεζό λόγο πληθος γαλλισμούς,
κάτι τι βαρύ και άταίριαστο. Έν τούτοις οι έφημε-
ρίδες γράφονται στην καθαρεύουσα.

Η καταγωγή της λέξης δέν επηρεάζει την ψυχή
μιας γλώσσας, όλα κρίμονται από τό βάλλισμο της

Τό Σάββατο τάλεγε αυτά, και την Κυριακή τ' απο-
μεσήμερο «χιλιάδες θεαταί» μαξιλαρώνόντουσαν άλύ-
πητα στο Στάδιο κι αποδείχσαν με τό άδιάντροπο
αυτό φέρομό τους σωστά τά λόγια τού κ. Ραϊνάχ.

Όσο μεγάλος κι άν είναι ο Σοφοκλής, κι όσο
καλά κι άν παίχτηκε ή 'Αντιγόνη του, μη μάς πείτε
πως ένας από τις «χιλιάδες θεαταί» την ένιωσε. Αν
τή νιώθανε, άν τους συγκινούσε τό άριστούργημα
αυτό, δέ θά φερνόντουσαν έτσι, και θάν τή νιώθανε
μονάχα άν παιζότανε σε γλώσσα ζωντανή, σε γλώσ-
σα που νά φέρνει τά δηηλά νοήματα όλόσια στην
ψυχή τού θεατή, νάν τού βουρκώνει τά μάτια και νάν
τού ήλεχτείσει τά χέρια μονάχα για παλαμάκια κι
όχι και για μαξιλαρώματα.

Αποδείχτηκε αυτό με την πρώτη παράσταση της
«'Αλκιστης», που όσο κι άν παραστάθηκε δυό τριές
μήνες ύστερ' από τά Βαγγελικά, άκούστηκε μ' ελά-
βεια και συγκίνηση και χειροκροτήθηκε πρώτα πρώτα
από τό ύπερω που δέ φιλοξενούσε, κεινη τή βραδιά
τουλάχιστο, ούτε τους άριστοκρίτες ούτε τους άρ-
χαιομαθείς.

Θέλουμε δηλαδή νά πούμε—και νά μάς συμπα-
θάει ο κ. Μιστριώτης—πως άν είναι άσέβεια τό μα-
ξιλάριμα της περασμένης Κυριακής, για την άσέ-
βεια αυτή δέ φταίει ο κοσμάκης, ούτε οι έρασιτέχνες
που έκαναν δ,κι μπόρεσαν για νά μήν άσέβησουν στο
αρχαίο κείμενο, αλλά οι στενοκέφαλοι έκείνοι που κα-
ταδίκασαν τό λαό νά κούει δυό δλάκερες 'ώρες μία
γλώσσα άλλιώτικη που μόνο τά μαξιλάρια μπορούσε
νά συγκινήσει—και τά συγκίνησε.

Κρίμα μονάχα που ή συγκίνηση τών μαξιλαριώ
δέν έξέσπασε από σοφά καπέλλο τού Μιστριώτη.

ΕΝΑ ΚΟΜΜΑΤΑΚΙ

χαριτωμένο από τά πραχτικά της Βουλής (συν-
εδρίαση της Τετράτης).

Ο κ. Σάκης. Ο Καραπαυλος είναι άνήλικος
και πρέπει νά άκυρωθεί ή έκλογή του.

Ο κ. Κουντουριώτης (είσηγητής τού σμήμα-
τος). Είναι αλήθεια πως τού λείπουν λίγοι μήνες,
μά δέν αξίζει για αυτό νά ρήξουμε την έπαρχία
«έκ νέου εις έκλογικόν σάλον».

Τό τμήμα επικυρώνει την έκλογή.
Στά θεωρείτα:

— Αλήθεια, είναι κυβερνητικός ο Καρα-
παυλος;

λέξης μέσα στη φράση και από την κατάληξη,
άλλοιώτικα, ή ρουμανική γλώσσα θά εΐτανε γλώσσα
σλαβόν-σλαβική και ή άγγλική γλώσσα νεολατινική,
μά δλη τή νεολατινική γραμματική της πρώτης, τή
σαζωνική σύνταξη και τά κελτικά στοιχεία της
δεύτερης. Και ή δημοτική ελληνική γλώσσα, όσα κι
άν είναι τά λατινικά, τούρκικα ή σλαβικά όνόματα
που έχει μέσα της, μία λέξη από αυτές δέν κράτησε
που νά μή την έκαμε δική της, καθώς και ή γαλλική
κάνει δικές της τις γερμανικές λέξεις και κάθε άλλη
λέξη από αυτές που άφησε νά μπουνη μέσα στη λα-
τινική της περιοχή.

Όσο για την ορθογραφία, δέ θά μαλλώσουμε με
τους Έλληνες, γιατί καναν κατάχρηση της έτυμο-
λογικής γραφής. Αν είν' αυτό ελάττωμα, τό ίδιο τό
ελάττωμα τ'όχουν κ' οι Γάλλοι. Μά τό σωστό είναι
μία τέτοια αρχή νά κρατιέται λογική και νά μήν
συνταλθ, όπως γίνεται στην Ελλάδα, για την αυ-
ξηση της άναρχίας. Φτάνουν οι ιδιοτροπίες τού κα-
θενός, στην ψευτοκαθαρεύουσα, για νά κάνουν πιο
βαρεία, μέρα με τή μέρα, την άναρχία αυτή.

(Τό τέλος στο άλλο φύλλο).

— Βεβαίωτατα! Αν εΐτανε αντιπολιτευόμενος
ποιός θά λογάριζε τους έκλογικούς σάλους;

— Μά γιατί άκυρώθηκε ή έκλογή τού Ποτα-
μιάνου;

— Η Βουλή θάν τον βρήκε άνήλικο! Εΐτανε,
βλέπεις, κι αντιπολιτευόμενος ο έρμος.

Α ΔΙΑΒΑΣΑΤΕ

σε καμιά φημερίδα λέξη για τό τιμητικό βραβείο
που πήρε ή Ελλάδα τού κ. Πάλλη, σας παρακα-
λούμε νά μάς τό πείτε. Κάτι θά γράφτηκε για αυτό
τό βραβείο, γιατί μέσα στις τόσες Αθηναϊκές έφη-
μερίδες υπάρχουν και μία δυό της προκοπής που
δέν παραδέχονται, για την ώρα, πως οι δημοτικι-
στάδες είναι έργανα της Πανοραβιστικής προπαγάν-
τας κι ο κ. Πάλλης Βούργαρος κομιτατζής.

Αν πάλι έχουμε λάθος, νά μάς συμπαθάτε.

ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ

των θωρηγτώ μας καταγγείλανε τον κ. Κανελλίδη
για όσα έγραψε την έφημερίδα του εναντίον τους,
πως τάχα από άμάθεια χάσανε τό «Χοεντζόρλεν»
και δέν τά καταφέρανε νά μπουνη μαζί του στο λι-
μάνι της Κέρκυρας.

Ο γενικός πατριώτης κ. Κανελλίδης μόνο που
δέν τους κατηγορήσε πως τό κάνανε επίτηδες για
νά ρεζυλιέψουν τό Έθνος και πως εΐταν πλερωμένοι
από τους Ρούσσους για αυτή την προδοτική τους
ένέργεια!

Οι Κυβερνήτες, μαθαίνουμε, ζήτησαν κι άσφα-
λεια της ζωής τους, γιατί άκούσανε τον κ. Κανελ-
λίδη νά φωνάζει στού Ζαχαράτου:

— Αλλά θάν τους φονεύσω, θάν τους φνεύσω
τους προδότας!..

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

από την Καλκούττα δημοσίεψε την περασμένη βδο-
μάδα ή «Οικονομική Έλλάς» και μεταφέρουμε
έναν παράγραφο του όχι μόνο γιατ' είναι γραμμένο
στη δημοτική, αλλά και γιατί ο άνταποκριτής της
«Οικ. Έλλ.» μιλάει για κάτι που ζημιώνει σημαν-
τικά τό εμπόριό μας, άφου ούτε καταστρώνονται
ούτε δημοσιεύονται στατιστικές, πληροφορίες όπως
γίνεται σ' όλα τάλλα έμπορικά κέντρα τού κόσμου.
... Κοιτάξτε και πώς καλά θά προέβησαν από παρό-

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

CAMILLE MAUCLAIR

ΖΗΛΙΑ ΥΣΤΕΡΟΘΑΝΑΤΗ

Μόλις τότε γνώρισα τό Σεβίρο Δελρίβ στο καμπουρια-
μένο αυτό γεροντάκι, που κοντοκούτσαινε κ' έρχόταν
προς τά μένα μ' εύγενικό φέριμο, μη καλοκρύβοντας
κάποια λύπη, που πεθυμούσε νά τήνε διώξει, στο όλλαν-
τέζικο αυτό ξενοδοχείο, τό κρυμμένο στα βάθια της Ζη-
λάντας, όπου κατά τύχη συναπαντιούμαστε. Ήξερα ότι ο
μεγάλος ζωγράφος, άμα έμεινε χηρευάμενος, έφυγε για νά
λησμονήσει τον πόνο του άνάμεσα στα μουσεία της Εύ-
ρώπης, μά όσο κι άν ήμουνα από μικρός φίλος του δέν
είχα λάθει πιά είδηση για αυτόν από πολλά χρόνια και
κανένας άπ' τους συντρόφους μας δέ γνώριζε περισσότερο
τό μυητικό της εξορίας αυτής. Μολοντούτο ο Σεβίρος Δελ-
ρίβ μού άνοιξε την καρδιά του. Μιλήσαμε και λίγο-λίγο
ή μοναξιά της νύχτας μάς έφερε στις έμυστήρες.

μοις στατιστικές. Ὁ κόσμος π. χ. δὴ μάθη πῶς ἔκείνος ποῦ φυτεύει μπαμπάκι ἢ καλλιέργει εἰλιές, ἢ πορτοκαλιές, ἢ συκίες κλπ. κερδίζει τόσο περισσότερο ἀπὸ κείνον ποῦ βγάσει τὴν ψυχὴν του σκάφτοντας τὴ σταφίδα του. Κοντὰ στὸν Α ἢ Β ποῦ διαβάσει τὴν ἡμερησίαν, δὴ τὸ μάθη καὶ ὁ Γιάννης καὶ ὁ Κώστας ὁ χωριάτης, καὶ ποῖς ξέροι τί ἀπογελέσματα μπορεῖ νὰ ἔχη στὸ μυαλό του τέτοιο πρᾶμα. Ἄν δημοσιεύονται στατιστικὲς δουλειᾶς ἐργοστασίων, ὑφαντηρίων, κλωστηρίων, — τὰ κέρδη ποῦ κάνουν, τὰ κεφάλαια ποῦ διαθέτουν, ὁ κόσμος δὴ τὰ διάβαζε, δὴ τὰ συζητοῦσε — καὶ ποῖς ξέροι ἂν στὸ κάτω κάτω, ἀντὶ νὰ κινδυνεύη τοὺς παράδες του σὲ μετοχὲς μερικῶν τραπεζῶν, δὲν ἀποφάσισε νὰ λάβῃ μέρος σὲ ἐπιχειρήσεις πῶς τακτικὰ προσοδοφόρες καὶ ποῦ κάνουν καλλίτερο, πολὺ καλλίτερο, στὸν τόπο παρὰ ἂν οἱ οἱ μετοχὲς μιᾶς Τραπεζῆς εἶναι 200 καὶ μεθῶριο 100. — Ὅλοι λέμε πῶς στὴν Ἑλλάδα ὁ κόσμος δὲν ἀποφασίζει νὰ διαθέσῃ κεφάλαια σ' ἐπιχειρήσεις. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ἀληθέστατο, γιατί βεβαίωτα ὁ τόπος μπορεῖ νὰ παράξῃ περισσότερα. Ἄλλὰ καὶ ποῖς ἐφρόντισε νὰ διδάξῃ τὸν κόσμο; Τὰ Σχολεῖα ὄχι βέβαια. Τὸ Ὑπουργεῖο μὲ τίς στατιστικὲς του; Βεβαίωτα ὄχι. Οἱ ἡμερησίδες; τὴ μόνη δουλειὰ ποῦ κάνουν ἐδῶ κ' ἕνα χρόνο τώρα εἶναι νὰ σωνάζουν πῶς ὁ Χρυσάκης κατ᾿ ἄρην νὰ κἀν 200 ὀκάδες γάλα τὴν ἡμέρα. Ἐνας ποῦ δὲν ξέροι καλὰ τὸν τόπο, δὴ νόμιζε πῶς αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη βιομηχανία τοῦ τόπου μας. Ἄλλὰ ἴσως καὶ πολλοὶ αὐτοῦ θὰ τὸ νομίζουν. Πολλοὶ παραπολλοὶ πιστεύουν πῶς τὰ καπέλλα τὰ ψάθινα ποῦ φοροῦν καὶ ποῦ γράφουν μέσα «London», εἶναι Ἀγγλικὰ, ἐνῶ τὰ περισσότερα εἶναι καμωμένα ἀπὸ τοὺς καλοὺς βιομηχάνους μας Παπακυρόπουλο καὶ Πουλόπουλο. Ἐπίσης πολλοὶ καμαρώνουν τίς Ἑγγυλλέζικες φανέλλες τους, οἱ ὅποιες εἶναι καμωμένες στὸ Ν. Φάλτρο, ἀπὸ τὴν Ὑφαντ. Ἐταιρεία».

ΚΑΠΩΣ

Ξανάσανε ἡ ψυχὴ μας μὲ τῆς Ζαγορίτσιανης τὸ κατόρθωμα. Ἔτσι, ποῖς μπορεῖ νὰ πεῖ τίποτα; Τὸ ξεπάστρεμα τῆς Βουργαρίκης συμμορίας ἀπὸ τοὺς Ἑλληνομακεδόνες θάπεισε καὶ τοὺς Βουργάρους ἀκόμα πῶς ἀρχινήσαμε νὰ κουνῶμε λίγο κ' ἑμεῖς τὰ χέρια μας καὶ νὰ βάζουμε σ' ἐφεδρεία τὴ γλώσσα μας.

Γιὰ νᾶναι ὅμως τὸ καλὸ τέλειο — τὸ ξανάπαμε καὶ ἄλλοτες — πρέπει καὶ ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τὴ λεύτερη Ἑλλάδα, νὰ δείχνονται κάτσια φωτεινὰ σημάδια δράσης καὶ καλυτέρευσης.

Μὲ Ζαγορίτσιανη ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ μὲ Ρωμαλικὴ Βουλὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη, δουλιὰ σωστὴ δὲ γίνεται. Ἡ Βουλὴ μας εἶναι ἰκανὴ νὰ μουντζουρώσει χιλίες Ζαγορίτσιανες.

Ἡ ἱστορία μου εἶναι παράξενη, εἶπε. Τουλάχιστο ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ κομματιάσῃ τὴν ψυχὴν μου καὶ τὴ θέλησή μου. Θὰ σοῦ τὴν πῶ: Ἴσως νὰ σοῦ φέρῃ ὠφέλιμες σκέψεις, ἔκείνες ποῦ θάβαν καὶ σ' ἐμένα μὰ πολὺ ἀργά.

Ἐγώ, ἴσως, τὴν γυναῖκα μου καὶ δὴ θυμᾶσαι, δίχως ἄλλο, τὴν τέλεια καὶ μυστηριώδη ὁμορφιά της, ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν ψυχὴν περισσότερο παρὰ ἀπὸ τὴν σάρκα. Πολλὲς φορὲς τὴν ζωγράφισα ἀλληγορικὰ στίς εἰκόνας τῆς καθάριας ὄνειροφαντασίας ποῦ ἐφτανε τὸν παλιὸ καιρὸ. Ἦταν ἕνα πλάσμα σκαρφικὸ, φρόνιμο, βαθύ καὶ σιωπηλό, ἀξιο γιὰ πᾶσ' ἀγάπῃ. Κι ὅμως δὲν τὴν ἀγαποῦσα. Ἡ Ἑλένα μου γεννοῦσε τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ἐχτίμηση, μὰ δὲν ἐβλεπα σ' αὐτὴν παρὰ ἕνα ἐξοχο μοντέλο καὶ δὲν ἐγτιμοῦσα παρὰ τὸν εὐγενεὶς της χαραχτήρα. Στὴν ἐποχὴ αὐτῆ, ἀγαπώντας μὲ πάθος τὴν τέχνην μόνον, δὲν ἐβλεπα τὴ ζωὴν παρὰ μὲ τὴ σκέψη, ἡ καρδιά μου δὲν εἶχε καθόλου ζωντανή, ὅτι δὲν εἶχε νὰ κἀν μὲ τὴ δουλιὰ μου μούφερνε βάρος. Ἦμουν ζωγράφος ὄνειριάρης καὶ ὄχι ἄνθρωπος ζωντανός. Ὅταν ἡ γυναῖκα μου ἔγερνε ἀπάνου μου, σκετόμουν τὴ ζωγραφικὴν καὶ τίς ἄλλες ὥρες ἐμένα ἀπερημένος καὶ κρύος.

Ἐμὲ μιὰ μέρα παρατήρησα τὴ χλωμάδα, τὸ μαρμαρῶδες τῆς ψυχῆς καὶ ὄνειρουτῆς ἐκείνης ὁμορφιάς. Ἡ Ἑλένα ὄψεφ' ἔξιστα καὶ μούπαν τὴν ἀλήθεια. Εἶχε πάθει ἀπὸ ἀρρώστια, ποῦ δὴ τὴν ἔφευγε σὲ λίγο στὸ θάνατο. Ἐμείναι

**ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ**

*Πέρα πέρα χρώματα διάφανα σμίγουν
Σὲ μαγικὸ ξεφάντωμα.*

*Ἔλα δὴν ἡγήτρα τῆς ψυχῆς καὶ πὲς μου, ποῦνα
Τὰ λούλουδα τᾶνέγγιχτα τῆς ὁμορφιάς, ποῦ ἀνοίγουν
Στοῦ δαλινοῦ τὸ ροδογέλασμα,
Τὰ λούλουδα ποῦ τῆς ζωῆς τὸ μόνον κλειοῦνε;*

*Ἔλα τὴν ὄρα τούτη, ποῦ ἡ ψυχὴ μου οἰγοκλαίει.
Τὸ πῶς λαφρό σου στέναγμα
Ἵσᾶν ἀντίλαλος οἰμάντρου ἐρμοληιοῦ θὰ τῆς μι-
[λήση.*

*Θλιμμένη εἶναι ἡ ψυχὴ μου καὶ ὄλο θὰ σοῦ λέῃ
Μέσα στῆς θλίψης τῆς βουβῆς τὰγκάλιασμα
Ποῖον κόσμο ἀγάπης καὶ ὁμορφιάς μπορεῖ νὰ κλείσῃ.*

*Πονετικὰ, καλόγνωμη δείχνεται τώρα
Κ' ἡ Φύση στὰ θλιμμένα πλάσματα.
Παντοῦ ἀρμονία χύθηκε καὶ βασιλεύει.
Φέρε κ' ἐσὺ τῆς καλωσύνης σου τὰ πλούσια δῶρα
Τώρα, ποῦ στὰ ὁμορφα τοῦ πόνου μας συντρίμ-
[ματα
Κάποια ἀρμονία φευγάτη κ' ἡ ψυχὴ γυρεύει.*

*Καὶ στήλωσα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς προσεχτικὰ
Μὲς στὴν ἀπόκρυφον ψυχὴν τῆς Φύσης.*

*Καὶ μίλησα καὶ μᾶκροσαν πονετικὰ
Οἱ πλάστρες δυνάμεις τῆς Ζήσης.*

*Κι ἀπολογήθηκα στὸ εἶπός μου ὄλες μαζί,
Ρώτημα ἀνθρώπου μὲ ψυχὴ θλιμμένη
«Μάθε το, ἀφοῦ τὸ θέλῃς, πῶς ἡ ἀλήθεια ζῆ
Στὸν κόσμο μὲ τὸν πόνον ἀδερφωμένη.*

*Καὶ μοναχὰ ὁ καλὸς τῆς θωρεῖ
Καὶ τὴ γροικαίει στὸ μυστικὸ τῆς Πλάσης θρηῖνο».*

*Ἵ τῆς ἀλήθειας διαλεχτοί, θλιμμένοι μου ἀδερφοί,
Γιὰ ἐσᾶς ἀγάπης ἀγαλμα μὲς στὴν ψυχὴν μου στήνω.*

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΡΕΤΑΣ

κατατρομαγμένος, ἡ συνείδησή μου παιδεύονταν, γιατί τὴν εἶχα τόσο παραμελήσει, ἡ ψυχοπόνεση μου μίλησε, ντράπηκα γιὰ τὸν ἐγωισμό μου, ποῦ πρώτη φορὰ μού φανερόνταν. Τὴν ἴδια στιγμὴν ἡ Ἑλένα μὲ παρακάλεσε νὰ κάμω τὸ πολτραίτο της. Ἴσως τότες, ἀδιάζοντας τὸ εἶδος αὐτὸ, δὲν τὴν παρουσίαζα παρὰ ἀπρόσωπα στίς μυθολογικὰ σύνθετες. Ἐστρεξα τὴν ἀποθυμίαν της μὲ πονεμὴν χαρὰ: ἀποκρινόταν ὡμίε! στὴ γνώμη μου νὰ φυλάξω τὴν εἰκόνα, ἐκείνης ποῦ σὲ λίγο θὰ χανόταν γιὰ πάντα, κ' ἔτρεμα μὴπως, γνωρίζοντας τὴν κατάστασίν της, μού ζητοῦσε τέτοιο πρᾶμα ὑπακούοντας στὴν ἴδια τρομερὴ σκέψη, μὰ δὲ μᾶρξε νὰ ἰδῶ τίποτις. Ἀρχινήσα ἕνα μεγάλο παστὲλ. Οἱ ὥρες ποῦ τὴ ζωγράφιζα ἦσαν γιομάτις ἀπὸ τραγικὸ μυστήριον: μπορεῖς νὰ φανταστῆς τὴ λύπη ποῦ ἀνακατεύονταν στὴ δουλιὰ μου. Ἀγάπησα τὴν τέχνην, μὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τιμωρήθηκα. Ὅσο περισσότερο ὁ πόθος μου νὰ τὴ διατηρήσω καὶ νὰ τὴν ἐφτάσω μ' ἀνάγκη νὰ βλέπω κατὰ πρόσωπον τὴν Ἑλένα, τόσο περισσότερο ὀψεφ' ἔξιστα, γιατί ἐβλεπα καθαρὰ τὴ φανερὴ προχώρηση τῆς ἀρρώστιας της κ' ἔτρεπε νὰ ὑποκρίνομαι. Στέκονταν ἡσυχὴ καὶ γλυκιά, ἔκαμα ἕνα πολτραίτο ὁμορφοῦ καὶ πραγματικὸ συνάμα, μὰ δὲν ἦμουν βέβαιος, βλέποντάς τὴν, τίποτα ὅπως τὴν ἐφτανε μὲ τὴν ἀλύπητη ἐσπερῶσόνη ποῦ μού χάρισε ὁ Θεός, ἂν δὲν ἐνοίωσε τὴν ἀλήθεια. Ποτὲς δὲν ὀψεφ' ἔξιστα ἔργο τόσο τέλειον, ποτὲς ἡ Ἑ-

ΘΕΙΑ ΔΙΚΗ

Τοῦ Δ Ταγκόπουλου

Ὁ Γαβρίλης τοῦ Παβλῆ εἴζησε στὴν Ἑβρώπη κάμποσα χρόνια σπουδάζοντας γεωργικὰ. Σὴν ξαναγύριζε στὴν Ἑλλάδα πέρασε καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα του. Πατρίδα του κάποιον χωριδάκι τῆς Πελοπόννησος. Χάρηκε ποῦ ξαναεἶδε τὰ γαπημένα του χρώματα, δάκρυσε σὴν ἀντίκρυσε τὴ γριά μάνα του. Μὰ τὸ χωριὸν σὲ κακὸ χάλι ἐκείνη τὴ χρονιά. Ἀρρώστεια πρωτάκουστη χτύπησε τὰμπέλια τους. Κ' οἱ πῶς γέροι τέτοια ἀρρώστεια δὲν τὴν θυμοῦνταν. Χάθηκαν τὰμπέλια τους, χάθηκε καὶ τὸ χωριὸν. Κρασιὸν δίνανε καὶ πέρανε στὰρι ἄλλες χρονιές. Τώρα χαρὰ σ' ὅσους εἶχανε λεφτὰ στὴν κασιέλα τους. Μὰ πόσοι εἶτανε ἀφοῖ; Τὸ ἄλλο χωριὸν τί θὰ γίνῃ; Ὁ Γαβρίλης ὅπου πήγαινε, ὅπου στεκότανε, ἀφτὰ ἔκουε. Βρῆκε καὶ τὸν Παπὰ Γιάννη, τὸν ἡμερηῖον.

— Καλῶς ὦρισες, παιδί μου, τοῦ εἶπε. Σ' ἀσκημὴ χρονιά μᾶς βρῆκες. Ἐγὼ εἶπα τί πρέπει νὰ γίνῃ. Ἔτσι καὶ τὴν ἄλλη φορὰ μὲ τὴν ἀκρίδα. Φέραμε τὴν ἅγια κάρα ἀπὸ τὸ μοναστήρι, κάναμε μιὰ λιτανεῖα καὶ καθάρισε ὁ τόπος. Ἀφτὸ πρέπει νὰ γίνῃ καὶ τώρα.

— Κ' ἔχεις τὴν ἰδέαν, παπᾶ μου, πῶς μὲ τὴ λιτανεῖα θὰ φύγῃ ἡ ἀρρώστεια;

— Σίγουρα, παιδί μου. Ἀφτὰ εἶναι θεϊκὰ πρᾶματα. Ὁργὴ Θεοῦ. Πρέπει νὰ δεηθοῦμε γιὰ νὰ μᾶς συχωρήσῃ καὶ νὰ μᾶς λυπηθῇ ὁ Θεός.

Τὰ ἴδια τοῦ εἶπε καὶ ὁ κύριος Στάμος, ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, τὰ ἴδια καὶ ὁ δάσκαλος, ἕνας φουστανελλὰς ποῦ χόρταινε τὰ παιδιὰ ξύλου. τὰ ἴδια ὄλοι. Μόνον ἀπὸ τὴ λιτανεῖα περιμένανε σωτηρία.

Τὸ βράδυ πῆγε σπῆτι τοῦ παπᾶς νὰ τονε χαιρετήσῃ. Γνωρίζονταν μὲ τὸ σπῆτι του, εἶτανε καὶ φίλος γκαρδιακὸς τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα του. Φυσικὰ ἡ κουβέντα τους πρῶτα πρῶτα εἶτανε γιὰ τὰμπέλια καὶ γιὰ τὴ λιτανεῖα.

— Ἀσκημὰ χρονιά, παιδί μου. Δὲν πᾶμε διόλου καλά. Παραστρατήσαμε ἀπὸ τὸν ἴσιον δρόμον καὶ ἀποτραβήχτηκε ὁ Θεός, γιατί δὲ βλέπει πῶς προκοπῆ ἀπὸ μᾶς. Μιὰ φορὰ ποῦ οἱ ἀθρώποι εἶτανε καλοὶ, ὁ Θεός εἶτανε χαμηλὰ καὶ τονε γλείφανε τὰ βῶδια.

λενα δὲν ἦταν τόσο ὁμορφὴ ὅσο τὴ στιγμὴν κείνη.

Ἐστρεξε ἀπὸ λίγες μέρες ἡ κατάστασις τῆς γυναίκας μου χειροτέρευσε καὶ κρεββατώθηκε γιὰ νὰ μὴ ξανασηκωθῇ. Ἦσαν ἡ ὄρα, ποῦ εἰμωσε στὴν πόρτα τοῦ χίρου. Μοῦ μίλησε μὲ παράξενη δύναμη ποῦ δὲ φανταζόμουν πῶς ὑπάρχει σ' αὐτὴ, μὲ τὸνο διαπερατικὸν ποῦ δὲν τολμοῦσα νὰ τῆς ἀπολογηθῶ.

— Δὲ μ' ἀγάπησες; εἶπε. Τώρα μετανοῶνεις γι' αὐτὸ, τώρα θὰ ὑποφέρῃς. Δὲν ἀγάπησες παρὰ τὴν τέχνην καὶ τὸν ὁμορφον ἐγωισμό σου: ὁ θάνατός μου σοῦ ξυπνάει τὴν ἀληθινὴν ζωὴν. Σ' εἶγ' ἀγαπήσει, δὲν εἶμαι δυσπερστημένη γι' αὐτὸ μαζί σου. Χρειαζόταν ὁ χαμός μου γιὰ νὰ πάρῃς ἐφδῆση. Σ' ἀφῆνω ὅμως τὸ πολτραίτο τοῦτο: θὰ κρατήτῃ τὴ θέσῃ μου στὴν ψυχὴν σου καὶ μ' αὐτὸ, δεαν θὰ νοιώσῃς ὄλοσδιόλου, θὰ ξαναγυρίσω κοντὰ σου.

Ἐμείναι κατάπληχτος. Πέθανε καὶ ἄγρια λύπη μὲ κυριέψε. Ἐζῆσα κάμποσον καιρὸν σὴν ἀπερημένος, ἔπειτα ἔφυγα γιὰ μακρινὸν ταξίδιον καὶ ἀπὸ τότες κανεὶς δὲν ἐμᾶθε γιὰ μένα. Δὲν ἔχω τίποτα νὰ πῶ γιὰ τὴ ζωὴν μου ἴσως τὴ στιγμὴν ὅπου, δυὸ χρόνια ἀργότερα, συναπάντησα σ' ἕνα μουσεῖον τῆς Γερμανίας τὴ Λουκίλη Ντεραίν. Ἐβρίσκε δὲ τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶχαν ἐκθῆσει ἄλλοτες μιὰ σειρὰ εἰκόνας ποῦ ἐδειχναν τέχνην καταπληχτικὴν. Πρῶτον παντρευτῶ, ἔκαμε κάμποσον καιρὸν μαθητῆρα μου. Τὴν ξαναβρῆκα ἔσθη, μὲ ὁμορφὴν χτυπητὴν καὶ ἀποθυμητῆ μ' ἀγαποῦσε.

— Μὰ λές, παπᾶ μου, ἀλήθεια, νάναι ἀπὸ τὸ Θεό;

— Θίλει καὶ ρώτημα; Μπᾶ σὲ καλὸ σου. Σὺ ξμαθες τόσα γράμματα καὶ δὲν ξέρεις πῶς ὅ,τι γίνεται, ἀπὸ τὸ Θεὸ γίνεται;

— Ἴσια ἴσια ἐπειδὴ ἔμαθα λίγα γράμματα γι' αὐτὸ σου τὸ λέω. Ξέρεις, παπᾶ μου, τέτοιες ἀρρώστειες πέφτουνε καὶ στὴν Ἑβρώπη.

— Μὰ ἐκεῖ εἶναι καὶ ἂν εἶναι, καθὼς ἀκούω.

— Αἴ λοιπόν· καὶ τίς ἀρρώστειες τῶν ἀμπελιῶνε τους καὶ τῶν δεντρῶνε τους δὲν τίς πολεμοῦνε μὲ λιτανεῖες.

— Τί λές, παιδί μου. Σείσου ἀπὸ τὸν τόπο σου.

— Ἄκουσέ με, παπᾶ μου. Δὲ λέω. Νὰ γίνῃ κ' ἡ λιτανεία ἀφοῦ τὸ θέλετε. Νὰ φέρουμε καὶ τὴν ἅγια κᾶρα, ποῦ λές τοῦ λόγου σου. Μὰ νὰ φέρουμε καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄθρωπο νὰ ζητάσῃ τὰμπέλια μας, νὰ μᾶς πῆ τί ἔχουνε καὶ νὰ μᾶς ξηγήσῃ τί πρέπει νὰ κάνουμε. Στὴν Ἀθήνα ξέρουνε καλύτερα, ξέρουνε καὶ ἀπὸ ὅλα. Εἶναι περίεργη ἀρρώστεια ἀφτή. Ἐγὼ ποῦ σπούδασα γεωργικά, δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω τί τρέχει. Ἄφτὸ θὰ μᾶς σώσῃ.

Ὁ παπᾶς δὲν ἔβγαλε ἄχνη ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἐἴτανε σταναχωρημένος καὶ φαινότανε κατακόκκινος.

— Τί λές λοιπόν, παπᾶ, γι' ἀφτά;

— Τί νὰ πῶ, παιδί μου. Ξέρω κ' ἐγὼ. Ἄφτὰ ποῦ μὲ λές πρώτη φορά τὰκούω καὶ μὲ φαίνονται σὰν παράξενα.

Ἐπειτα μιλῆσανε γι' ἄλλα πράματα ὡς ποῦ πέρασε πιά ἡ ὥρα.

— Σῶνουνε ἀφτά γι' ἀπόψε, εἶπε ὁ παπᾶς καὶ σηκώθηκε δίνοντας τὸ χέρι.

— Καλὴ νύχτα, παιδί μου.

— Καλὴ νύχτα, παπᾶ.

Κατέβαινε τὴ σκάλα ὁ παπᾶς. Σὰν ἔφτασε τὸ τελερταῖο σκαλοπάτι τοῦ φώναξε ἀπὸ πάνω ὁ Γαβρίλης.

— Λοιπόν σύμφωνοι γιὰ κείνο ποῦ εἶπαμε; τί λές;

Ὁ παπᾶς στάθηκε, γύρισε τὸ κεφάλι του, τονε κοίταξε καὶ τοῦ εἶπε γελώντας ἕνα περίεργο γέλιο.

— Ξέρεις τί λέω; Λέω πῶς καλῆτερο θὰ εἴτανε νὰ μὴν πήγαινε στὴν Ἑβρώπη. Καλὴ νύχτα.

Κ' ἔκλεισε πίσω του τὴν πόρτα.

Στὴν ταβέρνα τοῦ Κωσταντῆ εἶναι κάμποσοι

μαζεμένοι. Κεῖ εἶναι ὁ κύρ Στάμος νοικοκύρης γερός, ὁ δάσκαλος ὁ φουστανελλᾶς ποῦ εἶχε κατατακίσει τὰ παιδιά στὸ ξύλο, ὁ πάρεδρος, φουστανελλᾶς καὶ ἀφτός, ποῦ ἔκρυβε στὸ σπίτι του τοὺς φυγόδικους ὅσοι εἴτανε ἀπὸ τὸ ἴδιο κομμα, οἱ δυὸ ἀγροφυλάκοι μὲ τίς ἀγκλίτσες καὶ μὲ μιὰ κουμπούρα ὁ καθένας τους στὸ σελάχι, καὶ ὁ παπᾶ Γιάννης μὲ τὴ σκούφια στὸ κεφάλι. Κεῖ εἴτανε καὶ ὁ κύρ Ἀντώνης ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας ποῦ ἔκανε λεφτὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἔγινε ἐπίτροπος. Πολλὰ λέγανε στὸ χωριὸ γιὰ δᾶφνονε, μ' ἀφτουνου δὲν τοῦ ἴδρωνε τάφτι γιὰτὶ φρόντιζε πάντα νὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Δῆμαρχο ποῦ δὲν τοῦ ζήτησε ποτὲ λόγος γιὰ τὴ διαχείριση. Ἐναν καημὸ εἶχε μόνο ὁ κύρ Ἀντώνης, ποῦ δὲν μπόρεσε νὰ μάθῃ τὸ παιδί του γράμματ. Ἐδόδεφε, πᾶσκισε—τοῦ κάκου. Κεῖνος τὸν ἔστελνε στὸ σχολεῖο, καὶ ἀφτός ὁ τζερμεῖς ἔτρεχε στὸ ποτάμι. Ὁ κύρ Ἀντώνης τὸ εἶχε μαρᾶζι ἀφτό, γι' αὐτὸ δὲ χῶνεβε καὶ ὅσους ξέρανε γράμματα. Ὅσο πὶο πολλὰ γράμματα ξέρανε, τόσο πὶο πολὺ δὲν τοὺς χῶνεβε. Δὲ χῶνεβε πρὸ πάντων τὸ Γαβρίλη τοῦ Παβλῆ ποῦ σπούδαξε στὴν Ἑβρώπη.

— Δὲ φύλαγε τίς χιλιαδοῦλες του; ἔλεγε.

Συζητούσανε σὰν πάντα γιὰ τὰμπέλια τους. Τὸ λόγο εἶχε ὁ παπᾶ Γιάννης.

— Νὰ σᾶς πῶ, βρε παιδιά, τί μοῦ ἔτρεξε ψὲς βράδου. Εἴμουνα παγεμένος στὸ σπίτι τοῦ Γαβρίλη. Εἶπαμε γιὰ τὰμπέλια, μιλῆσαμε καὶ γιὰ τὴν ἀρρώστεια. Καὶ τί λένε πῶς μοῦ ἔλεγε; Θέ μου σχώρεσέ με—κ' ἔκανε τὸ σταθρό του—νὰ φέρουμε λείι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄθρωπο νὰ κοιτάξῃ τὰμπέλια μας, νὰ μᾶς πῆ τί νὰ κάνουμε, γιὰτὶ ἀπὸ τίς λιτανεῖες, λείι, δὲ βγαίνει πιά τίποτα.

— Βρε τὸν ἀθεόφοβο, φώναξε ὁ κύρ Ἀντώνης, μωρὲ ἀφτός θέλει παλούκωμα.

— Κρέμασμα, εἶπανε οἱ ἀγροφυλάκοι.

— Κᾶψιμο, εἶπε ὁ πάρεδρος.

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ἀκούστηκαν ὄξω χτύποι κουδουνιῶ. Κάποιο μουλᾶρι περνοῦσε. Σκύβει ὄξω τὸ κεφάλι του ὁ κύρ Ἀντώνης, βλέπει τὸ Γαβρίλη καθάλα.

— Γεῖα σας

— Ὠρα καλῆ.

Ἐἶχανε βγεῖ ὅλοι στὴν πόρτα.

— Καὶ γιὰ ποῦ, κύρ Γαβρίλη; ρώτησε ὁ πάρεδρος.

— Πηγαίνω στὸ βουνό· θὰ κατεβῶ τὸ Σαββάτο.

Καὶ γυρίζοντας στὸν παπᾶ Γιάννη·

— Τὴν Κυριακὴ, παπᾶ, θὰ κάνω λόγο στὴν ἐκκλησιᾶ γιὰ κείνο ποῦ σοῦ ἔλεγα. Πίς στοὺς χωριᾶτες νὰ μαζετοῦνε.

Χτύπησε τὸ μουλᾶρι καὶ ξακολούθησε τὸ δρόμο του.

Σὰν ξαναμπήκανε στὸ μαγαζι, ὁ παπᾶς ἀρχισε πάλι τὴν κουβέντα.

— Ἄφτὸ μᾶς ἔλιπε τώρα, εἶπε, νὰ τὰ πῆ καὶ στὴν ἐκκλησιᾶ. Μὰ δὲ φοβᾶται Θεός;

— Καὶ λαὸ, πρόστσε ὁ κύρ Ἀντώνης.

Γίνηκε σιωπὴ στὴν παρέα.

— Γιὰ καλὸ μᾶς ἔρθε καὶ τοῦ λόγου του δῶ; εἶπε ὁ πάρεδρος.

— Δὲν καθότανε κεῖ ποῦ εἴτανε; εἶπαν οἱ ἀγροφυλάκοι.

— Ἄφτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ, εἶπε ὁ κύρ Ἀντώνης, πρέπει νὰ τὸ μπουδίσουμε. Ὁ μᾶς ὀργιστῆ ὁ Θεός.

— Ναί, νὰ τὸ μπουδίσουμε, εἶπανε ὅλοι. Θᾶναι ἀμαρτία, θᾶναι καὶ ντροπὴ μας τέτοιο πρᾶμα.

— Ἐννοια σας καὶ θὰ σᾶς τονε συγγυρίσω γῶ,— εἶπε ὁ κύρ Ἀντώνης,— περιμένετε καὶ θὰ δῆτε.

Κυριακὴ. Ἡ Ἐκκλησιᾶ γιομάτη. Κανείς δὲ λείπει. Νὰ ὁ κύρ Στάμος, ὁ δάσκαλος, ὁ πάρεδρος, οἱ ἀγροφυλάκοι, κόσμος καὶ κόσμος. Πίσω ἀπὸ τὸ παγκᾶρι ὁ κύρ Ἀντώνης ὁ ἐπίτροπος, σοβαρὸς σὰν ἐπίτροπος, μετράει τὴν εἰσπραξὴ, φτειάνει τὰ κερῖα στὸ δίσκο, δίνει διαταγές. Δεξιά στὸ δεξιὸ ψάλλη, σ' ἕνα στασίδι, ὁ Γαβρίλης. Ἀπὸ τὸ παγκᾶρι ὁ κύρ Ἀντώνης τοῦ ρίχνει κάτι λοξὲς ματιές σὰ νὰ τοῦ λείι «ἐδῶ εἴμαστε». Ἐπειτα γυρίζει, κοιτάζει μερικὸς καὶ κουνάει τὸ κεφάλι του σὰ νὰ τοὺς λήι «ὅπως εἶπαμε».

Ἀλήθεια εἶχε δουλέψει γι' ἀφτή τὴ μέρα ὁ κύρ Ἀντώνης. Τὰ πόδια του βγάλανε γάλα ἀπὸ τὸ περπάτημα, ἡ γλώσσα του μάλλιασε. Σπίτι δὲν ἄφησε ἀγύριστο, ἄθρωπο ἀκουβέντιαστο. Κι ὅλο γιὰ τὸ Γαβρίλη. Τὸν ἄθεο, τὸν ἀντίχριστο, τὸν πείσο, τὸν δεῖξο, ποῦ θὰ πέσῃ ἀστροπελέκι νὰ κάψῃ τὸ χωριὸ ἐξ αἰτίας του. Πολλὰ πράματα δὲν καταλάβαιναν οἱ χωριᾶτες μὰ εἶχανε πίστη σὰ λόγια τοῦ κύρ Ἀντώνη ποῦ εἴτανε ἄθρωπος καθὼς πρέπει. Κ' ἔτσι ὅλοι τους μαζετῆσανε στὴν ἐκκλησιᾶ ἀποφασισμένοι νὰκολοιθίσουνε τὸν κύρ Ἀντώνη εἰς ὅ,τι καὶ ἂν τοὺς πῆ.

κρυφά. Φαινόταν ὅτι πάντα μὲ πρόσμενε. Μιλῆσαμε τὸ ζωρὸ τῆς πνέμα, τὸ μεγάλο ταλέντο τῆς, ἡ ὀμορφιά τῆς, μὲ κάναν ἐντύπωση. Μῆπιασε φοβερὴ ἀποθυμιὰ νὰ ζήτω, νὰ ἔργασῶ. Φυλάγοντας μιὰ τρυφερὴ θύμηση γιὰ τὴν Ἑλένα, ὄνειρευόμουνα νὰ ξαναρχίσω μὲ τὴ Λουκίλη μιὰ γάλα ἔργα ζωγραφικῆς. Στὰ τελευταῖα τὴν παντρεύτηκα γιὰ νὰ βάλω τέλος στὴ λύπη τῆς ζωῆς μου, σκεφτόμενος ὅτι οἱ πεθαμμένοι ἔχουν ἄλλα δικαιώματα ἀπάνου μας.

«Γιὰ κάμποσο καιρὸ ζήσαμε σὰ ν' ἀγαπιούμαστε μὲ πάθος. Ξανάθαμε νὰ καθήσουμε στὸ παλαιὸ μου μέγαρο ντὲ Πασού, καὶ κρυβόμαστε σὰν ἐρωτευμένοι· ἔπειτα φύγαμε γιὰ τὴν ἐπαρχία. Ἡ Λουκίλη μουδεῖχεν ἀγάπη ὀλόθερμη καὶ ζήλια ἀνώφελη. Μῆκανε νὰ ζῶ μέσα στὸν πυρετὸ τῶ φιλιῶν τῆς καὶ τῆς ἐργασίας. Δὲν τῶδρισα τῆς ὥρας νὰ τῆς δεῖξω τὸ πολτραῖτο τῆς Ἑλένας, ποῦ τὸ φύλαγα σ' ἕνα ἀκόμηρο δωμάτιο στὴν ἄκρη τοῦ σπιτιοῦ καὶ ποῦ τὸ κλειδί του τὸ κρατοῦσα ἐγὼ. Ἐμνευε κεῖ μόνον σ' ἕνα ψηλὸ καθάλετο καὶ κάθε μέρα πήγαινα νὰ τὸ βλέπω λίγες στιγμές. Ξαναζοῦσα κεῖ λίγο τὴν παλιά μου ζωῆ, μὰ θὰ κρατοῦσα καὶ στὸ πρόσωπό μου μερικὰ σημάδια συγκίνησης, γιὰτὶ ἡ ζήλια τῆς Λουκίλης ρεθίζοταν κ' ἔπρεπε νὰ πονηρεύουμαι γιὰ νὰποφύγω τὰ ρωτήματα τῆς. Ἄλλως τε ἐπειδὴ οἱ ὀποψίες τῆς δὲν μπορούσανε νὰ γεννηθοῦν παρὰ γιὰ ζωντανὰ πρόσωπα κ' ἐπειδὴ ἔμουνα πιστός, ἡ Λουκίλη δὲ μπορούσε νὰκακαλύψῃ τὸ

μυστικὸ μου. Ἐτσι πέρασε περισσότερο ἀπὸ χρόνος.

«Ἡ γυναῖκα μου γινόταν πὶο πολὺ νευρική καὶ ζηλιάρη χωρὶς ἀφορμὴ καὶ καταφύγια στὴ θύμηση τῆς πεθαμμένης τῆς ὥρας, ποῦ τὸ ξέσπασμα τῆς παθητικῆς καὶ τυραννικῆς αὐτῆς φύσης μ' ἔκανε νὰ λυπᾶμαι περισσότερο μ' ἄλλο τὴ θερμὴν ἀφοσίωσή τῆς, γιὰ νὰμει ἡσυχος, ὅλος ἀγάπη καὶ εὐγένεια, πράματα ποῦ τᾶνοιωθα μόνονα στὸ κατῶφλι τοῦ σκοταδιοῦ. Ἐνα βράδου, ἐνῶ θαρροῦσα τὴ γυναῖκα μου κοιμισμένη, ἀνέβηκα στὴν κἀμαρα τοῦ πολτραῖτου μὲ τόσο περισσώτερη βίαση, ὅσο κάποιο ὄναγκαστικὸ ταξίδι ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες μ' ἀμπόδισε νὰ κάμω τὸ καθημερινὸ μου προσκύνημα. Ἄμα ἔφτασα στὴν πόρτα νόμᾶ ὅτι ἀκούσα ἐνάλαφρο θόρυβο. Ἀνατρέχιασα ἀπὸ τρὸς βλέποντας στὴν κλειδαριὰ ἕνα κλειδί, ἐνῶ θαρροῦσα πῶς μόνο ἐγὼ εἶχα τέτοιο. Μπῆκα μέσα ἄγριος. Τὸ πολτραῖτο ἦτανε σ' ἡ μέσᾶ τῆς κἀμαρας· ξανάβλεπα τὸ μεγάλο πρόσωπο, ὅπου εἶχα βάλει τὸ καλῆτερό μου ἐγὼ. Μὰ τὸ τζάμι ποῦ τὸ προφύλαγε ἦταν τσοποθετημένο στὸν τοῖχο καὶ ἄφησα, σηκόνοντας τὴ λάμπα μου, δυνατὴ φωνὴ τρῶμου. Ἄντις γιὰ τὸ φιλιτισμένο πρόσωπο μὲ τίς σταχτιές κορδέλλες, ἔβλεπα τὰ χρωματισμένα μάγουλα, τὰ πράσινα μάτια, τὰ ζωερὰ μαλλιά τῆς Λουκίλης, ποῦ εἶχανε μπῆ αὐθάδικα στὸ πρωτότυπο. Ἐκεῖνη μόνονα μὲ τὸ μοναδικὸ τῆς ταλέντο νὰ κάνῃ παστῆλ, μπορούσε νὰ τολμήσῃ καὶ νὰ τὴν τελειώσῃ τέτοια ἱεροσυλία. Τὸ πόδι μου

σκούνταφε σ' ἕνα κουτὶ ὅπουθε σκορπιστῆσανε κραγιόνια. Ἄκουσα τότες ἕνα κλάμα κ' εἶδα ἀποτραβηγμένο στὸ βᾶθος τοῦ ἱσκιου τῆς κἀμαρας, ἕνα λευκὸ σῶμα σωριασμένο χᾶμου μὲ τὸ κεφάλι μέσα στὰ χέρια. Ἦταν ἡ Λουκίλη.

«Ὁξω φρενῶν χύμιζα κατὰ πάνου τῆς. Μὰ τότες εἶδα τὸ φτωχὸ πρόσωπο τῆς ζηλιάρης γυναῖκας καὶ καλλιτέχνης ἀλλαγμένο ἀπὸ τὰ δάκρυα· μὲ κυρίεψε ἀνιστόρητη ψυχοπνέση, οἱ κατηγορίες πνιγῆσανε μέσα στὸ λαιμό μου, τὰ χέρια ποῦ σήκωσα ξανάπεσαν ἀδύνατα καὶ ξέσπασα κ' ἐγὼ σὲ κλάματα καὶ κλυτῆσθα χᾶμου. Μείναναμ' ἔτσι, ὁ ἕνας μπροστὰ στὸν ἄλλο, ἴσαμε τὰ πρῶτα φῶτα τῆς αὐγῆς. Τότε σηκώθηκα, ἔπιασα τὸ γέρι τῆς Λουκίλης καὶ κατεβῆκαμε στὰ δωμάτια μας χωρὶς νὰ βγάλουμε λέξη.

«Τὴν ἄλλη μέρα δὲ μιλῆσαμε. Βγῆκα ὄξω καὶ τὴ νύχτα κλεισθηκα στὴν κἀμαρά μου. Ζήσαμε ἔτσι πολλὲς μέρες. Τέλος βρῆκα πάνου στὸ τραπέζι μου ἕνα γράμμα τῆς Λουκίλης. «Ἐκαμα μιὰν ἱεροσυλία, ἔλεγε. Μοῦ φέρνει τρῶμο καὶ σ' ἐμὲ τὴν ἴδια. Δὲ θὰ μὲ συχωρέσῃς ποτέ· δὲ θὰ συχωρέσω ποτὲς τὸν ἑαυτό μου. Ἐποφίρω, ντρέπομαι καὶ θὰ φύγω ἄμα θελήσῃς». Δὲν ἔδωσα τὸ σημεῖο τοῦ χωρισμοῦ· τί μὲ διάφερονε; Λίγο-λίγο ξαναἰδωθήκαμε στὸ τραπέζι, εἶπαμε μερικὰ κοινὰ λόγια γιὰ νὰ διώξουμε ἀπὸ τὴ θύμησή μας τὴν τρομερὴ νύχτα. Τοῦτο κράτησε ἴσαμε μιὰ βραδιὰ τοῦ Ὀχτώβρη... Μὰ πῶς

Ἐτρεχε ὁ παπᾶς, τρέχανε κ' οἱ ψαλτάδες. Κεῖνη τῆ μέρα ὄρεξη πολλή δὲν εἶχανε. Δὲ βλέπανε τὴν ὥρα τότε νὰ τελειώσουνε. Μιλημένα ὄλα. Τίλειωσε καμμιά φορά ἡ λειτουργία. Ὁ παπᾶς εἶπε τὸ ἀδι' εὐχῶν», βλόγησε κι ἄρχισε νὰ μοιράζῃ τὰν-τίδωρο.

Ὁ Γαβρίλης ἐτοιμάστηκε γιὰ τὸ λόγο. Ὅλα τὰ μάτια εἶχανε καρφωθῆ ἀπάνω του. Περιέργοι ὄλοι νάκούσουνε τί θὰ πῆ. Μὰ καὶ τί νάκούσουνε; Μπᾶς καὶ δὲν τοὺς τὰ εἶπε ὄλα ὁ κύρ Ἀντώνης; Γιὰ τίς ἀμαρτίες τοὺς ἀλήθεια εἶχ' ἐρθεῖ ἀφτὸς ὁ ἄθρωπος στὸ χωριό.

Ὁ Γαβρίλης ἄρχισε μὲ φωνὴ δυνατὴ. Μιλιά κανεῖς.

— Θὰ σὰς πῶ γιὰ τὰμπέλια σας. Ἀκούστε με καὶ θάχετε κρασί. Δὲ θὰ μ' ἀκούστε; σταλιά μὴν περιμένετε. Ἀρρωστᾶνε καὶ τὰ δεντρικά σὰν τοὺς ἄθρῶπους. Κ' οἱ ἄθρῶποι καὶ τὰ δεντρικά σὰν ἀρρωστῆσουνε θέλουνε τὸ γιαντὸ τους. Γιαντὸς τοὺς ὁ ἄθρῶπος.

— Σῶπα, — τοῦ κάνει ἄξαφνα ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη, ὁ παπᾶς Γιάννης κόκκινος ἀπὸ τὸ θυμὸ του— ὅ,τι θέλει ὁ Θεὸς γίνεται.

Γυρίζει ὁ Γαβρίλης καὶ τοῦ λέει

— Ἀφσέ με, παπᾶ μου, νὰ μιλήσω.

Τώρα τὸ πλῆθος κινήθηκε σὰν κύμα. Μιά βοή ἔγινε.

— Δὲ θέλουμε νάκούσουμε τίποτα, φωνάζει ὁ δάσκαλος.

— Μωρὲ τί τὸν φυλάττε; βάζει μιὰ φωνὴ ἄγρια ὁ πάρεδρος κουνώντας τὸ δάχτυλο.

— Ἀπάνω του, παιδιὰ, ἀκούγεται μιὰ φωνή, κι ὁ κύρ Ἀντώνης πετάγεται ἀπὸ τὸ παγκάρι καὶ χύνεται ὀμπρός. Τὸ πλῆθος τὸν ἀκλουθαί. Ὁ Γαβρίλης σάσισε, τᾶχασε.

— Ὁξῶ, ὄξῶ, ρουλιούνται ὄλοι καὶ χούμτζαν κατὰ πάνω του.

— Ἀκούστε με, ἀδέρφια, φωνάζει ὁ Γαβρίλης, μὰ ἡ φωνὴ του πνίγεται στὴ βοή. Δὲ θέλουνε τίποτα νάκούσουνε. Θέλουνε νὰ τονε φᾶνε, νὰ τονε ψήσουνε. Πᾶει· δὲ θὰ γλυτώσῃ τὸν ἀρπαξᾶν. Μὰ τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ὁ Γαβρίλης βλέπει τὴν πόρτα τοῦ ἱεροῦ ἀνοιχτὴ. Χώνεται μέσα, ἀνοίγει μιὰ δευτέρη πόρτα καὶ δρόμο.

— Ἀφορισμὸ, βροντοφωνάει ὁ κύρ Ἀντώνης.

— Ἀφορισμὸ, ἀφορισμὸ, ξαναλέει τὸ πλῆθος ξεφρενιασμένο.

νὰ σοῦ τὸ ξηγήσω αὐτὸ χωρὶς νὰ φανῶ ἀπίστευτος; Ἰσαμε μιὰ βραδιά, λέω, ποῦ ἐνοιώσα ὅτι ἡ Λουκίλη ἐμελλε κι αὐτὴ νὰ παθᾶν. Εἶχε γίνει πολὺ γλυκιά, ἡ παλαιὴ τῆς φύση φαίνονταν πῶς ξαφανίστηκε. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῆς ἀλλάξε καὶ μοῦ θύμιζε τὴ φωνὴ τῆς Ἐλενας. Καὶ τὸ πρόσωπό τῆς ἐπίσης ἀλλάξε, τὰ χαρακτηριστικά τῆς ἔγιναν πιδ λεπτὰ, τὰ μάτια τῆς πιδ σκοτεινὰ καθὼς καὶ τὰ μαλλιά τῆς. Δὲν εἶχε πιά καμιὰ ἀμφιβολία νὰ τὴν τρώῃ. Ἡ Λουκίλη γινόταν ἕμοια μὲ τὴν πεθαμμένη, ποῦ τὴν εἶχε βρῆσει! Σὲ μερικές στιγμὲς τοῦ ἀποφύγῃ, νόμιζα, βλέποντάς τηνα στὸ ἀργαστήρι μου, ὅτι ξανάβλεπα τὴν ἴδια τὴν Ἐλενα. Καὶ τότες ἔπασκα ἀκόμη περισσότερο, θυμούμενος τὴν προφητεία τῆς πεθαμμένης. Τώρα ἐνοιώσα καλὰ τὴ ζωὴ, ὅπως τὸ εἶχεν εἶπει, τώρα προτοῦ νὰ εἶμαι καλλιτέχνης ἤμου ἄθρῶπος, ποῦ δεχόμουν ὄλους τοὺς πόνους· ἐμελλε λοιπὸν ἐνὰ ξαναπάρῃ τὴν ἀληθινή τῆς θέση καὶ ξαναρχόταν σ' ἐμὲ μ' αὐτὸν τὸν τρομερὸ κι ἀκατανόητο τρόπο; Μολοντοῦτο ἡ Λουκίλη ὥρα τὴν ὥρα γινόταν ἴδια μὲ κείνη, καὶ μαρταίνονταν.

Ἐνοιώθα τὸ λογικὸ μου νὰ χάνεται, τὴν καρδιά μου, νὰ κομματιάζεται. Ἐπερτα στὰ γόνατα τῆς Λουκίλης, παρακαλώντας τὴ νὰ μὴν παθᾶν, βεβαιονοτάς τὴν ὅτι τῆνε συχώρεσα, ὅτι θὰ εἶμασθε εὐτυχισμένοι, ὅτι δὲ μᾶς καταρᾶστηκεν ἡ πεθαμμένη, ὅτι θὰ ζούσαμε σὰν ἄθρω-

— Ναι νὰ τὸν ἀφορίσουμε, λέει ὁ παπᾶς Γιάννης. Φοράει τὸ πετραχήλι. Διαβάζεται ὁ ἀφορισμὸς.

— Ἀφορισμένος, λέει ὁ παπᾶς.

— Ἀφορισμένος, λένε ὄλοι σὰν ἀπόφωνο.

..

Τὴν ἴδια βραδεία.

Ντάγ, ντάγκ, ντάγκ. Σημαίνει τρελλά ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας. Πέφτουνε ντουφεκίες. Βοή, τρεχάματα, ἀλλαλαγμός. Τί τρέχει; Πυρκαγιά. Τὸ σπίτι τοῦ Γαβρίλη καίγεται. Κάηκε ὄλο, πᾶει.

Εἶπανε μερικοὶ πῶς ἡ φωτιά εἶτανε βαλτὴ. Ἀναφέρανε μάλιστα καὶ τὸνομα τοῦ κύρ Ἀντώνη, τοῦ ἐπίτροπου. Μὰ τίποτα δὲν ἀποδείχτηκε καὶ τὸ πρᾶμα σκεπάστηκε. Ὁ κύρ Ἀντώνης ὅπου στεκότανε ἔλεγε:

— Θεὸς δίκη, μωρὲ παιδιὰ.

Καὶ στὰ τελεφεταῖα τοὺς ἔκανε ὄλους νὰ τὸ πιστέψουνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

„ΜΟΥΣΜΟΥΛΗΣ“

(Ἐνας γκρεμὸς τῶν Παξῶν)

Ἀνάμειο ἀπὸ δύο γιγάντιους βράχους ποῦ σὰν σκοποὶ φυλᾶν τὴν εἴσοδο τρομεροὶ κι' ἀκλόνητοι στὸ ἄγριο κύμα ποῦ ἀνώφελα ζητάει νὰ τοὺς ξεθεμελιώσῃ, στρογγυλωτὰ προχωρεῖ ἀπὸ τὰ πλάγια τοὺς ὁ πανύψηλος γκρεμὸς προσβάλλοντάς σὲ χάος σὰν ἕνα χαροζέσχιμα τῆς γῆς ἀπὸ τὸν ἄγριο ἀγῶνα τῆς μὲ τὰ στοιχεῖα.

Μουγγρίζει ἰδῶ τὸ κύμα χυνόμενο μὲς στὶς ὑπόγειες γρότες, μὲς στὶς μίνες ποῦ ἀνοίξε στὰ σπλάχνα τοῦ γκρεμοῦ τρώγοντάς μὲ λύσσα τὰ σωθικά τῶν θεμελιῶν του, ἀφροσπᾶει πέρα τινάζοντας σὲ σύγνεφο κάτασπρου ἀφροῦ τὸ ἀνίσχυρο στὴ σιδερένια ἀντοχὴ τοῦ βράχου θαλασσονερό του.

Χτυπάει, χτυπάει ἀδιάκοπα, ἀκούραστο, ἀκατάβλητο, παίρνοντας ὄλο καὶ νεία ζωὴ ἀπὸ τ' ἀπέραντο, τ' ἀνεμοδαρμένο κανάλι τῆς Μάλτας κ' εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς ἀνυπόταχτης ζωῆς, τῆς ἄγριας ὑπομονῆς ποῦ σκάφτει, σκάφτει ὄλοένα τὰ σωθικά τοῦ τρομεροῦ γκρεμοῦ γλύφοντας καὶ συντρίβοντάς τον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καταπίνοντας τ' ἀπο-

ποι ἀπλοῖκοι καὶ καλοί. Μ' ἀκούγε κλαίοντας γλυκὰ. Ἐκάνα θαύματα γιὰ νὰ τῆνε σώσω, νὰ διαφραντῆσω τὴ φτωχιά κρυφὴ μου εὐτυχία ἀπὸ καινούργιο συντριμμὸ τίποτε δὲ σταμάτησε τὴν προσταγὴ τῆς μοίρας. Ἡ Λουκίλη ἐσθῆνε καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ δὲ χανόταν στὸ ἄπειρο, ψιθύρισε στοῦτί μου:

«Μάγαπητες, μάγαπητες. Ἡ Ἐλενα ξαναῖθε κοντά σου...» Ἐπόμενα τὸν τρόμο τῆς ταφῆς, τὸ καθεὶ ποῦ ὑπομένουν σὲ τέτοιες ὥρες, ποῦ δὲ λέγονται. Πῶς στὶς ἀνιστόρητες αὐτὲς ἀγωνίες, μιὰ μαγνητικὴ θέληση μὲ κυρίασε σὲ σημεῖο ποῦ νὰ μὲ σπρώξῃ πρὸς τὴν κάμαρα, ὅπου ἔμενε τὸ καταραμένο πολτράιτο; Πῆγα ἐκεῖ, φωτιζόμενος ἀπὸ κάποιο μυστηριώδες φῶς, σκεπτόμενος χωρὶς κρῖση νὰ βρῶ τὴν ἐγγύση γιὰ τὸ τρομερὸ αὐτὸ νοῦσμα ποῦ θριμμάτιζε ὀριστικὰ τὴ ζωὴ μου. Μπαίνοντας ἐκεῖ, εἶδα τὴ μεγάλη σκοτεινὴ εἰκόνα καὶ μόλις τόλμησα νὰ σηκώσω τὰ μάτια, μὴν ἔροντας πιδ πρόσωπο θάβλεπα.

Μὰ δὲν εἶδα παρὰ μιὰ μορφή ἀουσουμῆ, ποῦ δὲν εἶχε τίποτα τὸ ἀνθρώπινο. Δίχως ἄλλο τὸ σκίτσο τῆς Λουκίλης ἔνιεν ἕνα μὲ τὸ παστέλ, ποῦ τὸ γέπεσεν. Ἐκεῖ σαινόταν ἕνας λεκκὸς ξεθωριασμένος, μὴ δεικνύοντας οὔτε τὸ ἀσχημὸ σημάδι τῆς ἀποσυνθεσίας ἀπὸ τὸ θάνατο. Ἡ Ἐλενα κ' ἡ Λουκίλη, ἐκεῖ ὅπως καὶ στὴ ζωὴ, εἶχαν ἀλλάξει μὲ τὸ τίποτε τὴ διπλὴ τους ὑπεροθίναντὴ ζήλια. Ἐφυγα, γέρος χωρὶς θάρρος. Τώρα δὲ ζωγραφίζω πιά πρόσωπα. Μοῦ συμβαίνει τόσο δυνατὸ εἶναι τὸ ἐστιχτο—νὰ χαῖλω τέτοια ἀπάνω στὴν ἄμμο, ἕταν ὄνειροφαντάζουμαι σὲ καμιὰ πλατῖα, μὰ τὰ σβῆνω ἀρέσως, ὅπως ὁ καιρὸς ἐτίθησε τὴ Λουκίλη καὶ τὴν Ἐλενα, τίς δύο μου ἀγάπες, προσμένοντας νὰ μὲ σβῆσῃ κ' ἐμένα τὸν ἴδιο καὶ νὰ μὲ ξαναδῶσῃ στὴν πρωτόγονη στάχτη.

καμωμέν' ἀπὸ τὸν πόλεμο τσακίσματά του. Κι' ὄλο καὶ κερδίζει κάθε μέρα τὸ κύμα τὸ ἀνίσχυρο, τὸ μαλακὸ μὰ καὶ γεμάτο ζωὴ, ἀπὸ τοὺς ἀτράνταχτους βράχους τοῦ γκρεμοῦ, τοὺς βράχους τοὺς στριναρένους μὰ νεκρούς.

Κι' ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἄγρια κυριαρχία τῶν κυμάτων, ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου, χαμογελάει ἡ ζωὴ περήφανη κι ἄγρια κι αὐτὴ, ἄξια κόρη τοῦ ἄγριου γκρεμοῦ.

Καὶ προβάλλει μυριοκλάδωτο, βαθυριζωμένο ἀπὸ τ' ἀσβεστόχωμα τὸ καταπράσινο καὶ κιτρινολούλου-διασμένο σπάρτο κι ὁ χνουδατὸς ἀσφάκας κι ὁ ἀγκυρωτὸς ὁ βᾶτος κι ὁ ἀσμίλαγκας συμπλέχοντας τὰ πολυάγκαθα κλαριά τους, ἐκεῖ ποῦ ἡ μανία τοῦ ἄγριου κυμάτου δὲν τὰ πιάνει, παρὰ μόνον ὁ ἀλμυρὸς ἀφρός του καὶ μόνον οἱ ἄγριες θαλασσινὲς μπόρες σφυρίζουν ἀνάμεσὸ τους γυρεύοντας νὰ τὰ ξεριζώσουν, ν' ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸν ἀκλόνητο ἔχθρὸ τους τὴ μόνη του ζωὴ.

Πλατεῖα τὰ πλάγια καὶ τὸ μέτωπο τοῦ γκρεμοῦ τὰ δέρνει ἡ μπόρα, τὸ μέτωπο τὸ διάπλατο π' ἀνοίγεται μὲ τὰ χαρακωμένα του ἐπίπεδα, μὲ τὰ πολύχρωμά του τὰ κομμάτια ἀνοιχτὸ βιβλίον στὸ γεωλόγο, δείχνοντας τὴν ἱστορία του, ἱστορία τῶν χιλιάδων αἰῶνων του, τὴν ἀπέραντὴ του νεότη καὶ τ' ἀτέλειωτα γεράματά του.

Ὁ γλάρος μὲ τίς σταχτιὲς φτεροῦγες του καὶ τὸ ἄσπρο του τὸ σπῆθος ποῦ τ' ἀνοίγει διάπλατα στὸν δυνατὸν αἴρα, παυλὶ τοῦ φουρτουνιασμένου πελάου, σκίζει τὸ χάος τοῦ γκρεμοῦ καὶ τ' ἄγρια πετροχελιδόνα χύνουν τὸ διαπεραστικὸ τους τρίλλο, τὸ θαλασσινὸ τραγοῦδι τους στὶς χαραμάδες τῶν βράχων, στὶς στερεόπλεχτες φωλιές τους, ἡ φτερουγίζοντας ὀλόκληρα χαλιβάκα στὸ βαθουλωτὸ ὕψος τοῦ γκρεμοῦ, σχίζοντας σὰν ἀστραπὴ τὸν αἴρα μὲ τὸν ἀνοιχτὸ λάρυγγά τους ἀρπάζοντας ἕνα ζωῆφι ἢ ἕνα φτερό.

Φωτίζει ὁ ἥλιος τὴν ψηλὴ κορφή τοῦ γκρεμοῦ καὶ στὸ βάθος του ἀκόμη πιότερο σκοτεινιάζει μαυρογάλαζη ἡ θάλασσά του μὲ τὰ βραχοδαρμένα ἀφροστέφανά τῆς καὶ ξακολουθαί ἀπὸ τὴν ἀβγὴ ὡς τὸ ἡλιοβασιλεμα ὁ ἄγριος ἀγῶνας τοῦ ὑπερήφανου γκρεμοῦ μὲ τὸ λυσσάρικο τὸ κύμα, κι' ὅταν ἡ νύχτα κρῖψει μὲ τὴ μαύρη καταχνιά τῆς τῆ μαυρογάλαζης θάλασσα μὲ τ' ἀφροστέφανά τῆς καὶ τὸν περήφανο γκρεμὸ μὲ τ' ἄγριο μεγαλεῖο του, ὅταν τὰ πετροχελιδόνα κρυμμένα στὶς φωλιές τους δὲ χύνουν τὸ θαλασσινὸ τους τρίλλο στὸ χάος ποῦ ὑψώνεται ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, ἀκούεται ἀκόμη ἀδιάκοπος ὁ ρόχος τοῦ κυμάτου ποῦ κατακυλάει καὶ κατατσακίζεται στοὺς ἄγριους βράχους καὶ τὸ ἄγριο μουγκρητὸ του στὶς ὑπόγειες μίνες ζητώντας νὰ ξεπετάξῃ στὸν αἴρα τὸν τεράστιο γίγαντα καὶ νὰ κρῖψῃ τὰ σιδερένια τὰ συντρίματά του μὲς στ' ἀχόρταγά του στήθη, βαθειὰ, πολὺ βαθειὰ κάτω ἀπὸ τὸν ἄσπρο του ἀφρό.

Ἀθήνα—Φλεβάρη 905.

Θ. ΜΑΚΡΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΑΝΚΕΡΑ 3—5 Μ.

Σ Π Α Σ Τ Α

Στὸ Μαλακόν

Κάποιε καλά, ρε βλάμη ποιητή,
κι' ἄς τα τὰ κουτσαβάμικα, γιατί
τ' ἀφίε μας δὲν ἰδρώνει... σὲ τ' ἐμᾶς;
Τί γίνεται τ' ἀδρόφι ὁ Παλαμᾶς;
'Εσὺ, ρε, κουτσαβάκι: Ποῦθεν ποῦ;
Κι' ἀπὸ τὸ Βλαχογιάννη τί χαμποῦ;

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΘΕΟΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

'Αγαπητέ μου «Νουμᾶ».

Μιά φορά κι' ἐγένηκα σὰ νουνός, νὰ ποῦμε, τῆς
λέξης Λογογράφος, δόσε μου τὴν ἄδεια νὰ πῶ δυὸ
λόγια ἀπάνου σὲ ὅσα ἔγραφε γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ
κ. Βουτιερίδης.

Κατηγορεῖ τὸν πελάτη μου ὁ κ. Β. πῶς εἶναι
πλάσμα τῆς καθαρέουσας. Δὲν λέω κι' ἐγὼ ὄχι· ἡ
δημοτικὴ μας γλῶσσα δὲν ἔλαβε φαίνεται ποτὲ τὴν
ἀνάγκη νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴ τὴν ἔννοια. Ἄλλὰ ὅτι ἡ
λ. λογογράφος μυρίζε Φραγκισμὸ (;) κτλ. αὐτὰ δὲν
μπορῶ νὰ τὰ καταλάβω. Οἱ ἀρχαῖοι, πάντα ἔλεγαν
τὴ λέξη λόγος, ἅμα ἤθελαν νὰ ποῦν τὸ ἀντίθετο
τῆς ποιήσεως. (Κοίτα 'Αριστ. ρητ. 3) «ἐν μὲν γὰρ
ποιήσει πρέπει λέγειν — ἐν δὲ λόγῳ Πλάτ. Πολ.
3,390 ἐν λόγῳ ἢ ἐν ποιήσει καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα
μέρη, ὅπου ἡ λ. λόγος σημαίνει τὸν περὶ λόγου). Πῶς
ἡ ἔννοια τοῦ λόγου ζετυλίχθηκε κι' ἐφθασε σ' αὐτὴ
τὴ σημασία, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ τὸ καταλάβῃ κα-
νεὶς, ἅμα συλλογισθῆ πῶς οἱ πρῶτοι Ἕλληνες ποῦ
ἔγραφαν περὶ ἦταν ἱστορικοί, δηλ. ἔγραφαν ἱστορία
ἀληθινή, λόγους [γι' αὐτὸ τοῦς εἶπαν καὶ λογογρά-
φους]. Ἄλλὰ καὶ ἡ λ. λογογράφος ἐσήμαινε ἐκεῖνον
ποῦ ἔγραφε περὶ (κοίτα 'Αριστ. ρητ. 2, 11). Ἡ
λ. λόγος σημαίνει ἀληθινὰ ἐκεῖνο ποῦ λέει ὁ κ. Β.
(στὸν 'Ηρόδοτο). 'Ἄλλὰ ξέχωρ' ἀπ' αὐτὴ τὴ σημα-
σία, ἔχει κι' ἄλλες χίλιες. Καὶ κάθε μιὰ λέξη, καὶ
στὴ δική μας γλῶσσα καὶ σ' ὅλες τὶς ἄλλες, παθαί-
νει τὸ ἴδιο πάθημα. Γιατί αὐτὸ εἶναι φυσικὸ τοῦ
ἀνθρώπου, νὰ ζητᾶ νὰ βρῆκεὶ ὁμοιότητες, καὶ στὰ
πιὸ ἀνόμοια πράγματα· κι' αὐτὸ τὸ κάνει γιὰ τὴν
εὐκολία του (1). Ἄλλοίμονο ἂν κάθε λέξη ἔβαστοῦσε
τὴν πρώτη καὶ μοναδική της σημασία· τότε γιὰ νὰ
μάθῃ κανεὶς μιὰ γλῶσσα, θὰ ἔπρεπε νὰ ζοδέψῃ ὅλη
τοῦ τὴ ζωὴ, καὶ πάλι δὲ θὰ τὴ μάθαινε.

Λοιπὸν βρίσκω ἐγὼ τὴ λ. λογογράφος στὴν ἀρ-
χαία μὲ τὴ σημασία ποῦ θέλω. Τὴν παίρνω καὶ τὴ
μεταχειρίζομαι. Ἄλλο ζήτημα ἂν ἡ γλῶσσα μας θὰ
τὴν κανὴ δική της. Καὶ βασιλιάς νὰ ἦμουν, καὶ νὰ
ἔβαζα νόμο καὶ πρόστιμο, μιὰ τρύπα στὸ νερό. Ἄν
ἐσεῖνα σοῦ ἀρέσει, παρ' τὴ καὶ μεταχειρίσου τὴν ἀφοβα.
'Εγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔφερα στὸ χορὸ ντάμα ποῦ εἶναι
καὶ Ἑλληνικὰ ντυμένη, καὶ νοστιμούλα, καὶ τὶς
πτῶσες της τὶς κάνει ὁμαλά.

(1) Κοίτα π. χ. σ' ἐμᾶς τὴ λ. φύλλο δέντρου, φύλλα
τῆς κόρτας, φημερίδα, φύλλα βιβλίου, ὡς καὶ φύλλα τῆς
καρδιάς!

(2) Τὰ παραδείγματα ποῦ φέρνει ἱππέας, σκαπανέας
κτλ. εἶναι ὅλα ἀπὸ λέξεις τῆς καθαρεύουσας, καὶ δὲν εἶναι
κατάλληλα.

Ὅσο γιὰ τὴ λ. συγγραφέας ποῦ θέλει νὰ μοῦ
τὴν ἀποδείξῃ γνήσια δημοτικὴ ὁ κ. Β. δὲν ἔχω νὰ
προσεῖξω οὔτε στὴν γνήσια δημοτικὴ κατάληξή της
ἑας (ε), τοῦ ἐνικοῦ, οὔτε στὴν ἀγαπητὴ καὶ συχὴν
κατάληξή ἑηδες τοῦ πληθυντικοῦ, ποῦ θέλει νὰ τῆς
κολλήσῃ. «Ἡ γὰρ λαλιά της δὴλην αὐτὴ ποιεῖ».
Γιατί εἶναι φῶς φανερό, πῶς ἡ δημοτικὴ τὸ γ,
ὅταν πρὶν ἀπ' αὐτὸ εἶναι ν τὸ κάνει ε (ὅπως τὸ
Γαλλικὸ ε στὴ λ. cigare). Φέρνω τὰ ἴδια παρα-
δείγματα τοῦ κ. Β. συν-γενὲς προφέρεται συνγενὲς
ἐν-γονος προφ. ἔνγονος (τὸ ν πολὺ ἔρρινον), ἀνγόνι,
ἐν-γαστήρ προφ. ἐνγαστρωμένος, ἐν-γυῖον προφ. ἐν-
γυητής κτλ. Τὸ συγγραφεὺς ὅμως ἐγὼ τὸ προφέρω
συγγραφεὺς καὶ ὄχι συγγραφεύς· ὅπερ δηλοῖ, ποῦ λένε
οἱ δασκάλοι, ὅτι τὴν προφορά τῆς λέξης καὶ τὴ λέξη
μοῦ τὴν ἔμαθε ὁ δάσκαλός μου ἅμα μοῦ μάθαινε
τὴν τῶν προγόνων γλῶτταν (ἔτσι μ' ἔμαθε καὶ τὸ ἐγ-
γράφω=ἐνγράφω, συγγράφω=συγγράφω κτλ.) καὶ ἡ
λέξη δὲν εἶναι δημοτικὴ, καθὼς τὸ ῥῆμα συγγράφω
δὲν εἶναι δημοτικὸ, ἀφοῦ ἂν τὸ ἐπαιρνε ἡ δημοτικὴ
θὰ τὸ ἐπλαθε σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες της. Φαίνε-
ται ὅτι τὸν κ. Β. τὸν ἐγέλασε ἡ γραφὴ (τὰ δυὸ γγ)
δὲν ἐπρόσεξε ὅμως πῶς ἡ ὀρθογραφία μας σήμερα
εἶναι ἱστορικὴ, δηλ. ψευτικὴ.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τοὺς κανόνες τῆς γλώσσας
μας τῆς ἐθνικῆς, μπορεῖ σήμερα κανεὶς νὰ πῆ ὅτι τὴ
λ. συγγραφέας (ὅπως τὴ θέλει ὁ κ. Β. συγγρα-
φέας) ποτὲ δὲν θὰ τὴν πάρῃ ἡ δημοτικὴ. Κι' ἂν
τὴν πάρῃ,—πρᾶμα ποῦ μοῦ φαίνεται δύσκολο λι-
γάκι γιατί πάντα οἱ κριτάδες δίνουν τὸ μῆλο στὴν
πιὸ ἔμορφη, ἄς εἶναι καί... λέξη,—θὰ τὴν φτιάσῃ
ἡ συγγραφέα, ἢ θὰ τὴν πάρῃ μὲ τὰ ρούχα ποῦ τῆς
ἔβαλε ὁ κ. Ψυχάρης συγγράφια ἢ συγγραφέα.

Με συγχωρεῖς, κύριε «Νουμᾶ», γιατί εἶμαι λίγο
πολυλόγος.

Δικός σου

Κάποιος ποῦ τὸν ξέρεις
(ἀφοῦ τὸ λες πῶς μὲ ξέρεις, σὲ πιστεύω)

Ὅ ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Καταγγέλλομε στοὺς πατριώτες μιὰ προδοσία τῆς «Ἐ
στίας» ποῦ ἡ ἴδια μᾶς τὴ μολόγησε στὸ φύλλο τῆς περα-
σμένης Τετάρτης, γράφοντας πῶς οἱ Ρ ο ὕ σ σ ι κ ε ε ἔφη
μερίδες σχολιάσανε ε ὕ ν ο ὕ κ ἄ κάπιο ἄρθρο της.

— Ὅσο γιὰ τὴν κριτικὴ της γιὰ τοὺς «Ζωντανούς
καὶ Πεταμμένους», αὐτὴ εἶταν γραμμένη ἀπὸ κάπιο
Βούργαρο κομιτατζή γι' αὐτὸ εἶταν καὶ τόσο ἀνόητη.

— Κάποιος φίλος μᾶς γράφει τώρα τελευταία :

— «Αὐτὰ ποῦ εἶπε τις προάλλες στὸ «Νουμᾶ» ὁ Σε-
νόπουλος ἀπάνου στὴν κρίση τοῦ Ροῖδη γιὰ τὸ Σουρῆ
δὲν ἔχουν τὸν τόπο τους.

— «Ὅσοι ἤξεραν καλά τὸ Ροῖδη, κατάλαβαν τὴν κο-
ροϊδεῖά του, σὰν εἶπε τὸ Σουρῆ τ ὁ μ ὄ ν ο π ο ι ἦ τ ἦ
τ ἦ σ ἦ μ ε ρ ν ἦ ε ἔ π ο χ ἦ σ μ ας.

— «Δηλαδή πῶς τέτιο μονάχα μανιτάρι μπορεῖ νὰ
ξεφυτρώσῃ ἀπὸ τὸ διανοητικὸ μας βούρκο.

— «Ὅσοι ἀπὸ τοὺς δικούς μας λέν πῶς κανένα ἄλλο
ἔθνος δὲν ἔχει Σουρῆ, ἔχουν πολὺ δίκιο. Σὲ κανένα ἄλλο
ἔθνος τέτιο παιδικήσια φημερίδα, σὰν τὸ «Ἑωμιά», θά-
πιανε ποτὲς χαρτωσιά.»

— Ἄρπα τὴ λοιπὸν κι' αὐτὴ τὴν κρισούλα, κύρ Σου-
ρῆ, καὶ καλὴ γῶνεψη.

— Τοὺς τ ὄ λ ο υ ς=μαξιλάρια δὲν τοὺς ἀνακάλυψε,
λέει, ὁ Μιστριώτης, ἀλλὰ ὁ πρῦτανι κ. Λάμπρος.

— Κ' ἐδῶ, βλέπετε, πονηριά. Ἄν οἱ τίλοι δὲ μετα-
μορφωνόντουσαν στὸ Στάδιο σὲ τ ὁ λ ο φ ὀ ρ ἄ ρ α τῆς Ἄν-
τιγόνης του, θὰν τοὺς κράταγε γιὰ λογαριασμὸ του καὶ
θὰ καμάρωνε. Τώρα τοὺς φορτώνει τοῦ κ. Λάμπρου.

— Ἡ «Vjejj» («Ζουγαρι») τῆς Μόσκας εἶναι ὄργανο

τῶν Ρώσσω symbolistes ἢ decadents, τῶν μαλλιάρῶ,
νὰ ποῦμε. Ὅργανο δηλ. τῶν ἐλευθέρων ἰδεῶν καὶ τῆς
'Ελευθερῆς Τέχνης.

— Εἶναι τὸ μόθο ρούσικο περιοδικὸ ποῦ ἐνδιαφέρε-
ται γιὰ τὴ Ρωμαϊκὴ φιλολογικὴ κίνηση.

— Ὁ συνεργάτης μας κ. Μιχ. Λυκιαρδόπουλος εἶναι
δεύτερος γραμματικὸς (sous-chef de redaction) καὶ διευ-
τύνει τὰ τμήματα : Ἐπιθεώρηση ξένων περιοδικῶν, ἀν-
ταπόκρισεις καὶ χρονικά.

— Ἡ «Ζουγαριᾶ», σὰς τὸ λέμε τὸ μυστικό, βγαίνει
μὲ Ρούσικα ρούβλια, ἀφοῦ ἐπὶ τὴ Μόσκα αὐτὴ ἡ μονέδα
ἔχει πέραση.

— Διορθώνουμε ἓνα χονδροειδέστατο τυπογρ. λάθος
ποῦγινε στὸν τίτλο τῆς κερρικατοῦρας τοῦ περασμένου
φύλλου. Ἄντὶ σελ. 6 στὴλ. 2, μπῆκε σ ε λ (δ α β ι -

Ο ΙΔΙΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Τ Σ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς
τραπεζικὰ γομαμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ
λίρας στερελίνας ἀποδοτίας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ
διαρκεῖς Αἰ εἰς χρυτὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πλη-
ρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς 8 ἐγένετο ἢ κατάθεσις,
εἰς χρυτὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ἔψευος (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξω-
τερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογίουχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνον-
ται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ κα-
ταθέτου ἐπὶ Ἐποκαταστήματι τῆς Τραπέζης, ἐν Κερ-
κύρᾳ δὲ, Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστη-
μάτων τῆς Ἴονικῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

Table with 4 columns: Interest rate, Term, and other details.
1 1)2 ταί: 0.0 κατ' ἔτος διὰ καταθ. 6 μηνῶν
2 " 0.0 " " " 1 ἔτους
3 1)2 " 0.0 " " " 2 ἐτῶν
2 " 0.0 " " " 4 ἐτῶν
4 " 0.0 " " " 5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογιοὶ τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ
κλογὴν τοῦ καταθέτου νομαστικαὶ ἢ ἀνόνομοι.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΙΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἄπο Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ἐπιμετρεῖται ὁ Θ. Π. Ντεληγιάννης

Σκοτωμοί.—Πάτρα 1, Τρίκαλα 1, Ἄβια 1,
Μεσολόγγι 1, Αἰτωλικὸ 1.

Λαβωμοί.—Ἀθήνα 12, Περαιᾶς 5, Βόλος 1,
Μεσολόγγι 1, Ἀγρίνι 1.

Κλεψές.—Ἀθήνα 8, Περαιᾶς 5, Βόλος 1, Πά-
τρα 1, Πύργος 1.

Ἀπαγωγή.—Περαιᾶς 1.

Βιασμός.—Περαιᾶς 1.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— Κι' ἄλλος. Θὰ δημοσιευτοῦνε Γιατί βιάζεσαι; —
κ. Σαχλίκο. Τὸ δημοσιεύομε ἀφοῦ τὸ θέλετε γιὰ νὰ γα-
λάσει κι' ὁ ἴδιος.

Ὁ Χρῆστος ὁ Βαρλέντης μας μετάφρασε Αἰσχύλον.
Τοῦ πρέπει μέγας ἐπαινος καὶ ἔυλον, ἔυλον, ἔυλον.

Κ' ἐπίτα; Μήπως θαρρεῖτε πῶς μ' εἶα ἐπίγραμμα, ποῦ
μοιαζει τόσο μὲ τὸ ψευτόνομά σας, γκρεμίζεται μιὰ φιλο-
λογικὴ ἐργασία. Δοκιμάστε καὶ λόγου σας νὰ μεταφρά-
σετε «Προμηθεῖα» κ' ὕστερα εἰλάτε νὰ κουβεντιάσομε. —
κ. Βαγγελάκη. Ὅμορφα τὰ κουτσαβάμικα. Θὰ δημο-
σιευτοῦνε ἐπ' ἄλλο φύλλο.—κ. Α. Π. Τὸ «Ἐρημόκαστρο»
τοῦ κ. Βλαχογιάννη εἶναι καλὸ δῆγμα ἐναγαγραμμένο.
Ἐδῶ καὶ δώδεκα χρόνια δημοσιεύτηκε σ' ἐφημερίδα μὲ
τὸν τίτλο «Ὁ Λέοντας». Αὐτὰ τὰ ἔγραψε πρὶν δημοσιέ-
ψομε τὸ ἔργο τοῦ κ. Βλαχογιάννη, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ συ-
γγραφέα.

• ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ*

3ον

ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Σάν τή μεγάλη Πασχαλιά
νάταν οι μέρες ούλες!

Α'

Τό μεσονύχτι τό πεθητό φτάνει καί φωνάζουν οι πετεινοί καί χτυπούν οι καμπάνες καί ξυπνῆ ὁ κόσμος κι ὁ κοσμάκης καί μέ τὰ καλά του τὰ φορέματα καί μέ τήν πασχαλιάτικη λαμπάδα στό χέρι πηγαίνει στήν ἐκκλησιᾶ ν' ἀκούσῃ τό ἑφταχρο «Χριστός Ἀνέστη». Καί τούς βλέπεις ἴλους ξυπνώντας νά χαμογελοῦν καί νά χαίρουν σάν ἄνθρωποι, πού τράβηξαν ἕνα πολὺ μακρυνό δρόμο, μὰ ἐπιτέλους ἔφτασαν στό μέρος πού πεθοῦσαν. Καί γι' αὐτό τούς ἀκούς νά ψιθυρίζουν ἢ νά τραγουδοῦν:

Ἐπέρασε ἡ σαρακοστή μ' ἰλιεῖ καί μέ κρομμύδια
κ' ἐπλάκωσεν ἡ Πασχαλιά μ' αὐρά καί μέ παιγνίδια.

Τό Πάσχα εἶναι ἡ πιό μεγάλη κ' ἡ πιό λαμπρῆ γιορτή καί κάθε χριστιανού, πρό πάντων ὁμῶς τοῦ Καστελλοριζίου. Γι' αὐτό ἡ πιό μεγάλη εὐχή κι ὁ πιό κρυφός πόθος τοῦ ναύτη εἶναι ἀνά κἀμῆ Πασχαλιά στόν τόπο του.

Γιά τό μέγαλον αὐτόν σταθμό τῆς Χριστιανωσύνης, τό Πάσχα, γιά τήν ἀγαπημένη αὐτή σκόλη, πού ἔχει μονάχα παιδιὰ ἀλλά καί κντρες καί γέροι ὅταν ἔρχεται χαϊρούμαστε κι ὅταν φεύγει λυπούμαστε, γιά τήν Ἀνάσταση τοῦ Λυτρωτῆ μας, γίνονται στό νησί μας μεγάλες καί σημαντικές προετοιμασίες. Κάθε σπίτι θά βράσῃ κόκκινα ταῦγά του, θά κἀμῆ «τίς αὐγούλες καί τὰ κουλούρια του», θά σιγυρίσῃ καί θ' ἀσπρίσῃ, θά παστρίψῃ καί θά πλύνη καί θά ράψῃ τὰ λαμπριάτικα ρούχα τῶν παιδιῶν.

Στόν αὐλόγυρο κάθε ἐκκλησιᾶς ὁ παπάς, κάτω ἀπό τή σκέπη τοῦ ἀστροστολισμένου οὐρανοῦ, μόλις φωνάζῃ τό «Χριστός, ἀνέστη» ἀκούει δίπλα του τουροειεῖς μυριάδες. Κάθε παλληκῆρι πάει στήν ἐκκλησιᾶ μέ τό ὄπλο του καί μ' αὐτό θά πυροβολῇ ἀπό τήν κύρῃ τῆς μεγάλῃς Κυριακῆς ἴσα μέ τή νύχτα τῆς λαμπρῆς Τρίτης γιά δόξα τοῦ Ναζωραίου πού ἀνέστη. Γυρίζοντας ὁ κόσμος ἀπό τήν ἐκκλησιᾶ κατὰ τὰ χαράγματα, τρώγει μ' ὄρεξη τή σούπα καί τό βραστό του (τό ψητό ἀρνί θά βγῆ ἀπό τό φούρνο ὕστερ' ἀπό τόν ἑσπερινό τῆς Μ. Κυριακῆς), τρώγει τό κόκκινον αὐγό του, ξεκουράζεται λιγάκι, ψάλλει καμπόσες φορές τό «Χριστός ἀνέστη» καί τήν ὥρα πού θά ρίξῃ τό πρῶτο Πασχαλιάτικο γέλιο στή γῆ μας ὁ ἥλιος τ' Ἀπρίλη, βγαίνει αστίς βίζιτες». Ὁ καθένας πρέπει νά πάγῃ σ' ὅλους τοὺς συγγενεῖς νά πῆ τό «Χριστός ἀνέστη» καί νά τσακίσῃ ἕνα κόκκινο αὐγό «γιά τό χρόνο». Καί θεωρεῖς νά λουλουδίξουν οι στραῖτες ἀπό τὰ ναυτόπουλά μας, τὰ χαρούμενα καί πάντοτ' εὐχαριστημένα ἀπό τόν ἀγῶνα τῆς βασανισμένης ζωῆς καί θαλασσινῆς δουλειᾶς παλληκῆρια μας, κ' οι δρόμοι παράξενα καί γλυκὰ ν' ἀντιλαλοῦν ἀπ' τοὺς τρισμαγεμένους χαιρετισμούς:

- «Χριστός ἀνέστη».
- Ἄληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος».

Β'

Καί τώρα θέλω νάχω μιὰ δύναμη ὑπεράνθρωπη

γιά νά μπορέσω νά γράψω μ' ὄλη τήν ξεχωριστὴ χάρη, μ' ὄλο τό λυρικό πάθος καί μ' ὄλην τήν ὀμορφιά τό πιό ζηλεμένο καί πιό ὄνειρογέννητο ἔθιμο τοῦ νησιοῦ μας, τόν λαμπριάτικο χορὸ τῶν κοριτσιῶν μας.

Πόσον ἀλύπητα τὰ καινούργια χρόνια μας θάπτουν τίς καλιές ὀμορφεῖς καί πόσον τρομερὰ ὁ ψεύτικος πολιτισμός σκεπάζει τὰ πρωτινὰ ἔθιμά μας!!... Σ' αὐτόν τόν ἀδυσώπητο σφειστηριστῆ μας θά ἔλεγα μέ τήν πικρότερη περιφρόνησι καί τόν φοβερότερο θυμό. «Πήγαινε καί πού γεννήθηκες, ψευτοπολιτισμέ. Σὺ κρύβεις σκότη, ἐνῶ ὁ ἀληθινὸς πολιτισμὸς ἰσοδύναται ἀπὸ μύρια φῶτα. Ἄφισέ μας νά χαροῦμε τὴ ζωὴ πού καί παιδιὰ περάσαμε καί νέοι! ἀγκηπῆσαμε καί γέροι σάν περασμένο γλυκόνειρο ποδοῦμε. Ἐμεῖς ἀγαποῦμε ἀκράδαντα καί θέλομε πάντα νά βλέπωμε τοὺς δικούς μας χορούς, τίς δικές μας πάνδημες γιορτές, τίς δικές μας ὀλόχαρες κι ἀξέχαστες συνήθειες. Τό κρῦο σου δὲ θέλομε μέ κανένα τρόπο νά μᾶς ἀφαιρέσῃ τὴ θέρη πού ἔχομε στήν ψυχὴ καί πού μᾶς κάνει ν' ἀνοιώνωμε τὴ ζωὴ ἀλοιώτικη παρὰ οι ψευτοπολιτισμένοι, πῶς γλυκεῖα δηλαδὴ καί ὀλιγώτερο μελαγχολικῆ, τόν κόσμο τόν πιό ὁμορφο καί τὴ συντροφιά τὸ πιό ἱερὸ πρᾶγμα».

Στὰ πκλιώτερα μὰ θαρρῶ καί φρονιμώτερα χρόνια, τὴ Λαμπρῆ τραγουδώντας ἐχόρευαν στοὺς αὐλόγυρους τῶν ἐκκλησιῶν μας ἀπ' ὄχτῶ εἰς εἰκοσιδύο χρονῶν κορίτσια· τῶρα ὁμῶς χορεύουν ἀπ' ὄχτῶ ἴσχυε δεκατεσσάρων τὸ πολὺ χρονῶν. Γιατί; Γιατί τὰ πιό καινούργια κεφάλια λένε πῶς εἶν' ἀπρεπο αὐτό τό ἔθιμο, πῶς τό κατηγορεῖ ὁ ξένος κόσμος, πῶς εἶναι τέλος πάντων χωριάτικο κι ὄχι τοῦ πολιτισμοῦ νά χορεύουν μεγάλες κόρες μέσα στοὺς αὐλόγυρους τῶν ἐκκλησιῶν αὐτὲς τίς μεγάλες ἡμέρες. Αὐτὰ τὰ θερμὰ κεφάλια ἐγὼ θά τᾶστελλα νά πᾶν «νά κουρεῖονται» καί τίς ψεύτικες ἀρμήνιες τους νά τίς λένε ἄλλοῦ. Γιατί ἀπ' αὐτοὺς ἰτρίχει τόν κίντυνο νά χαθῆ γιά πάντα σκληρὰ κι ἀλύπητα μιὰ καλὴ κι ἀθῶα συνήθεια, ὅπως χαθῆκην τόσες ἄλλες.

Μὰ ἔνοια τους. Ἄς μὴ χαίρουνται οι ἐξωμότες αὐτοὶ τῶν ἀθῶων παραδόσεων καί τῶν καλῶν ἠθῶν τῶν γονιῶν μας. Γιατί ἔμεῖς γιά πολὺν ἀκόμα χρόνον θ' ἀκούμε μ' ἀπερίγραπτη εὐχαρίστηση καί μ' ἐθνικὴ περηφάνεια τὰ κορίτσια μας ἵνα τραγουδοῦν τὴν Ἀνάσταση στὰ «χωράφια» τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα καί τεχνικὰ κομμάτια τῆς δημοτικῆς ποιητικῆς μας, εἴτε δίστιχα εἶν' αὐτὰ, εἴτε πολὺστιχα. Καί μὲ χαρὰ θά βλέπομε τοὺς σαρδαναπάλους αὐτοὺς καί ξενομανεῖς νεωτεριστάδες νά λυποῦνται, γιὰτὶ δὲν καταργοῦνται ἀτέτοιες σκουριασμένες συνήθειες κατὰ τὴ φράση τους. Παράξενο πολὺ μᾶς φαίνεται, πῶς αὐτοὶ οι προκομμένοι «ἄνθρωποι τοῦ νέου κόσμου» δὲν προσπαθοῦν νά διώξουν ἀπ' τὸ νησί μας κᾶτι ἀνοήσιες ὀλέθριες καί νά ξεριζώσουν ἀπὸ τὰ στήθη τῶν πατριωτῶν τους μερικὲς πρόληψες κακίες, ἀλλὰ θέλουν νά διώξουν τοὺς ἐθνικοὺς χορούς καί τὰ πατριαρχικὰ ἔθιμά μας καί νά φέρουν τῆς Εὐρώπης τὰ σκουπίδια, τὰ παλιοτραγούδα! δηλαδὴ πού τραγουδοῦν τὰ δημόσια γυναῖκα στό Πικρίσι καί τὴν ψυχρότητα καί ἀτονία πού βλέπει κανεὶς στίς σχέσεις τῶν πολιτισμένων.

Κάθε πρωὶ τῶν τριῶν ἡμερῶν τῆς Λαμπρῆς θά συναχτοῦν μ' ἀνυπομονησία τὰ ὀμορφοντυμένα κορίτσια μας στίς αὐλὲς τῶν ἐκκλησιῶν, πού βρίσκονται στὰ «χωράφια», τὴν πλατεῖα τοῦ νησιοῦ μας, ὅπου συναζέται ὄλος σχεδὸν ὁ κόσμος μας αὐτὲς τίς ἡμέρες τῆς χαρᾶς κι ὅπου γι' αὐτό στήνονται προσωρινὰ ζαχαροπλαστεῖα, ταβέρνες, καφενεῖα κι ἄλλης λογῆς μαγαζιά γιά νά καταφεύγουν οι ἄνθρωποι σ' αὐτὰ. Σὲ κάθε αὐλῇ πιάνονται χέρι-χέρι μέ τὰ

μαντήλια τὰ κορίτσια μας καί κάμνοντας ἕνα μέγαλο κύκλο, ἀρχίζουν τὸ χορὸ τὸν ὠραῖο πού, πρέπει νά συνοδεύεται ρυθμικὰ μὲ τραγοῦδι. Καί θεωρεῖς ὅτι βλέπεις τὰ Χερουβείμ νά ψάλλουν γύρω στή Δόξα τοῦ Πλαστῆ καί νομίζεις ὅτι ἀκούς Μοῦσες πού ξέφυγαν κρυφὰ ἀπὸ τὴν Πιερία κ' ἔρθαν ἰδῶ νά γιορτάσουν τὴν Πασχαλιά μας. Καί τοῦ τραγοῦδιού ἡ μελωδία τῶν χαριτωμένων κοριτσιῶν μας ντύνει τὴν ψυχὴ σου μέ μιὰ γλυκεῖα συγκίνηση καί μ' ἕνα τρισμαγεμένο πάθος. Τὴν ἀγάπη πῶχουν τὰ κορίτσια μας στή μεγάλην αὐτὴ σκόλη βλέπεις ζωγραφισμένη στό δίστιχο:

«Σάν τὴ μεγάλη Πασχαλιά νάταν οι μέρες ούλες
π' ἀλλάζουσι, οι καπελιεῖς σάν τις ἀρχοντοπούλες».

Ἄλλοτε μέσα στὰ τραγοῦδια τους βλέπεις ἕνα παιγνιδιάρικο καί ἀστείον ὕφος, καθὼς σ' αὐτὰ τὰ δίστιχα:

«Θαρροῦσι τοῦ διαβόντου οι γιοῖ, ἴσουσι μιῶ ἀγαπῶ τους
κ' ἐγῶμαι παιγνιδιάρισσα καί παίζω κᾶι γιῶ τῶις».

Ἐρρίξα με στήν ἰθὺνιά πῶς ἀγκᾶ Τουρκίαι
ἐγὼ ἀγαπῶ γραμματικὸ μέ τὸ καλὰ παράκι».

Ἄλλοτε λύπη γιά τὰ πᾶθη τοῦ ἀναστάντος Λυτρωτῆ καί ἀγανάκτηση κατὰ τῶν Ἑβραίων ὡς:

«Χριστέ μου, πῶς σ' ἐσταύωσαν οι ἄνομοι Ἑβραῖοι,
οι ἄνομοι καί τὰ σκυλιὰ κ' οι τρικκοταραμένοι!»

κι' ἄλλες φορές ἕναν ἀρμονικὸ συνδυασμὸ τῆς χαρᾶς τῆς Λαμπρῆς μέ τὴν χαρὰ τοῦ Ἐρωτα:

«Χριστὸς ἀνέστη, μάτια μου, ἔλα νά φιληθοῦμε
νά πῆς κ' ἐσὺ, νά πῶ κ' ἐγὼ ὥσπου νά βαρεθοῦμε».

(ἀκολουθεῖ)

ΒΓΗΚΑΝΕ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟΙ

Δράμα με τρία μέρη

ΧΡΥΣΑΥΓΗ—ΤΑΦΟΣ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

Δηγήματα

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ: Δρ. 2 γιά τὴν Ἑλλάδα καί φρ. 2 γιά τὸ ἐξωτερικόν.

Στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ» καί στοὺς Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας».

Η ΜΗΔΕΙΑ

(Μεταφρ. Γιάννη Περγιάλητη)

Πουλιέται δὺο δρ. (φρ. χρ. 2 γιά τὸ Ἐξωτερικόν) στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ» καί στοὺς Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας».

ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤ. ΤΣΟΥΤΣΟΥ

ΔΟΥΛΟΥΔΟΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

(*) Κοίταξε στό 123 φύλλο τοῦ «Νουμᾶ» σελ. 9.